

Ny djurskyddslag

*Betänkande av utredaren i Översyn
av djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll*

Stockholm 2011

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2011:75

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Fotograf: Lasse Bengtsson, Vitlycke museum. Bilden är tagen 1996.
Bilden föreställer hållristningar av hästar och människor. Hållristningarna finns i Torp, Hogdal i Bohuslän och är gjorda mellan 1700 och 500 år f.kr.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2011

ISBN 978-91-38-23651-2
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Eskil Erlandsson

Regeringen beslutade den 4 juni 2009 (dir. 2009:57) att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en bred översyn av den samlade djurskyddslagstiftningens innehåll, lämna förslag till ny djurskyddslag och förordning samt ge exempel på hur andra föreskrifter på området kan utformas.

Den 30 juli samma år förordnades landshövdingen Eva Eriksson att vara särskild utredare. I tilläggsdirektiv (dir. 2010:37 och dir. 2011:11) beslutade regeringen att ändra tidpunkten för redovisning av uppdraget.

Som experter i utredningen förordnades den 4 november 2009 veterinären Johan Beck-Friis, veterinärmedicine docenten Lotta Berg, agronomie licentiaten Erika Brendov, veterinären Björn Dahlén, läraren Britta Lindgren, läraren Ewa Löwdin, veterinären Görel Nyman, ämnesrådet Kristina Ohlsson, generalsekreteraren Roger Pettersson, biträdande länsveterinären Åsa Regnander-Dahl, departementssekreteraren Lisen Sjöling, professorn i fysiologi Mats Sjöquist och verkställande direktören Ulf Uddman.

Görel Nyman entledigades den 12 januari 2010 och i stället förordnades veterinären Göran Dalin som expert fr.o.m. den 12 januari 2010.

Lisen Sjöling entledigades fr.o.m. den 31 maj 2010 och i stället förordnades ämnesrådet Ingrid Mossberg som expert fr.o.m. den 31 maj 2010.

Veterinären Jan Åke Robertsson förordnades som expert fr.o.m. den 6 juli 2010.

Till sekreterare i utredningen förordnades den 1 december 2009 filosofie doktorn i zoologi Helena Elofsson och den 1 februari 2010 kammarrättsassessorn Per-Olov Larsson. Som adjungerad sakkunnig ställdes veterinären Karin Åhl till utredarens förfogande från den 1 april 2010.

Utredaren överlämnar härmed betänkandet *Ny djurskyddslag* (SOU 2011:75). Särskilda yttranden har avgetts av experterna Erika Brendov och Jan Åke Robertsson gemensamt samt av Ulf Uddman. Vidare har särskilt yttrande avgetts av experterna Johan Beck-Friis och Lotta Berg gemensamt.

Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i november 2011

Eva Eriksson

/Helena Elofsson
Per-Olov Larsson
Karin Åhl

Innehåll

DEL I

Sammanfattning	21
Författningsförslag	39
Motiv och författningskommentar	93
1 Utredarens uppdrag och arbete	165
1.1 Utredarens uppdrag	165
1.2 Utredarens arbete	166
2 Gällande rätt och bakgrund till djurskyddslagstiftningen	173
2.1 Djurskyddsbestämmelser i Sverige	173
2.1.1 Djurskyddslagen (1988:534)	173
2.1.2 Djurskyddsförordningen (1988:539).....	174
2.1.3 Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS).....	175
2.2 EU-rättens grundläggande principer och bestämmelser om djurskydd	175
2.2.1 EU:s rättsakter	177
2.2.2 EU-rättens företrädare	179
2.2.3 Artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget	180
2.2.4 EU:s lagstiftning på jordbruksområdet	182
2.2.5 EU:s reglering på djurskyddsområdet	182
2.2.6 EU-regler om zooteknik	190
2.2.7 Tjänstedirektivet	191

2.3	Historik över lagstiftning om djurskydd i Sverige.....	194
2.4	Bakgrund till utformningen av 1988 års lag om djurskydd	198
2.5	Vad hände med djurskyddet vid EU-inträdet?.....	203
2.6	Europarådet och dess inflytande på djurskyddsområdet	205
2.7	World Organisation for Animal Health:s (OIE) betydelse för djurskyddsarbetet internationellt	207
2.8	Hur har djurskyddslagen ändrats sedan 1988?.....	208
2.8.1	Analys	214
2.9	Hur har djurskyddsförordningen ändrats sedan 1988?	215
2.9.1	Analys	224
2.10	Utvecklingen av myndighetsföreskrifterna om djurskydd	226
2.10.1	Analys	227
2.11	Referenser	229
3	Nulägesbeskrivning med analys	231
3.1	Jordbrukets utveckling sedan 1980-talet	231
3.1.1	Produktion och lönsamhet	231
3.2	Lantbruksdjur	248
3.2.1	Gris.....	255
3.2.2	Matfågel	266
3.2.3	Värphöns.....	277
3.2.4	Nötköttproduktion.....	290
3.2.5	Mjölkkor	296
3.2.6	Får	301
3.2.7	Pälsdjur	306
3.3	Sällskapsdjur	319
3.3.1	Häst.....	321
3.3.2	Hund.....	327
3.3.3	Katt.....	332

3.3.4	Övriga sällskapsdjur.....	338
3.4	Försöksdjur.....	343
3.5	Kontroll.....	349
3.6	Referenser.....	380
4	Etiska utgångspunkter för en ny djurskyddslagstiftning.....	387
4.1	Människan och de andra djuren.....	387
4.1.1	Människans moraliska särställning.....	387
4.1.2	Synen på djur och deras välfärd över tid.....	389
4.1.3	Synen på djur och deras välfärd i internationell djurskyddslagstiftning.....	390
4.2	Vad är egentligen djurvelfärd?.....	394
4.3	Utredarens överväganden och förslag.....	399
4.4	Referenser.....	403
5	Lagstiftningens detaljeringsgrad och struktur.....	409
5.1	Djurskyddslagen är en ramlag.....	410
5.2	Funktionsregler, resursregler och detaljeringsgrad.....	412
5.3	Djurbaserade välfärdsått.....	418
5.4	Hur ser synen på detaljeringsgrad ut?.....	421
5.5	Ett djurskydd i förändring: Jordbruksverkets arbete med djuromsorgs- och kontrollprogram.....	425
5.6	Utredarens överväganden och förslag.....	427
5.6.1	Lagstiftningens struktur och detaljeringsgrad ..	427
5.6.2	Vetenskapligt råd knyts till föreskriftsarbetet ..	435
5.6.3	Uppgifter för Jordbruksverket.....	436
5.6.4	Förslag på föreskriftsändring.....	441
5.7	Referenser.....	444

6	Naturligt beteende.....	445
6.1	Begreppets ursprung och avsikt	446
6.1.1	Begreppets ursprung	446
6.1.2	Avsikten med begreppet naturligt beteende.....	447
6.1.3	Djurens beteendebestöv	448
6.1.4	Djurens natur.....	454
6.2	Naturligt beteende i lagstiftningen	455
6.2.1	Historik.....	455
6.2.2	Begreppet naturligt beteende i den svenska djurskyddslagstiftningen.....	455
6.2.3	Avvägning mellan naturligt beteende och ekonomi	458
6.2.4	Tidigare utredningar.....	460
6.2.5	Begreppet naturligt beteende i andra nordiska länder	461
6.3	Vetenskapliga definitioner av naturligt beteende.....	462
6.4	Utredarens överväganden och förslag.....	466
6.5	Referenser	471
7	Övergivna och förvildade djur.....	475
7.1	Herrelösa katter	476
7.1.1	Ett domesticerat djur på vift.....	476
7.1.2	Varför blir katter herrelösa?	477
7.1.3	Djurhem tar hand om herrelösa katter	478
7.1.4	Hur lever herrelösa katter? Spridning, överlevnad och fortplantning	479
7.1.5	Vilket problem medför herrelösa katter?.....	480
7.1.6	Metoder för att hantera och minska antalet herrelösa katter.....	484
7.2	Lagstiftning.....	488
7.2.1	Djurskyddslagstiftningen	489
7.2.2	Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter	491
7.2.3	Hittegodsbestämmelser	494

7.3	Erfarenheter av problemen med herrelösa katter i Sverige, Norge och Danmark.....	496
7.3.1	Synen på problemet med herrelösa katter	496
7.3.2	Erfarenheter från svenska myndigheter.....	497
7.3.3	Myndigheternas kostnader för hantering av herrelösa katter.....	500
7.3.4	Norska erfarenheter av problemen med herrelösa katter.....	501
7.3.5	Danska erfarenheter av problemen med herrelösa katter.....	503
7.4	Vilken myndighet har ansvaret för att åtgärda problem med herrelösa katter?	505
7.5	Utredarens överväganden och förslag	508
7.6	Referenser.....	518

DEL II

8	Avel som medför lidande för djur	551
8.1	Vad är avel?.....	553
8.2	Avel som medför med djurskyddsproblem.....	555
8.2.1	Hundar.....	555
8.2.2	Katter	561
8.2.3	Övriga sällskapsdjur.....	563
8.2.4	Mjölkkor.....	564
8.2.5	Nötkreatur för köttproduktion	566
8.2.6	Grisar	568
8.2.7	Slaktkycklingar.....	571
8.2.8	Värphöns och kalkoner.....	574
8.2.9	Häst.....	576
8.3	Lagstiftning rörande avel, tidigare utredningar och EU-rätt	579
8.3.1	Gällande lagstiftning	579
8.3.2	EU-rättsliga aspekter gällande avel.....	581
8.3.3	Djurskydd vid hästavel SOU 2006:13	587

8.4	Utredarens överväganden och förslag.....	587
8.5	Referenser	598
9	Särskilda krav för viss djurhållning	609
9.1	Krav på tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen	610
9.1.1	Vad är § 16-tillstånd?.....	610
9.1.2	Varför finns § 16 -tillstånden?	612
9.1.3	Behövs § 16-tillstånden?	614
9.1.4	Tolknings- och gränsdragningssvårigheter	618
9.1.5	Tjänstedirektivet och utvärdering av kravet på tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen	619
9.2	Förprovning av djurstallar	620
9.2.1	Vad är förprovning?	620
9.2.2	Varför finns förprovning?.....	621
9.2.3	Förprovningsstatistik.....	623
9.2.4	Jordbruksverkets översyn av förprovning	626
9.3	Förprovning av ny teknik (nyteknikprovning).....	629
9.3.1	Vad är nyteknikprovning?	629
9.3.2	Förenlighet med bestämmelser om fri rörlighet av varor.....	632
9.4	Särskilda krav rörande cirkusar och djurparker.....	633
9.4.1	Vad finns det för särskilda krav inom dessa områden?.....	633
9.4.2	Inbesiktningens förenlighet med tjänstedirektivet.....	636
9.5	Zoobutiker och förbud mot hållande av vissa sällskapsdjur.....	637
9.5.1	Vad finns det för särskilda krav inom dessa områden?	637
9.5.2	Varför finns det särskilda krav för zoobutiker och förbud mot hållande av vissa djur som sällskapsdjur.....	638
9.5.3	EU-domstolens dom i mål C-219/07	641
9.5.4	Forskning kring hållande av djur som sällskapsdjur.....	642
9.6	Utredarens överväganden och förslag.....	647

9.7	Referenser.....	662
10	Träning och tävling med djur.....	669
10.1	Tävlingsverksamhet med djur	670
10.1.1	Omfattning av tävlingsverksamheten	670
10.1.2	Probleminventering	671
10.1.3	Spödrivning och felaktig hantering av häst under tävling.....	672
10.1.4	Utrustning, ålder och träningsmetoder	675
10.1.5	Närvaron av veterinär vid tävling och besiktning av häst före start	678
10.1.6	Användning av grävlingar och andra vilda djur för träning och jaktprov	679
10.2	Gällande lagstiftning, tidigare utredningar m.m.	680
10.2.1	Gällande lagstiftning	680
10.2.2	Förarbeten till nuvarande bestämmelser i 17 § djurskyddslagen.....	681
10.2.3	Arbetsordning för ban- och tävlings- veterinärer.....	682
10.2.4	Tävlingsdjursutredningen.....	684
10.2.5	Jordbruksverkets uppdrag	685
10.2.6	Förbud mot användande av körspö i Norge	687
10.3	Sporternas egna regler	688
10.3.1	Travsport	688
10.3.2	Galoppsport.....	691
10.3.3	Ridsport	693
10.3.4	Westernridning.....	695
10.3.5	Islandshäst	696
10.3.6	Hundsport	697
10.4	Utredarens överväganden och förslag	701
10.5	Referenser.....	707
11	Omhändertagande av djur och djurförbud	709
11.1	Inledning och bakgrund	709
11.1.1	Utredarens direktiv.....	710
11.1.2	Allmänt om omhändertagande och djurförbud och statistiska uppgifter	711

11.1.3	Utredarens probleminventering	714
11.2	Djurförbud	714
11.2.1	Bestämmelser och förarbetsuttalanden om djurförbud	714
11.2.2	Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. och de förbudsgrundande kriterierna i 29 § djurskyddslagen	717
11.3	Regelmässiga djurförbud och omhändertaganden efter tre förelägganden eller förbud enligt 26 § djurskyddslagen.....	720
11.4	Partiella djurförbud – möjlighet för personer med djurförbud att hantera djur.....	722
11.4.1	Enkätundersökning hos länsstyrelserna	723
11.5	Upphävande av djurförbud.....	723
11.6	Omhändertagande av djur m.m.....	724
11.6.1	Bestämmelser om och handläggning vid omhändertagande av djur.....	724
11.6.2	Omhändertagande av djur enligt 31 § djurskyddslagen.....	724
11.6.3	Omedelbart omhändertagande av djur enligt 32 § djurskyddslagen.....	726
11.6.4	Befogenhet för polisen att omhänderta djur hos personer med djurförbud.....	727
11.7	Skadeståndsanspråk vid hävning av felaktiga beslut om omhändertagande av djur	727
11.7.1	Beslut enligt 34 § djurskyddslagen om vad som ska ske med djur efter ett omhändertagande.....	727
11.7.2	Överklagande av beslut om omhändertagande enligt 31 och 32 §§ djurskyddslagen	728
11.7.3	Beslut enligt djurskyddslagen gäller som regel omedelbart	729
11.7.4	Rätt till skadestånd av staten på grund av fel eller försummelse vid myndighetsutövning.....	730
11.7.5	Justitiekanslerns beslut i skadeståndsärenden ...	731

11.7.6	Rätt till skadestånd på grund av andra omständigheter än sådana som har rent ekonomisk betydelse – ideella skador och affektionsvärden.....	732
11.8	Djurägares kostnadsansvar vid hävning av felaktiga beslut om omhändertagande av djur.....	734
11.9	Övriga frågor om djurförbud och omhändertagande.....	736
11.9.1	Begreppet <i>att ha hand om djur</i>	736
11.9.2	Skenöverlåtelse och bulvanskap.....	737
11.9.3	Enkätundersökning hos länsstyrelserna.....	738
11.10	Utredarens överväganden och förslag.....	739
11.11	Referenser.....	753
12	Användning av djur för sexuella ändamål.....	755
12.1	Innebörden av användning av djur för sexuella ändamål.....	756
12.2	Omfattningen av sexuell användning av djur.....	758
12.2.1	Sexuell användning av djur i Sverige.....	758
12.2.2	Sexuell användning av djur internationellt.....	760
12.3	Djurskyddsaspekter vid sexuell användning av djur.....	761
12.4	Juridiska aspekter gällande sexuell användning av djur.....	763
12.4.1	Internationellt.....	763
12.4.2	Användning av djur för sexuella ändamål har varit förbjudet i Sverige.....	768
12.4.3	Användning av djur för sexuella ändamål är inte förbjudet i Sverige i dag om det inte medför lidande för djuren.....	769
12.4.4	Skydd för människors sexuella läggning.....	770
12.5	Utredarens överväganden och förslag.....	771
12.6	Referenslista.....	777

13	Straffbestämmelser	779
13.1	Utredarens direktiv	780
13.2	Straff vid djurskyddsbrott	781
13.2.1	Brott, allmän straffrätt och specialstraffrätt	781
13.2.2	Straffbestämmelser i 36 och 36 a § djurskyddslagen	782
13.2.3	Ds 2011:12, Genomförande av EU:s direktiv om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål	784
13.2.4	Förarbeten till djurskyddslagen.....	785
13.2.5	Djurplågeri.....	786
13.2.6	Förhållandet mellan djurplågeri enligt brottsbalken och brott mot djurskyddslagen	788
13.3	Brottsstatistik m.m.	789
13.3.1	Officiell brottsstatistik från Brottsförebyggande rådet.....	789
13.3.2	Statistisk från Brottsförebyggande rådet, enkätundersökningar m.m.	790
13.3.3	Statistiska uppgifter från polismyndigheterna...	794
13.3.4	Åtalsanmälan enligt 24 b § djurskyddslagen.....	795
13.3.5	Överprövning av avskrivningsbeslut i åtalsfrågan	798
13.4	Uppmärksammade brister i djurskyddslagens straffbestämmelser	798
13.4.1	Utredarens probleminventering	798
13.4.2	Sanktionsavgiftsutredningen	799
13.4.3	Synpunkter från Stockholmspolisens djurskyddsgrupp.....	800
13.4.4	Synpunkter på djurskyddslagstiftningen från polismyndigheterna.....	802
13.4.5	Synpunkter från Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum	803
13.4.6	Jordbruksverkets synpunkter till Åklagarmyndigheten i februari 2011.....	805
13.4.7	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11:MJU20	806
13.4.8	Rapporten <i>Djurskydd vid slakt</i> (Livsmedelsverkets rapport 16-2010)	807

13.4.9	Förekomsten av döda djur vid slaktdjurstransporter av nötkreatur, gris och får	808
13.4.10	Slutlig rapport från särskild revision av Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor utförd i Sverige den 12–21 oktober 2010	809
13.5	Tillämpningen av bestämmelser om fängelsestraff	811
13.5.1	Straffnivåutredningens betänkande <i>Straff i proportion till brottets allvar</i> (SOU 2008:85)	811
13.5.2	Artbrott	812
13.6	Blankettstraffstadganden	813
13.6.1	Begreppet blankettstraffstadgande	813
13.6.2	Högsta domstolens avgörande NJA 2005 s. 33	814
13.6.3	Blankettstraffstadganden i djurskyddslagen	815
13.6.4	Blankettstraffstadganden i EU-rätt	816
13.6.5	Djurskyddsmyndighetens yttrande till Jordbruksdepartementet den 28 juni 2005	817
13.6.6	Jordbruksverkets yttrande till utredaren	818
13.7	Alternativa sanktioner	819
13.7.1	Sanktionsavgiftsutredningens betänkande	819
13.7.2	Förslag om sanktionsavgifter i Djursmittsutredningens betänkande (SOU 2010:106)	821
13.7.3	Företagsbot	822
13.8	Frågor om kompetensutveckling och specialisering hos tillämpande myndigheter m.fl.	823
13.8.1	Polismyndigheterna	823
13.8.2	Åklagarmyndigheterna	824
13.8.3	Domstolarna	824
13.8.4	Samarbete i Stockholms län mellan länsstyrelsen och polismyndigheten	827
13.9	Utredarens överväganden och förslag	827
13.10	Referenser	850

14	Sekretessfrågor och informationsutbyte.....	851
14.1	Inledning och bakgrund.....	851
14.1.1	Utredarens direktiv	851
14.1.2	Utredarens probleminventering	851
14.1.3	Utredarens förfrågningar och undersökningar m.m.	852
14.2	Gällande rätt inom hälso- och sjukvård, socialtjänst m.m.	854
14.2.1	Insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen är frivilliga	854
14.2.2	Närmare om insatser enligt socialtjänstlagen	854
14.2.3	Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	855
14.2.4	Vård utan samtycke av den enskilde	856
14.2.5	Socialnämnds ansvar för dödsbo	856
14.3	1980 års sekretesslag (SkrL) och 2009 års lag om offentlighet och sekretess(OSL).....	857
14.3.1	Vad innebär sekretess?	857
14.3.2	Brott mot sekretessbestämmelserna	857
14.3.3	Sekretessbestämmelsernas utformning och innehåll.....	858
14.4	Huvuddragen i sekretessbestämmelserna.....	859
14.4.1	Hälso- och sjukvården	859
14.4.2	Socialtjänsten	859
14.4.3	Sekretess hos enskilda vårdgivare.....	859
14.4.4	Sekretess mellan myndigheter är huvudregel	860
14.4.5	Sekretess följer som huvudregel inte uppgiften vid utlämnande	861
14.4.6	Generalklausulen i 10 kap. 27 § första stycket OSL	861
14.4.7	Sekretessbrytande bestämmelser i 10 kap. OSL vid misstankar om begångna brott	862
14.4.8	Lagstadgad uppgiftsskyldighet i vissa fall	863
14.4.9	Nöd enligt 24 kap. 4 § brottsbalken.....	863
14.4.10	Sekretess i djurskyddsärenden hos länsstyrelserna.....	864
14.5	Utredarens överväganden och förslag.....	865

14.6	Referenser.....	872
15	Möjlighet att göra undantag från djurskyddslagstiftningen i krissituationer	873
15.1	Inledning och bakgrund	873
15.1.1	Utredarens direktiv.....	873
15.1.2	Regeringens uttalande i prop. 2001/02:158.....	874
15.1.3	Olyckor, hot och risker i samhället	875
15.2	Centrala författningar av betydelse för samhällets krisberedskap	876
15.2.1	Förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap	876
15.2.2	Lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	877
15.2.3	Kommunallagen (1991:900)	877
15.2.4	Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	878
15.3	Definitioner, krishanteringsmodeller m.m.	878
15.3.1	Systemet för samhällets krisberedskap	878
15.4	Djurskydd i krissituationer	879
15.4.1	På vilket sätt kan en krissituation påverka djurskyddet?	879
15.4.2	Jordbruksverkets ansvar i krissituationer	880
15.4.3	Jordbruksverkets krisberedskapsorganisation ..	881
15.4.4	Jordbruksverkets deltagande i Samverkansövning och Kärnkraftsövning SAMÖ-KKÖ 2011.....	883
15.5	Möjligheter till undantag enligt nuvarande reglering	884
15.5.1	Möjlighet för myndigheter att enligt gällande rätt tillämpa undantag från lagstiftningen i krissituationer	884
15.5.2	Möjligheter till dispens	886
15.6	Utredarens överväganden och förslag	887
15.7	Referenser.....	890

16	Utredarens övriga överväganden	891
16.1	Krav på kompetens och utbildning	893
16.1.1	Förvärv av jordbruksfastighet.....	894
16.1.2	Lantbruksdjur	895
16.1.3	Transport och slakt av djur.....	897
16.1.4	Sällskapsdjur	900
16.1.5	Zoobutiker	901
16.1.6	Cirkusdjur.....	902
16.1.7	Djurparksdjur	902
16.1.8	Försöksdjur.....	902
16.1.9	Krav på kompetens i Norges nya djurvälståndslag.....	904
16.1.10	Utredarens överväganden och förslag.....	906
16.2	Åldersgräns för innehav av djur	909
16.2.1	Ålderskrav i Europarådets konvention om sällskapsdjur.....	909
16.2.2	Regelverk som styr rättigheter och skyldigheter vid olika åldrar i Sverige.....	909
16.2.3	Regler om ålderskrav i Norge och England.....	910
16.2.4	Utredarens överväganden och förslag.....	911
16.3	Upphandling inom den gemensamma marknaden.....	912
16.3.1	Vilka krav kan ställas vid en upphandling	913
16.3.2	Miljöstyrningsrådets rapport 2011:1	914
16.3.3	Utvärdering av upphandlingsregelverket och översyn av upphandlingsstatistiken (dir 2010:86)	917
16.3.4	Utredarens överväganden och förslag.....	917
16.4	Kastrering av gris utan bedövning.....	919
16.4.1	Varför kastrerar man?	920
16.4.2	Kirurgisk kastrering	921
16.4.3	Alternativa metoder till kastrering utan bedövning	921
16.4.4	Åtgärder inom EU och EFTA.....	930
16.4.5	Utvecklingen i Sverige	932
16.4.6	Utredarens överväganden och förslag.....	934
16.5	Djurförsök och försöksdjur	938
16.5.1	Definitionen av djurförsök och försöksdjur.....	938

16.5.2	Verksamhetstillstånd, förhandsgodkännande av försöksdjurslokaler m.m.....	939
16.5.3	Utredarens överväganden och förslag	940
16.6	Lösgående och uppbundna djur.....	943
16.6.1	Mjölkkor.....	944
16.6.2	Hästar	946
16.6.3	Utredarens överväganden och förslag	947
16.7	Operativa ingrepp eller penetration av hud eller slemhinna.....	948
16.7.1	Utredningen om Alternativmedicinska behandlingsmetoder för djur SOU 2001:16.....	948
16.7.2	Utredningen om Behörighet inom djurens sjukvård och hälsa SOU 2005:98	951
16.7.3	Regeringens proposition 2008/09:94 Verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård	952
16.7.4	Utredarens överväganden och förslag	954
16.8	Den offentliga kontrollen	956
16.8.1	Kontrollkompetens.....	956
16.8.2	Länsstyrelsens kontrollmetodik.....	958
16.8.3	Utredarens överväganden och förslag	959
16.9	Handräckning av polismyndigheten vid offentlig kontroll.....	961
16.9.1	Tillträde till bostad vid offentlig kontroll	961
16.9.2	Handräckning enligt 27 a § djurskyddslagen	963
16.9.3	Utredarens överväganden och förslag	964
16.10	Generalläkarens befogenheter som kontrollmyndighet.....	964
16.10.1	Utredarens överväganden och förslag	965
16.11	Anmälningssplikten för djurhälsopersonal.....	965
16.11.1	Utredarens överväganden och förslag	966
16.12	Frågor om sekretess hos länsstyrelsen m.m.....	967
16.12.1	Utredarens överväganden och förslag	968
16.13	Referenser.....	969

17	Konsekvenser av utredarens förslag	971
17.1	Inledning.....	971
17.2	Djurskyddet bör vara ett offentligt åtagande	972
17.3	En djurskyddslagstiftning för all djurhållning.....	973
17.4	Samhällsekonomiska konsekvenser	974
17.5	Konsekvenser av utredarens förslag till ny djurskyddslag.....	974
17.6	Konsekvenser av förslag som Jordbruksverket föreslås meddela i föreskriftsform	986
17.7	Konsekvenser till följd av Jordbruksverkets översyn av djurskydds föreskrifterna.....	990
17.8	Övriga konsekvenser.....	992
	Särskilda yttranden och reservationer	999
	Bilagor	1011
	<i>Bilaga 1</i> Kommittédirektiv 2009:57.....	1011
	<i>Bilaga 2</i> Tilläggsdirektiv 2010:37.....	1027
	<i>Bilaga 3</i> Tilläggsdirektiv 2011:11.....	1029
	<i>Bilaga 4</i> Instansundersökning: Probleminventering	1031
	<i>Bilaga 5</i> Instansundersökning: Synpunkter på detaljerings- graden.....	1055
	<i>Bilaga 6</i> En jämförelse mellan svenska djurskydds- bestämmelser och EU-direktiven avseende hållande och skötsel av lantbrukets djur.....	1093

Sammanfattning

Utgångspunkter i arbetet med en ny djurskyddslagstiftning

Syfte och villkor för översynen av djurskyddslagstiftningen

Utredarens uppdrag har varit att göra en bred översyn av den samlade djurskyddslagstiftningen. Syftet har dels varit att undersöka hur lagstiftningen kan moderniseras och förenklas, dels att finna lösningar på ett antal särskilda djurskyddsproblem. Villkor för den nya djurskyddslagstiftningen har varit att den ska uppnå minst samma djurskyddsnivå som gällande lagstiftning, utgå från de enskilda djurens behov samt verka förebyggande. Bestämmelserna i djurskyddslagstiftningen ska även vara baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Etiska utgångspunkter och samhällsförankring

Utredaren anser att det är viktigt att djurskyddslagstiftningen vilar på en tydlig etisk grund och har en stark förankring i samhället. Människan har i alla tider värnat om djur men de senaste decenniernas ökade kunskap om djur och deras behov har ökat intresset för deras välfärd. Att de djur som människan håller har en god djurvälfärd är i dag en viktig del av vår kultur och något som tas för givet i vårt samhälle. Utredaren anser att det med en användning och ett hållande av djur medföljer en moralisk skyldighet att ta hänsyn till djurens behov och välfärd. En djurhållning måste enligt utredarens mening ge djuren en god djurvälfärd om den ska anses vara etiskt acceptabel. Med djurvälfärd avser utredaren såväl hälsa och biologisk funktion som beteendebestående behov och känslor. En god djurvälfärd innebär alltså sammanfattningsvis att djuren mår bra såväl fysiskt som psykiskt.

Att djuren ges en god djurvälstånd är dock inte enbart viktigt ur ett moraliskt perspektiv utan även ur ett folkhälsoperspektiv. Ett gott djurskydd, en god djurhälsa och en god folkhälsa är starkt förknippade med varandra. När djur ges en god djurmiljö och möjlighet att uttrycka naturliga beteenden så leder det till friskare djur som inte behöver behandlas med läkemedel. Detta ger enligt utredarens mening en ovärderlig samhällsvinst i form av t.ex. låg antibiotikaresistens och säkra livsmedel för konsumenterna. Att ett gott djurskydd även är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv glöms ofta bort när värdet av djurskyddet diskuteras. Att skydda djur från smittsamma sjukdomar är också en del av ett gott djurskydd. En del av de sjukdomar som vi försöker undvika att få in i landet är zoonoser, dvs. sjukdomar som smittar mellan djur och människa. Ett sådant exempel är rabies som kan leda till stora lidanden både hos djur och hos människor.

Utredarens mål har varit att den nya djurskyddslagstiftningen ska baseras på vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet. Vetenskapliga publikationer med relevans till de olika problemområdena har därför studerats. Utredaren har även valt att presentera en del av denna forskning i betänkandets olika kapitel för att ge läsaren en ökad förståelse. Utredaren har också haft som ambition att göra både lagstiftningen och betänkandet tydligt och lättläst. För att nå ut till så många som möjligt har utredaren försökt att modernisera och förenkla såväl det juridiska som det naturvetenskapliga fackspråket.

För att få en solid verklighetsförankring i utredningsarbetet så har utredaren tillämpat ett utåtriktat arbetssätt och genomfört uppdraget i nära dialog med berörda myndigheter, forskningsinstitutioner, bransch- och djurskyddsorganisationer. Utredaren har t.ex. genomfört en omfattande instansundersökning där över 100 berörda instanser gav sin syn på djurskyddslagstiftningens för- och nackdelar. En sammanfattning av resultaten finns i *Probleminventeringen* (bilaga 4) och i *Synpunkter på detaljeringsgraden* (bilaga 5). I övrigt är instansernas synpunkter omhändertagna i betänkandets olika kapitel. Sammanfattningsvis lyftes vikten av djurskyddslagstiftningen fram av många instanser och många ansåg också att den i stora drag var bra. Behov ansågs dock finnas i form av uppdatering, modernisering, skärpning och utvärdering. Vissa instanser efterfrågade också en större flexibilitet i lagstiftningen, andra en ökad tydlighet.

Ny djurskyddslagstiftning

Lagstiftningens struktur, detaljeringsgrad och flexibilitet

Utredaren presenterar i betänkandet ett förslag på en ny djurskyddslag och en ny djurskyddsförordning. Förslaget innebär att detaljeringsgraden i lag och förordning sänks och mer detaljerade bestämmelser flyttas till Jordbruksverkets djurskyddsföreskrifter där de kan uppdateras och justeras i takt med forskning och utveckling. Vidare föreslår utredaren att Jordbruksverkets djurskyddsföreskrifter bör ses över och lämnar förslag på hur detta bör göras.

Utredaren föreslår att regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att se över föreskrifterna i syfte att sänka detaljeringsgraden, öka målstyrning och göra om föreskrifter till allmänna råd där så är möjligt utan att sänka djurskyddsnivån. Utredaren föreslår dock inte någon generell sänkning av föreskrifternas detaljeringsgrad utan anser att denna måste bedömas utifrån de djurskyddsrisker, behov och förutsättningar som ligger till grund för varje enskild bestämmelse. Alla föreskrifter ska vara baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet och förändringsarbetet ska ske i samråd med bransch- och intresseorganisationer. För att stärka den vetenskapliga grunden anser utredaren att ett vetenskapligt råd ska kopplas till revisionen av föreskrifterna.

För att få en större acceptans och respekt för djurskyddslagstiftningen krävs att dialogen mellan myndigheterna och bransch- och intresseorganisationerna präglas av respekt och samarbetsvilja. Ansvar för denna dialog anser utredaren vilar på alla involverade parter. Djurskyddsbestämmelserna skulle också få större acceptans om det tydligt framgick vilka djurskyddsproblem, vilken forskning och vilka överväganden som har legat till grund för dem. Föreskriftsmotiv eller likande informationstext föreslås därför kopplas till föreskrifterna.

Utredaren anser att det finns en viss flexibilitet i djurskyddslagstiftningen men att denna kan ökas ytterligare. Detta kan dels göras genom den ovan föreslagna översynen av djurskydds-föreskrifterna, dels genom att göra det möjligt för fler djurhållningar än den för häst- och lantbruksdjur att göra mindre avvikelser från måttbestämmelser. Möjligheten att göra mindre avvikelser ska dock alltid baseras på en helhetsbedömning av djurväl-färden i varje enskilt fall.

Ytterligare flexibilitet skapas genom att möjligheten för djurägare att delta i kontrollprogram tydliggörs i den nya lagen. I dessa kontrollprogram kan lagstiftningens mål uppfyllas på ett annat sätt än det som minimilagstiftningen föreskriver.

För att skapa en god djurvelfärd anser utredaren att det krävs att man både ser till djuret och till den miljö som djuret hålls i, dvs. det finns ett behov av såväl djurbaserade som resursbaserade bestämmelser. I dag används båda dessa olika typer av bestämmelser och utredaren anser att så bör göras även i den nya lagstiftningen. Utredaren vill också påpeka att dagens resursbaserade djurskyddsbestämmelser baserar sig på vetenskapliga studier av, eller erfarenheter från, djur och djurhållningssituationer. På så sätt utgår även de resursbaserade bestämmelserna från djuren och vad som i praktiken visat sig ge djur en god djurvelfärd.

Utredaren anser att system med djurbaserade välfärdsparametrar och välfärdsindikatorer kan vara ett viktigt komplement till lagstiftningen som kan höja djurvelfärden över miniminivån. Det kan också vara ett värdefullt verktyg för t.ex. djurhållarens egenkontroll samt myndigheternas kontroll och riskvärdering. Utredaren anser dock inte att dessa utvärderingssystem kan ersätta dagens djurskyddsbestämmelser eftersom lagstiftningen då förlorar sitt förebyggande syfte. Som utredaren ser det ska lagstiftningen ange de förutsättningar som krävs för att djurvelfärdsproblem *inte* ska uppkomma.

Lagstiftningens syfte och omfattning

Syftet med den nya djurskyddslagen är att säkerställa ett gott djurskydd och en god djurhälsa samt att främja respekten för djur och deras välfärd. Utredaren anser att respekten för djur är grundläggande för all djurhållning. I lagen ska det också anges att djur har ett egenvärde oavsett vilken nytta som de har för människan och att lagstiftningens bestämmelser ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Utredarens syn är att ansvaret för djurens välbefinnande följer av att människan har tagit dem i sin vård och styr deras liv och livsbetingelser. Lagen ska därför omfatta samtliga djur som människan avsiktligt håller. Däremot ska den inte omfatta vilda djur om de inte används i djurförsök. Lagen ska också omfatta förvildade eller övergivna djur av tamdjursarter eftersom deras liv i

det vilda är ett resultat av att människan brustit i sin tillsyn och omvårdnad om dem. Med tamdjurarter avses alla djur som av tradition hålls som lantbruks- eller sällskapsdjur inklusive de mer exotiska djur som importerats till Sverige för att hållas som sällskapsdjur. Med tamdjursarter avses inte djur som naturligt lever vilt i Sverige. Utredarens syn är att alla djur inklusive de ryggradslösa djuren ska ha ett grundläggande skydd av djurskyddslagen om de hålls av människan.

Med lidande avses i den nya lagen både psykiskt och fysiskt lidande. Med psykiskt lidande avses t.ex. ångest, rädsla, stress, m.m. Med fysiskt lidande avses t.ex. smärta, skador och bestående men, men även det obehag som köld, hetta, svält, törst osv. innebär.

Djurägaransvar, utbildning och kompetens

Utredaren anser att det är mycket viktigt att det tydliggörs i lagen att den som är ansvarig för djurens välfärd är djurägaren eller den som på annat sätt förfogar över djuret. Detta ska därför anges i lagen. Det ska även anges i lagen att en person ska vara minst 16 år för att ha huvudansvaret för ett djur.

Utredaren bedömer att den åtgärd som har störst potential att förbättra djurens välfärd är att höja kompetensen hos djurägarna. I lagen införs därför kompetenskrav för alla djurägare och utbildningskrav för djurägare med yrkesmässig eller större djurhållning.

Hantering, skötsel och hållande av djur

Utredaren anser att det i lagen ska finnas grundläggande bestämmelser om hur djur får hanteras, hållas och skötas. Djur får t.ex. inte agas, skadas eller överansträngas. Den utrustning eller de träningsmetoder som används till djur får inte heller skada djuren.

Djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sätt som främjar deras välfärd. I lagen införs krav på att djur inte får hållas i grupper som innebär att individer orsakas onödigt lidande. Djur ska också ha tillräckligt med foder och vatten, skötsel, vård, utrymme samt skydd mot väder och vind.

I lagen införs krav på att djur ska ha daglig tillsyn. I all djurhållning finns risk att djur blir sjuka eller skadar sig och behöver vård och detta anser utredaren ska kunna ske inom en dag.

Utredaren föreslår att Jordbruksverket ges bemyndigande att föreskriva om undantag från kravet på daglig tillsyn i särskilda situationer.

I lagen införs krav på att alla djur ska hållas lösgående. Med lösgående avses att djur ska hållas så att de kan röra sig fritt i en inhägnad, box eller likande utrymme. Detta betyder att djur inte får hållas bundna annat än tillfälligtvis, som t.ex. vid olika former av skötsel, hantering och rastning. För att uppbundna system ska kunna fasas ut i rimlig takt föreslås att Jordbruksverket får ett bemyndigande att föreskriva om undantag.

Stall och andra förvaringsutrymmen ska vara så rymliga att alla djur kan röra sig obehindrat och inte hindra djuren från att bete sig naturligt. Med detta avser utredaren t.ex. att en ko måste ha tillräckligt med plats för att kunna sträcka ut huvudet när hon reser sig. Ett annat exempel är att en sugga behöver plats och kan inte vara fixerad om hon ska kunna utföra ett naturligt beteende som att bygga bo inför grisning.

Djurens behov av komfort ska också tillgodoses så att djuret kan vila på ett för djurarten lämpligt sätt. För många djur krävs det t.ex. att det finns ett bekvämt underlag och tillräckligt med plats för att alla djur ska kunna ligga ner samtidigt. Utredaren anser att Jordbruksverket, liksom i dag, ska ha rätt att meddela ytterligare föreskrifter om hur djur ska hållas och skötas, hur stall ska vara utformade, osv.

Naturligt beteende

Begreppet naturligt beteende klargörs i den nya lagen genom att det anges att djur ska hållas och skötas på ett sådant sätt att de ges möjlighet att utföra sådana naturliga beteenden som djuren är starkt motiverade för och som ger djuren en funktionell återkoppling, dvs. minskar djurets motivation att utföra beteendet i fråga. Dessa beteenden begränsas dock till beteende som relaterar till djurens behov av rörelse, vila, komfort, sysselsättning, födosök och socialt umgänge. Med sysselsättning avses även sådan sysselsättning som endast är viktig för djuret under viss tid av dess liv, t.ex. suggors behov av att bygga bo inför grisning och kalvars behov av att få suga. Begränsningen införs på grund av att det finns beteenden som djur är starkt motiverade för men som är oönskade

eller svåra att tillgodose i djurhållning. Ett exempel på detta är att djur kan vara starkt motiverade att para sig eller att slåss.

Utredaren anser inte att det i lagen ska regleras exakt vilka beteenden som avses med naturligt beteende eftersom det skulle ge lagen en mycket hög detaljeringsgrad. Detta bör i stället regleras i Jordbruksverkets föreskrifter och uppdateras i takt med ny kunskap på området.

I lagen införs också en bestämmelse som anger att djur ska hållas på ett sådant sätt att uppkomsten av beteendestörningar förebyggs.

Utsättning av djur av viltarter

Utredaren inför ett nytt krav i lagen som säger att endast djur av viltarter får sättas ut och detta enbart om det naturligt finns, eller har skapats, goda levnadsbetingelser för djuren i den miljö som de sätts ut i. Jordbruksverket föreslås få meddela föreskrifter när det gäller vilka arter som ska få sättas ut och hur denna utsättning ska få gå till.

Sexuell användning av djur förbjuds

Utredarens ambition är att värna om respekten för djur och att djurskyddslagstiftningen ska förebygga djurskyddsproblem. I lagen införs därför ett förbud mot sexuellt umgänge med djur eller utförande av andra sexuella handlingar mot djur. Risken för att djur far illa i sådana situationer är, enligt utredarens bedömning, alltför stor. Handlingar som görs på grund av veterinärmedicinska skäl eller i samband med avel undantas från förbudet.

Avel med sådan inriktning att den medför lidande för djuren

I lagen införs ett tydligt förbud mot avel med sådan inriktning som kan medföra lidande för avkomman eller moderjuret. Aveln ska leda till att djur kan föda fram sin avkomma på ett naturligt sätt. Djur ska också ha normala kroppsfunktioner såsom att kunna andas normalt, röra sig obehindrat och kunna använda sina sinnen utan att det medför lidande. Utredaren föreslår även att djurskyddsföreskrifterna på avelsområdet ska ses över så att de blir

ännu tydligare och ger kontrollmyndigheterna möjlighet att kunna vidta rättsliga åtgärder då de upptäcker djurskyddsproblem orsakade av avel.

Utredaren föreslår också att det bör införas en rapporteringsplikt för veterinärer när det gäller ärftliga defekter hos sällskapsdjur. Veterinärer bör t.ex. inrapportera förlossningssvårigheter, andningsproblem eller andra liknande defekter till Jordbruksverket som i sin tur ska tillhandahålla dessa uppgifter till länsstyrelserna. Utredaren ger därför Jordbruksverket ett bemyndigande att införa en sådan rapporteringsplikt.

Utredaren anser även att krav på information vid försäljning bör införas för samtliga sällskapsdjur, inklusive hund och katt samt för häst. Informationen ska förutom skötselråd även bl.a. innehålla rasspecifik avelsinformation. Utredaren anser att det är positivt att många rasklubbar på sällskapsdjursområdet arbetar för att minimera djurskyddsproblemen som är relaterade till avel. Utredaren anser dock att fler åtgärder krävs och för hund föreslås bl.a. obligatorisk utbildning för hunduppfödare. För katt föreslås kartläggning av kattraser där avel orsakar djurskyddsproblem. Utredaren anser också att domare vid hund- och kattutställningar ska ha kunskap om de djurskyddsproblem som exteriöra överdrifter kan medföra. Hunddomarnas beslut bör även kontinuerligt utvärderas av Kennelklubben ur ett djurskyddsperspektiv. För katter anser utredaren att särskilda domaranvisningar bör tas fram och att domarna ges utbildning när det gäller djurskyddsproblem hos olika kattraser.

För häst anser utredaren att det vore önskvärt om graden och omfattningen av ärftliga defekter och sjukdomar undersöktes hos svenska hästar av olika raser. Ett förbud mot att använda bärare av ärftliga defekter i avel bedöms inte som möjligt att införa på grund av gemenskapslagstiftningen. Däremot är det i dag förbjudet att para två individer när man vet att kombinationen leder till ett lidande för avkomman. För att ytterligare motverka att anlag för defekter och sjukdomar sprids inom raserna föreslår utredaren att de individuella rasföreningarna upprättar egna regler.

När det gäller lantbrukets djur anser utredaren att det är viktigt att avelsarbetet fortsätter att utvecklas och att det på samma sätt som görs i dag vägs in djurvälståndsperspektiv. För t.ex. mjölkkor anser utredaren att avelsarbetet och avelsmålen kontinuerligt bör utvärderas av myndigheterna. För nötkreatur som hålls för köttproduktion bör koderna för korsningsdjur ändras så att föräldra-

djurens ras kan utläsas vid slakt. I dag finns en branschöverenskommelse om att inte slakta djur av rasen Belgisk Blå eller deras avkomma. För att denna ska fungera effektivt bör dock vilken ras som föräldrarna har synas i systemet även för korsningsdjuren.

När det gäller grisaveln bör den bl.a. inriktas mot att minska förekomsten av bogsår och smågrisdödlig het. Sambandet mellan smågrisdödlig het och antalet födda smågrisar, funktionsdugliga spenar, suggans modersegenskaper samt smågrisarnas födelsevikt och tillväxtförmåga bör studeras ytterligare. Avel bör också riktas mot att få fram en gris lämpad för den ekologiska grisuppfödningen.

Slaktkycklingsaveln bör inriktas mot att få bort de ärftliga faktorer som ligger bakom t.ex. benproblem, hudinflammationer, bukvattnusot och ”plötslig död”-syndrom. Avelsarbete bör också bedrivas för att få bort de beteendestörningar som finns hos föräldradjuren till slaktkycklingar, värphöns och kalkoner. Utredaren bedömer att mer forskning också behövs för att studera slaktkycklingarnas avelsdefekter under svenska förhållanden. För värphöns bör aveln inriktas mot att få bort problemen med fjäderplockning och kannibalism.

Träning av och tävling med djur

Utredaren föreslår att Jordbruksverket i sina föreskrifter ska reglera sådana träningsmetoder eller sådan utrustning som bedöms medföra risk för skada eller lidande hos djuren. Det bör t.ex. införas ett förbud mot att använda spö på hästar i frammanings-syfte. Spö bör däremot få bäras i syfte att avvärja olyckor. Vid tävlingar bör spöet ha en lätt synlig färg så att otillåten användning lätt upptäcks.

Utredaren föreslår att Jordbruksverket ska föreskriva om en ändrad veterinärbesiktning inför travlopp. Som utredaren ser det kan ett kontrollprogram vara ett sätt att uppfylla behovet av en utökad besiktning. För de som inte vill ingå i ett sådant program måste dock krav på en utökad besiktning införas.

Utredaren anser även att häst- och hundsporerna bör se över sina anmälningsrutiner vid misstanke om brott mot djurskyddslagen eller djurplågeri. I dag tar vissa sporter själva ett stort ansvar för att interna djurskyddsbestämmelser följs vilket utredaren anser är föredömligt. Detta ska dock inte ersätta att överträdelser av

lagen anmäls till länsstyrelse eller polis. Jordbruksverket bör också ta ett större ansvar för att likrikta och hjälpa banveterinärerna i sin myndighetsutövning. Detta skulle kunna underlätta för banveterinärer att fatta nödvändiga men obekväma beslut.

Utredaren anser även att Jordbruksverket i sina djurskyddsbestämmelser bör förbjuda användning av grävling för träning av grythundar. Studier visar att grävlingarna utsätts för stress som inte kan anses vara förenlig med djurskyddslagen. Användning av andra djur för jaktträning av hundar i hägn såsom vildsvin, hare eller viltfågel bör också ses över och regleras vid behov.

Hållande och förevisning av djur vid cirkus, varieté och liknande företag

Sjölejon och elefanter förbjuds i cirkusverksamhet eftersom utredaren inte anser att dessa djurs behov av naturligt beteende kan tillgodoses vid cirkushållning. Att hålla och förevisa djur vid cirkus innebär stress för djuren och begränsade möjligheter till att tillgodose djurens behov av naturligt beteende på grund av de begränsade ytor som djuren hålls på. Alla djurarter är därför inte lämpliga att använda i cirkusverksamhet. Jordbruksverket bör även se över sina föreskrifter för djurhållningen vid cirkus.

Den inbesiktning som cirkusar genomgår före första föreställning bedöms som nödvändig från djurskyddssynpunkt.

Djur för sällskap och hobby

Utredaren anser inte att det finns kompetensmässiga eller praktiska förutsättningar för privatpersoner att hålla djur av alla arter som sällskapsdjur. Många djurarter bland de mer udda eller exotiska sällskapsdjuren har fysiologiska och beteendemässiga behov som är svåra att tillgodose för en privatperson eller i ett svenskt klimat. Det finns också begränsade möjligheter att ge djur av dessa arter en adekvat veterinärvård eller bedriva offentlig kontroll över denna djurhållning. Mot denna bakgrund anser utredaren att lagstiftningen på området är otillräcklig. Utredaren föreslår därför att djurskyddsbestämmelserna för djur som hålls för sällskap och hobby ses över så att endast djur som är lämpade tillåts hållas. Vilka

djur som inte ska anses vara tillåtna att hållas för sällskap och hobby bör anges i Jordbruksverkets föreskrifter.

Djurskyddsbestämmelserna för sällskapsdjur bör även ses över utifrån djurens behov av att få utföra naturliga beteenden. Som exempel bör fåglar endast få hållas på ett sådant sätt att deras behov av att flyga tillgodoses. Utredaren anser att få flyga bör anses vara ett grundläggande krav för hållning av alla fåglar som inte är marklevande. Utredaren anser också att reptiler endast bör få hållas om det är praktiskt möjligt att ge dem en tillräckligt stor yta och en miljö som är stimulerande nog att ge dem en god djurvälstånd.

För att underlätta djurskyddskontrollen av sällskapsdjur bör Jordbruksverket upprätta kontrollvägledning och checklistor som är uppdelad på olika djurarter.

Vård av sjuka djur samt operativa ingrepp

I den nya lagen anges att djur som är skadade eller sjuka snarast ska ges nödvändig vård eller avlivas. Denna vård ska ges av veterinär när så behövs och operativa ingrepp får endast göras om de är befogade av veterinärmedicinska skäl. Utredaren föreslår att detta även ska gälla all penetration av hud eller slemhinnor på djur så att detta även inkluderar injektioner, blodavtappning och akupunktur. Utredaren anser inte att djur ska utsättas för ingrepp som riskerar att orsaka djuren lidande och bestående men om det inte är befogat av veterinärmedicinska skäl och sker under veterinärt ansvar.

Utredaren anser vidare att det är självklart att alla operativa ingrepp ska göras under bedövning. Obedövad kastrering av smågrisar anser utredaren ska fasas ut tre år efter lagens ikraftträdande.

Förprovning och § 16-tillstånd

För att förenkla och likrikta de krav som ställs på djurägare med olika djurverksamheter föreslår utredaren att det s.k. § 16-tillståndet tas bort och ersätts med lokalgodkännande och lagens generella krav på kompetens och utbildning.

De olika lokalgodkännanden som finns i dag för olika djurverksamheter likriktas genom att det i lagen ställs ett generellt krav på att utrymmen där djuren hålls ska godkännas i förväg utifrån djurskydds- och djurhälsosynpunkt (förprovning). Före det att

utrymmena där djuren ska hållas tas i bruk, eller om det är mer lämpligt, snarast möjligt därefter ska dessa utrymmen kontrolleras av länsstyrelserna. Detta krav gäller all yrkesmässig djurhållning eller djurhållning av större omfattning. Vad som avses med större omfattning och vad som ska gälla för förprovningen för olika verksamheter anser utredaren att Jordbruksverket ska föreskriva om.

Utredaren bedömer att kravet på förprovning av ny-, om- och tillbyggnad av djurstallar behövs för att förebygga djurskyddsproblem. Utredaren anser även att förprovningen är en hjälp och en investeringstrygghet för företagaren. Det som är av väsentlig betydelse för djurskyddet och djurhälsan ska ingå i förprovningen. Som utredaren ser det finns det ett stort samhällsintresse av att minska både djurlidandet och kostnader som olika sjukdomar och smittor för med sig.

Utredaren anser att det i förprovningsarbetet ska ingå byggnadsteknisk, veterinärmedicinsk och etologisk kompetens. Länsstyrelserna bör samverka i förprovningsarbetet och organisera sig, exempelvis regionvis, för att nödvändig specialisering ska kunna ske.

Utredaren bedömer även att förprovning av nyteknik (nyteknikprovning) behövs för att förebygga djurskyddsproblem. Utredaren ser möjligheten till nyteknikprovning som en flexibilitet i lagstiftningen och anser att branschorganisationerna, myndigheterna och Sveriges lantbruksuniversitet bör inrätta ett innovationscenter dit en producent kan vända sig med sin idé och få hjälp med att utveckla och genomföra den. Detta skulle kunna stimulera utvecklingen av bättre tekniska lösningar på djurområdet.

Övergivna och förvildade djur samt märkning och registrering av katter

Utredaren föreslår fem åtgärder för att lösa problemen med övergivna och förvildade djur.

Den första åtgärden är att tydliggöra att övergivna och förvildade djur av tamdjursarter omfattas av djurskyddslagen. Med tamdjursarter avses djur som av tradition hålls av människan och inte naturligt lever vilt i den svenska naturen.

Den andra åtgärden är att det införs ett tydligt förbud i djurskyddslagen mot att överge djur.

Den tredje åtgärden är att det införs krav på att katter ska vara märkta och registrerade. Till skillnad från andra djur som människan håller så tillåts katter att röra sig fritt utomhus och i dag är såväl djurskyddsproblemen som samhällets kostnader för de herrelösa katterna stora. Märkning och registrering gör det möjligt för länsstyrelse och polis att skilja herrelösa katter från ägda katter.

Den fjärde åtgärden är att tydliggöra myndighetsansvaret för att effektivisera hanteringen av övergivna och förvildade djur. Utredaren föreslår att dessa djur enbart ska omfattas av djurskyddslagen och på så sätt alltid vara länsstyrelsens ansvar. Omhändertagandet och myndighetens hantering av dessa djur föreslås också effektiviseras.

Den femte åtgärden är att katters förmåga att fortplanta sig föreslås begränsas om katterna tillåts röra sig fritt utomhus. Detta kan bl.a. handla om kirurgisk kastrering eller genom medicinsk behandling och bör regleras i Jordbruksverkets djurskydds-föreskrifter.

Försöksdjur

Definitionen av djurförsök ändras i lagen så att den blir mer lik den som finns i övriga EU. Förslaget innebär att som djurförsök ska endast räknas de försök som kan vålla djuret smärta, lidande, ångest eller bestående men i lika stor utsträckning som, eller i större utsträckning än, ett nålstick. I nuvarande djurskyddslag är det endast syftet med djuranvändningen som avgör om det är ett djurförsök eller inte, med undantag för om det gäller undervisning. Djuret behöver alltså inte utsättas för någon form av lidande för att det enligt svenska bestämmelser ska vara ett djurförsök. Enligt utredarens mening kan logiken i detta ifrågasättas. Anledningen till att ge de djur som används i djurförsök ett extra skydd, utöver det som följer av de generella djurskyddsbestämmelserna, är att dessa djur riskerar att orsakas lidande. Om djuren *inte* utsätts för något lidande bör den vanliga djurskyddslagstiftningen ge djuren ett tillräckligt skydd.

I och med införandet av det nya försöksdjursdirektivet föreslås i lagförslaget ett antal förändringar. Av dessa kan exempelvis nämnas att den *ytterst ansvarige* för en försöksdjursverksamhet pekas ut tillsammans med verksamhetsansvariga, veterinärer och andra kvalificerade experter. Det införs även ett djurskyddsorgan som ska

ge råd till personalen och övervaka verksamheten från djurskyddssynpunkt.

Liksom i nuvarande lagstiftning så anser utredaren att det ska finnas regionala djurförsöksetiska nämnder som prövar ansökningar om godkännande av djurförsök. Utredaren föreslår dock att Jordbruksverket ges ett något större bemyndigande att hantera dessa nämnder och att föreskriva om deras antal, organisation och sammansättning. Detta anser utredaren är nödvändigt om Jordbruksverket ska kunna genomföra organisatoriska förändringar som kan leda till en effektivare och förbättrad prövning av djurförsöken.

Utredaren föreslår också i enlighet med utredningen om *Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning* (SOU 2007:57) att en central överprövningsnämnd ska införas. Till denna centrala nämnd ska de regionala nämndernas beslut kunna överklagas. Ärenden ska även kunna överlämnas till den centrala nämnden om de är av principiell karaktär eller om den regionala nämnden är oenig i ärendet.

I dag handläggs förprövningsärenden av länsstyrelsen med undantag för de lokaler och utrymmen där försöksdjur hålls som i stället godkänns av Jordbruksverket. Utredaren anser att Jordbruksverkets och länsstyrelsernas roller behöver renodlas och länsstyrelserna bör ansvara för all förprövning inklusive den för försöksdjurslokaler. Som utredaren ser det bör förprövning och all tillståndsgivning av verksamheter ha tydliga kopplingar till djurskyddskontrollen för att bli effektiv och ändamålsenlig. I dag har länsstyrelserna hand om all djurskyddskontroll, inklusive kontroll av försöksdjursverksamhet. Som utredaren ser det kräver utförandet av denna kontroll att länsstyrelsen har nödvändig kompetens gällande försöksdjur och för hur försöksdjur ska hållas. Länsstyrelsen godkänner i dag även lokaler för undervisningsdjur och djur i djurparker. Detta kräver som utredaren ser det en lika specifik kompetens som förprövningen av försöksdjurslokaler gör. Även hantering av verksamhetstillstånd för försöksdjursverksamhet bör skötas av länsstyrelserna. För att höja länsstyrelsernas kompetens gällande försöksdjur och effektivisera arbetet med dessa frågor anser utredaren att länsstyrelserna bör samverka och specialisera sig i de regioner där denna verksamhet bedrivs.

Djurförbud och omhändertagande av djur

Utredaren föreslår att den som har dömts för brott mot djurskyddslagen eller inte rättar sig efter upprepade förelägganden eller beslut av kontrollmyndigheten ska kunna meddelas djurförbud om det är befogat från djurskyddssynpunkt. Antalet förelägganden, förbud eller domar för brott mot djurskyddslagen ska inte vara ensamt avgörande för om en person ska meddelas djurförbud utan det ska göras en helhetsbedömning utifrån vad som är befogat från djurskyddssynpunkt.

En fällande dom för grovt brott mot djurskyddslagen som vunnit laga kraft ska leda till djurförbud. Djurförbud ska inte meddelas om länsstyrelsen bedömer att det är sannolikt att ett upprepande inte kommer att inträffa.

I lagförslaget får länsstyrelsen befogenhet att meddela djurförbud under vissa förutsättningar. Länsstyrelsen kan t.ex. besluta om partiella djurförbud där den som har meddelats djurförbud kan medges att under vissa villkor ha hand om djur, t.ex. under överinseende av annan person. Även i övrigt ska länsstyrelsen kunna meddela vilken omfattning som djurförbudet ska ha, t.ex. i fråga om vilket eller vilka djurslag som ska omfattas av förbudet och det högsta antalet djur som en djurhållare ska tillåtas att ha. Länsstyrelsen ska även upphäva djurförbudet efter ansökan av den enskilde om förbudet inte längre behövs.

Utredaren föreslår att länsstyrelsen ska besluta om omhändertagande av djur även i fall där något djurlidande inte kan påvisas om ett beslut om djurförbud inte följs. Detsamma gäller om länsstyrelsens förelägganden eller förbud inte följs och ett omhändertagande är befogat från djurskyddssynpunkt.

Vidare ges även polismyndigheten befogenhet att omedelbart omhänderta djur som handhas av personer som har djurförbud, även i sådana fall där inte något djurlidande kan påvisas.

Utredaren föreslår även att djurhållarens ansvar för att betala de kostnader som ett omhändertagande av djur medför ska skärpas. Endast om det finns synnerliga skäl ska dessa kostnader belasta staten.

I lagen införs även en bestämmelse som anger att om det är sannolikt att ett djur är herrelöst så ska länsstyrelsen eller polismyndigheten fatta beslut om att omhänderta djuret. Om ägaren är känd ska ägaren underrättas. Ägaren ska i sådana fall hämta djuret inom fem dagar. Är ägaren okänd eller oanträffbar,

ska djuret förvaras i tio dagar. Länsstyrelsen får därefter sälja djuret, avyttra det på annat sätt eller avliva det.

Utredaren har funnit att i dag omfattas herrelösa djur (övergivna eller borttappade) av djurskyddslagen, hittegodslagen, tillsynslagen och miljöbalken. På grund av detta är länsstyrelsen, polisen och kommunerna ansvariga för hanteringen av övergivna djur med en oklar inbördes ansvarsfördelning. Utredaren bedömer att denna oklarhet är en del av orsaken till varför problemet med de herrelösa katterna har blivit så stort och att detta ansvarsproblem därför måste lösas. Utredaren föreslår därför att herrelösa djur ska omfattas av djurskyddslagen men också endast av denna. På så sätt blir alltid länsstyrelsen ansvarig för hanteringen av dessa herrelösa djur. Utredaren anser dock att även polismyndigheten ska ha möjlighet att fatta beslut om omhändertagande av herrelösa djur. Detta kan t.ex. vara nödvändigt vid tillfällen när länsstyrelsen inte är bemannad. Om beslutet har meddelats av polismyndigheten, ska beslutet dock snarast underställas länsstyrelsen, som ska avgöra om det ska fortsätta att gälla.

Sekretess och informationsfrågor

Utredaren föreslår att en sekretessbrytande regel införs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) så att hälso- och sjukvårdspersonal samt socialtjänsten får lämna uppgifter om djurskyddsproblem till kontrollmyndigheten. I dag begår denna personal brott mot sekretessbestämmelserna om de anmäler missförhållanden som t.ex. vanvård av djur. Utredaren anser inte att detta är rimligt. Som utredaren ser det bör det finnas en möjlighet att anmäla när andra mindre ingripande åtgärder som råd och uppmaningar inte hjälper.

Straff och andra sanktioner

Utredaren föreslår att sådana gärningar som är straffbara med böter eller fängelse i högst två år i nuvarande lag bibehåller samma straffskala i den nya lagen. Vissa av de bestämmelser som överförs till den nya lagen från den nuvarande djurskyddsförordningen blir straffbara med böter eller fängelse. Vissa nya bestämmelser i lagen

får även samma straffskala. Detta gäller t.ex. brott mot förbudet att använda djur för sexuella ändamål.

Utredaren föreslår att ett grovt brott mot djurskyddslagen införs där straffskalan är fängelse i högst fyra år. För grovt brott mot djurskyddslagen ska dömas om brott mot lagen har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse som har inneburit risk för omfattande djurlidande, betydande ekonomisk vinning för djurhållaren, eller annars är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt. Grovt brott mot djurskyddslagen ska även kunna utdömas om brottet har utförts organiserat eller systematiskt, eller har utförts med förslagenhet.

Till följd av att ett grovt brott mot djurskyddslagen införs förordar utredaren att en allmän översyn även görs av brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri.

Straffskalan för brott mot föreskrifter meddelade med stöd av lagen sätts till böter. Vidare föreslås att det görs en uppdelning i olika straffskalor som bör tillämpas i fråga om brott mot de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Utredaren inför även en definition av ringa brott. Syftet är att förtydliga vad som är ringa brott mot djurskyddslagen. I dagens rättstillämpning vid bedömning av vad som är ringa brott mot djurskyddslagen förekommer det att djurlidande vägs in. Detta stämmer inte överens med djurskyddslagens förebyggande syfte där djurlidande inte behöver visas. Utredaren föreslår därför att detta förtydligas genom att en definition av vad som är ringa brott förs in i lagen. Av denna definition framgår att bedömningen av vad som är ringa brott ska göras utifrån intresset eller skyddssyftet med bestämmelsen, oavsett om gärningen har betytt någon effekt i form av djurlidande.

Utredaren anser att brott mot djurskyddslagen även i fortsättningen ska hanteras av polis och åklagare samt prövas i domstol och bestraffas med böter eller fängelse. De nuvarande straffrättsliga påföljderna och sanktion i form av företagsbot bedöms vara mer ändamålsenliga än administrativa påföljder som t.ex. sanktionsavgifter. Kontrollmyndigheten föreslås också få en skyldighet att anmäla överträdelse av lagen, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen till polis- eller åklagarmyndigheten, om det är befogat från djurskyddssynpunkt.

*Möjlighet att göra undantag från djurskyddsbestämmelserna i
krissituationer*

Utredaren föreslår att Jordbruksverket får möjlighet att meddela undantag från djurskyddsbestämmelserna vid krissituationer. Undantag kan ske genom särskilda beslut eller föreskrifter. Med krissituationer avses situationer som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa hos människor och djur, för miljön eller stora ekonomiska värden.

Författningsförslag

1 Förslag till djurskyddslag

1 kapitlet. Syftet med och omfattningen av lagen

Lagens syfte

1 § Denna lag syftar till att säkerställa ett gott djurskydd inklusive en god djurhälsa.

Den syftar också till att främja respekten för djur och deras välfärd, då djur har ett egenvärde oavsett den nytta människan har av dem.

Generell utgångspunkt

2 § Bestämmelser som bygger på denna lag ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Lagens omfattning

3 § Lagen omfattar alla djur som hålls av människan och de viltlevande djur som används, eller avses användas i djurförsök. Lagen omfattar även övergivna och förvildade djur av tamdjursarter.

Med djur avses alla stadier efter födsel eller kläckning och för de försöksdjur som är däggdjur även den sista tredjedelen av fosterstadierna.

Definition av lidande

4 § Med lidande avses såväl fysiskt som psykiskt lidande.

Definition av försöksdjur

5 § Med försöksdjur avses ryggradsdjur eller bläckfiskar som

1. används eller är avsedda att användas i djurförsök,
2. är avsedda att avlivas enbart i syfte att deras organ ska användas för de ändamål som anges i 6 §,
3. har använts eller har varit avsedda att användas i djurförsök eller har varit avsedda att användas på sätt som avses i 2, och som förvaras på en anläggning eller i annat förvaringsutrymme för försöksdjur.

Definition av djurförsök

6 § Med djurförsök avses användning av ryggradsdjur eller bläckfiskar som kan vålla djuren lidande i lika stor utsträckning som, eller i större utsträckning än ett nålstick, för

1. vetenskaplig forskning,
2. sjukdomsdiagnostik,
3. utveckling och framställning av läkemedel eller kemiska, produkter,
4. undervisning, samt
5. andra jämförliga ändamål.

Med djurförsök avses också, i de fall djur orsakas lidande, framställning av djur med förändrad arvs massa, om gentekniska, kemiska eller andra liknande metoder används. Vidare omfattas också bevarande av en sådan genetisk modifierad stam av djur genom avel med bibehållande av djurens genetiska egenskaper.

EU-förordningar

7 § Lagen kompletterar sådana bestämmelser i EU-förordningar (EU-bestämmelser) som faller inom lagens tillämpningsområde. Regeringen ska i Svensk författningssamling ge till känna vilka grundförordningar som avses.

I fråga om EU-bestämmelser som faller inom flera lagars tillämpningsområde tillkännager regeringen på samma sätt som i första stycket vilka bestämmelser som kompletteras av denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet fatta beslut som behövs som komplettering av EU-bestämmelserna.

2 kapitlet. Djurägarens ansvar och kompetens

Ansvar för djurets välfärd

1 § Det är djurägaren eller den som på djurägarens uppdrag har åtagit sig skötseln av djuret som är ansvarig för djurets välfärd. Den som har det huvudsakliga ansvaret för ett djur ska vara minst 16 år.

Kompetens och utbildning

2 § Djurägaren eller den som på annat sätt tar hand om djuret ska ha tillräcklig kompetens.

Den som yrkesmässigt eller i större omfattning håller eller hanterar djur ska ha lämplig utbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kompetens och utbildning, samt undantag från kravet på utbildning för den som håller eller hanterar djur.

3 kapitlet. Hur djur ska hanteras, skötas och hållas

Djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande

1 § Djur ska behandlas väl och ges en god djurvälfärd. Djur ska skyddas mot onödigt lidande och mot sjukdom.

Naturligt beteende

2 § Djur ska hållas och skötas på ett sådant sätt att de ges möjlighet att utföra sådana naturliga beteenden

1. som djuren är starkt motiverade för, och
2. som ger en funktionell återkoppling, dvs. minskar djurets motivation för att utföra beteendet i fråga, samt
3. relaterar till djurens behov av rörelse, vila, komfort, sysselsättning, födosök och socialt umgänge.

Djur ska hållas och skötas på ett sådant sätt att beteendestörningar förebyggs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur djurs behov av naturligt beteende ska tillgodoses och vilka beteenden detta är.

Hur djur ska hållas och skötas

3 § Djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sätt som främjar deras välfärd.

Djur ska inte hållas i sådana grupper som innebär att individer orsakas onödigt lidande.

Djur ska ha daglig tillsyn

4 § Djur ska ha daglig tillsyn och tillräckligt med

1. skötsel och vård,
2. skydd mot väder och vind, och
3. foder och vatten.

Djurens foder och vatten ska vara av god kvalitet. Foder och utfodringsrutiner ska anpassas efter djurens behov.

Djur ska hållas lösgående

5 § Djur ska hållas lösgående och får endast hållas fixerade tillfälligtvis och om det är nödvändigt.

Djur får dock tillfälligtvis bindas om detta inte sker på ett för djuren plågsamt sätt och om det ger dem tillräcklig rörelsefrihet, vila och skydd mot väder och vind.

Föreskrifter om hur djur ska hållas och skötas m.m.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utöver vad som följer av 3–5 §§ meddela föreskrifter om

1. hur djur ska hållas och skötas,
2. villkor för eller förbud mot viss djurhållning,
3. försäljning eller annan överlåtelse av djur,
4. utfodring och vattning av djur,
5. tillsyn av djur och undantag från kravet på daglig tillsyn,
6. undantag från kravet på att djur ska hållas lösgående, och
7. villkor för hur djur får hållas tillfälligtvis bundna och tillfälligtvis fixerade.

Stall och andra förvaringsutrymmen

7 § Stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska vara utformade så att

1. samtliga djur kan röra sig obehindrat,
2. de uppfyller djurens behov av komfort,
3. djuren kan bete sig naturligt,
4. de kan hållas rena, och
5. klimat, ljus- och ljudnivåer är anpassade till djurens behov och förutsättningar.

Buller ska hållas på en låg nivå och stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska ha dagsljusinsläpp.

Inredning och övrig utrustning i stall och andra förvaringsutrymmen för djur

8 § Inredning eller övrig utrustning i stall och andra förvaringsutrymmen för djur inklusive hagar och hägn får inte

1. hindra djuren från att bete sig naturligt,
2. otillbörligt inskränka deras rörelsefrihet eller annars verka störande på dem, eller
3. utformas så att de medför risk att skada djuren eller menligt påverka deras välfärd.

Föreskrifter om utformningen och storleken på stall m.m.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utöver vad som följer av 7–8 §§ meddela föreskrifter om

1. utformningen och storleken på stall och andra förvaringsutrymmen inklusive hagar och hägn för djur,
2. inredning och utrustning i stall och förvaringsutrymmen, inklusive hagar och hägn,
3. det klimat, och de ljus- och ljudnivåer som djur ska hållas i, och
4. villkor för och undantag från kravet på dagsljus.

Förbud mot att överge djur

10 § Djur får inte överges.

Utsättning av viltarter

11 § Endast djur av viltarter får sättas ut i naturen. Utsättning av viltarter får endast ske om det finns, eller har skapats goda levnadsbetingelser för djuren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för och förbud mot utsättning av djur.

Förbud mot att aga, skada eller överanstränga djur

12 § Djur får inte agas, skadas eller överansträngas.

Utrustning som används till djur får inte förorsaka djuren lidande eller skada dem fysiskt eller psykiskt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om,

1. utformning och användning av utrustning som används på djur, och
2. undantag från förbudet att använda utrustning som orsakar lidande eller skada.

Förbud mot sexuell användning av djur

13 § Det är förbjudet att ha sexuell umgänge med eller utföra andra sexuella handlingar mot djur.

Med sexuell handling avses inte handling som utförs av veterinärmedicinska skäl eller i samband med avel.

Avel med sådan inriktning att den medför lidande för djuren

14 § Avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för moderdjur eller avkomma är förbjuden.

Djur ska avlas på ett sådant sätt att de naturligt kan föda fram sin avkomma. Avel ska ha sådan inriktning att den ger avkomman normala kroppsfunktioner såsom att kunna andas och röra sig obehindrat och kunna använda sina sinnen utan att det medför lidande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för avel och undantag från förbudet

mot avel som kan medföra lidande eller påverka djurens naturliga beteenden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rapporteringsplikt för veterinärer gällande defekter eller andra komplikationer orsakade av avel.

Anordningar som ger djur en elektrisk stöt

15 § Utöver vad som följer av de EU-bestämmelser som kompletteras av denna lag får anordningar som ger djur en elektrisk stöt inte användas till att styra djurs beteende. Elstängsel får dock användas runt inhägnade områden utomhus.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskriva om

1. villkor för användning av elstängsel,
2. undantag från förbud mot användning av anordningar som ger djur en elektrisk stöt, samt villkor för denna användning.

4 kapitlet. Djurtransporter, träning och tävling med djur samt offentlig förevisning av djur

Transport av djur

1 § Utöver vad som följer av de EU-bestämmelser som kompletteras av denna lag ska djur transporteras i transportmedel som inte skadar dem eller utsätter dem för lidande. Transportmedlet ska ge djuren skydd mot värme och kyla samt mot stötar, skavning och liknande.

Djur ska hållas åtskilda om de riskerar att skada varandra. Transporter av djur får inte ske under så långa tidsperioder att djur utsätts för lidande.

Djurtransportörers ansvar

2 § Utöver vad som följer av de EU-bestämmelser som kompletteras av denna lag ska den som transporterar djur ha tillsyn över djuren och vidta de åtgärder som behövs för att djuren under pålastning, transport och urlastning inte skadas eller orsakas lidande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för eller förbud mot transport av djur, och
2. villkor för hur tillsyn över djuren eller övriga åtgärder under lastning, transport och urlastning ska genomföras.

Träning och tävling med djur, samt ljud- och bildinspelning och förevisning av djur

3 § Djur får inte tränas för eller användas vid tävling eller prov på sådant sätt att de utsätts för lidande. Detsamma gäller vid ljud- och bildinspelning och vid föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten.

Förbud mot dopning

4 § Ett djur som tränas för eller deltar i prov, eller tävling, får inte utsättas för dopning eller andra otillbörliga åtgärder som påverkar djurets prestationsförmåga eller temperament.

Föreskrifter om träning av djur m.m.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur djur får tränas för och användas vid tävling och prov,
2. hur tävlingen och tävlingsverksamheten får genomföras,
3. hur djur får användas i ljud- och bildinspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten,
4. dopning och andra otillbörliga åtgärder,
5. att den myndighet som regeringen bestämmer, genom en utsedd veterinär, ska närvara vid offentliga tävlingar med djur, och
6. veterinärens ansvarsområde och arbetsuppgifter vid tävlingar.

Hållande och förevisning av djur vid cirkus, varieté och liknande företag

6 § Djur får visas vid cirkus, varieté eller liknande företag men får inte föras omkring och förevisas offentligt i menagerier.

Följande djur får dock inte visas på cirkus eller på annat sätt föras omkring och förevisas offentligt.

1. Primater,
2. säldjur,
3. noshörningar,
4. flodhästar,
5. elefanter,
6. hjortdjur med undantag för ren,
7. giraffer,
8. kängurur,
9. rovfåglar,
10. strutsfåglar
11. krokodildjur, och
12. rovdjur med undantag för tamhundar och tamkatter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud mot och villkor för hållande av djur vid cirkus, varieté eller liknande företag.

5 kapitlet. Vård av sjuka djur och operativa ingrepp

Djur som är skadade eller sjuka ska ha vård

1 § Djur som är skadade eller sjuka ska snarast ges nödvändig vård eller avlivas. Om djur på annat sätt genom sitt beteende visar tecken på ohälsa ska snarast vård eller andra lämpliga åtgärder vidtas.

Vid behov ska vården ges av veterinär.

Operativa ingrepp ska vara befogade av veterinärmedicinska skäl

2 § Det är förbjudet att göra operativa ingrepp eller penetrera hud eller slemhinnor på djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl.

Operativa ingrepp ska göras under bedövning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. villkor för och undantag från förbudet mot operativa ingrepp och penetration av hud eller slemhinnor, och

2. villkor för och undantag från kravet på bedövning vid operativa ingrepp.

Förbud mot hormoner

3 § Djur får inte ges hormoner eller andra ämnen för att påverka djurets egenskaper i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom.

Första stycket gäller inte ämnen som omfattas av lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från, eller för särskilt fall medge undantag från första stycket.

Veterinär eller annan djurhälsopersonal

4 § En veterinär eller någon annan som tillhör djurhälsopersonalen enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska anlitas, om någon av följande åtgärder behöver vidtas

1. operativa ingrepp på djur eller penetration av djurs hud eller slemhinnor,

2. annan behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur, om behandlingen kan orsaka lidande som inte är obetydligt, eller

3. behandling under allmän bedövning eller under lokal bedövning genom injektion.

Första stycket gäller inte brådskande åtgärder som vidtas i syfte att rädda djurets liv eller att lindra dess lidande.

I sådan verksamhet som har godkänts av en djurförsöksetisk nämnd får penetration av hud och slemhinnor göras och ingrepp och behandlingar utföras också av den som har föreskriven utbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

6 kapitlet. Slakt och annan avlivning av djur

Djur ska skonas från onödigt lidande vid slakt

1 § Utöver vad som framgår av de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen ska djur när de förs till slakt och när de slaktas skonas från onödigt lidande. Detsamma gäller när djur avlivas på annat sätt.

Djur som slaktas eller på annat sätt avlivas genom avblodning ska vara bedövat. Innan djuret är dött får inga andra åtgärder vidtas. Bedövningen före slakt ska ske så att djuret omedelbart blir medvetslöst. Medvetandet får inte återkomma.

Officiell veterinärs skyldighet

2 § Utöver vad som framgår av de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen, ska den officiella veterinären om ett djur utsätts eller kan antas bli utsatt för onödigt lidande på ett slakteri

1. förbjuda slakt,
2. besluta om omedelbar avlivning av djuret, eller
3. vidta andra åtgärder som omedelbart krävs från djurskyddssynpunkt,

Nödavlivning av påträffade djur

3 § Om ett djur påträffas och är så svårt sjukt eller skadat att det bör avlivas omedelbart, får detta, även om djurägaren inte kan kontaktas, göras av en veterinär eller genom polismyndighetens försorg. I brådskande fall får avlivning även göras av någon annan.

Den som har avlivat djuret ska underrätta ägaren eller annan ansvarig för djuret om detta. Om detta inte kan ske, ska polismyndigheten underrättas.

Föreskrifter om slakt och annan avlivning

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. slakt och om annan avlivning av djur,
2. vilka bedövningsmetoder som får användas, samt
3. en officiell veterinärs uppgifter på slakteri från djurskyddssynpunkt.

7 kapitlet. Godkännande och registrering

Förprovning av stall och andra förvaringsutrymmen för djur

1 § Stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska godkännas från djurskydds- och djurhälsosynpunkt (förprovning) om djuren hålls i yrkesmässig verksamhet eller i en verksamhet av större omfattning. Förprovning görs av den myndighet som regeringen bestämmer och den ska göras innan ett utrymme uppförs, byggs till, inreds, byggs om eller ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt. Detsamma gäller innan utrymmen som inte används för djurhållning tas i anspråk för djurhållning.

Ett utrymme som avses i första stycket ska därefter kontrolleras av den godkännande myndigheten innan det tas i bruk eller, om detta är mer lämpligt, snarast möjligt därefter.

Förbud mot användande vid underlåten förprovning

2 § Om en förprovningspliktig åtgärd utförs utan att förprovning har skett ska den myndighet som regeringen bestämmer förbjuda att utrymmet eller hägnet används för att hysa djur. Förbud ska dock inte meddelas, om myndigheten finner att åtgärden kan godkännas i efterhand.

Föreskrifter om förprovning

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. villkor för förprovning,
2. sådan kontroll av utrymmen som avses i 1 §,
3. undantag från kravet på förprovning, och
4. vad som avses med större omfattning i 1 §.

Godkännande av ny teknik

4 § Innan nya tekniska system och ny teknisk utrustning för djurhållning får användas ska regeringen eller den myndighet som

regeringen bestämmer ha godkänt dem från djurhälso- och djurskyddssynpunkt (nyteknikprövning).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om nyteknikprövningen och undantag från första stycket.

Märkning och registrering av katt

5 § Kattägare ska låta märka sin katt så att den kan identifieras. Märkningen ska vara bestående och ske på ett godkänt sätt. Kattägare ska registrera sitt ägarskap i registret.

Centralt kattregister

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ansvara för att ett för landet centralt register över katter och kattägare förs (kattregistret). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att överlåta driften av registret till en annan myndighet eller till en organisation.

Märkningskravets omfattning

7 § Bestämmelserna i 5 § gäller katter som stadigvarande finns i Sverige.

Registrets syfte och direktåtkomst

8 § Kattregistret får användas för att fastställa vem som äger en katt.

Tullverket, Statens Jordbruksverk, länsstyrelser, och polismyndigheter ska ha direktåtkomst till registret.

Ansvar för och behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen (1998:204)

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer är personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen (1998:204) för kattregistret.

För behandling av personuppgifter gäller, utöver vad som sägs i 8 § och 9 § första stycket, personuppgiftslagen. Bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter som utförs enligt denna lag.

8 kapitlet. Djurförsök och etisk prövning

Princip för att begränsa, ersätta och förfina djurförsök

1 § Djurförsök får äga rum endast under förutsättning

1. att det syfte som avses med verksamheten inte kan uppnås med någon annan tillfredsställande metod utan användning av djur,
2. att så få djur som möjligt används, och
3. att verksamheten utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är nödvändigt.

Verksamhetstillstånd

2 § För att få använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur fordras tillstånd (verksamhetstillstånd) av den myndighet som regeringen bestämmer. Ett tillstånd får återkallas.

I verksamhetstillståndet ska anges

1. den fysiska person som är innehavare av tillståndet eller, om innehavaren är en juridisk person, en ställföreträdare för denne (ytterst ansvarige), och
2. de personer som innehar de funktioner som anges i 5 § första stycket 1 och 2.

Prövningen av verksamhetstillstånd

3 § Vid prövningen av verksamhetstillstånd ska särskild hänsyn tas till om den sökande kan anses lämplig att bedriva verksamheten

och om de anläggningar i vilka verksamheten ska bedrivas har godkänts vid förprovning enligt 7 kap. 1 §.

Vid provningen av verksamhetstillstånd till uppfödning av försöksdjur ska hänsyn också tas till behovet av sådana djur.

Ansvar för verksamheten

4 § Den ytterst ansvarige ska se till att verksamheten bedrivs enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen samt de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om uppgifter, utbildning, och kompetens för den ytterst ansvarige.

Organisation

5 § Vid försöksdjursverksamhet ska det finnas

1. en eller flera personer som ansvarar för verksamheten (verksamhetsansvariga),
2. veterinär eller, när det är lämpligare, annan kvalificerad expert som ger råd och anvisningar om hur verksamheten ska bedrivas och som bistår vid behandlingen av djuren,
3. ett för verksamheten tillräckligt stort antal anställda med den utbildning och kompetens som behövs för verksamheten, och
4. djurskyddsorgan som ger råd till personalen i frågor angående djurskydd samt övervakar verksamheten från djurskyddssynpunkt.

Föreskrifter om uppgifter, utbildning och djurskyddsorganet

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om

1. uppgifter, utbildning och kompetens för verksamhetsansvariga samt veterinär eller expert, som avses i 5 § 2 punkten.
2. den utbildning och kompetens som personalen ska ha, och
3. djurskyddsorganets uppgifter och sammansättning.

Regionala djurförsöksetiska nämnder

7 § Det ska finnas regionala djurförsöksetiska nämnder med uppgift att pröva ansökningar om godkännande av djurförsök.

Krav på etiskt godkännande

8 § Användning av djur i djurförsök ska godkännas från etisk synpunkt av en djurförsöksetisk nämnd innan användningen påbörjas. Godkännandet får förenas med villkor.

Användning av djur som godkänts av en djurförsöksetisk nämnd

9 § Djur som används i djurförsök som har godkänts av en djurförsöksetisk nämnd ska inte anses utsatta för onödigt fysiskt eller psykiskt lidande eller sjukdom.

Den djurförsöksetiska nämnden får medge undantag

10 § Nämnden får godkänna användning som frångår

1. bestämmelserna i 3–6 kap. och de föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser, och
2. bestämmelserna i 17 § och 18 § första stycket i detta kapitel samt
3. föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndigandena i 18–21 §§ i detta kapitel.

Den djurförsöksetiska nämndens prövning

11 § Vid prövningen av ett ärende ska nämnden väga försökets betydelse mot lidandet för djuret samt klassificera försöket i kategorierna terminal, ringa svårhet, måttlig svårhet eller avsevärd svårhet.

Nämnden får bifalla en ansökan om djurförsök endast om en sådan användning kan anses angelägen från allmän synpunkt och förutsättningarna i 1 § är uppfyllda.

Vid prövningen av ärendet ska nämnden ta ställning till om försöket ska utvärderas i efterhand och inom vilken tid det i så fall ska ske.

Överlämnande

12 § Om en ansökan ger upphov till frågor av ny och principiell karaktär eller den regionala nämnden är oenig om utgången av den etiska prövningen, ska nämnden lämna över ärendet för avgörande till den centrala nämnd som anges i 13 §.

Central nämnd

13 § Det ska finnas en central djurförsöksetisk nämnd.

Den centrala nämnden ska pröva överklaganden enligt 15 § av en regional nämnds beslut och ärenden som en regional nämnd har lämnat över enligt 12 §.

Föreskrifter om den djurförsöksetiska prövningen

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, utöver vad som följer av bestämmelserna i 7–11 §§ meddela föreskrifter om

1. ansökan om etiskt godkännande,
2. prövningen av ärendet,
3. utvärderingen i efterhand av godkända djurförsök, och
4. de etiska nämnderna.

Överklaganden av en djurförsöksetisk nämnds beslut

15 § En regional nämnds beslut i ett ärende om etisk prövning av djurförsök får överklagas till den centrala nämnden av den sökande om beslutet gått denne emot.

Ett beslut om att överlämna ett ärende till den centrala nämnden får inte överklagas.

Den centrala nämndens beslut får inte överklagas.

16 § Den centrala nämndens beslut får inte överklagas.

Krav på destinationsuppfödning

17 § Vid djurförsök ska användas djur som fötts upp för ändamålet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på destinationsuppfödning.

Bedövning

18 § Innan ett djur används i djurförsök ska djuret bedövas om inte bedövningen skulle orsaka mer lidande än användningen i sig. Djur får inte ges läkemedel som hindrar dem från, eller begränsar deras möjlighet, att uttrycka smärta, om de inte samtidigt får tillräcklig bedövning eller smärtlindring.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav på bedövning samt föreskrifter om krav på andra smärtlindrande åtgärder.

Infångande av viltlevande försöksdjur

19 § Den som fångar försöksdjur som är viltlevande ska ha den utbildning och kompetens som krävs för denna uppgift. Vid infångandet ska metoder användas som inte utsätter djuren för onödigt lidande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådan utbildning och kompetens och sådana metoder som avses i första stycket.

Föreskrifter om skyldigheter för den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur att

1. märka djuren,
2. upprätta instruktioner för skötsel av djuren och för andra uppgifter som är av betydelse från djurskyddssynpunkt,
3. föra anteckningar om verksamheten och djuren, samt
4. lämna upplysningar om verksamheten och djuren.

Föreskrifter om försöksdjur

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur.

9 kapitlet. Kontrollprogram

Godkännande av organisationers kontrollprogram

- 1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får
1. godkänna organisationers kontrollprogram som syftar till att upprätthålla och säkerställa god djurvälstånd på annat sätt än kraven som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag,
 2. ge organisationer eller andra sammanslutningar rätt att anordna kontroll av sådana kontrollprogram, och
 3. meddela föreskrifter för kontrollen.

Beslut enligt 1 § får överklagas

2 § Beslut enligt lagen eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter som har meddelats av sådan organisation eller sammanslutning som avses i 1 § får överklagas hos regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för det allmänna talan hos förvaltningsdomstol om en organisation eller en sammanslutning först har beslutat i saken.

10 kapitlet. Offentlig kontroll och myndigheternas uppgifter

Efterlevnad av lagen

1 § Offentlig kontroll av efterlevnaden av denna lag utövas av länsstyrelserna och andra statliga myndigheter i enlighet med vad regeringen bestämmer. Detta gäller även de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

Djurskyddsutbildad personal

2 § Utöver vad som framgår av de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen ska den myndighet som utövar offentlig kontroll ha tillgång till djurskyddsutbildad personal i den omfattning som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Samordning av verksamhet

3 § Den kontrollmyndighet som regeringen bestämmer samordnar övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar vid behov råd och hjälp i denna verksamhet.

Rådgivning och information

4 § Den myndighet som utövar offentlig kontroll ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen. Detta gäller även för de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

Beivran och anmälan

5 § Den myndighet som utövar offentlig kontroll ska verka för att överträdelser av lagen beivras. När det är befogat från djurskydssynpunkt ska myndigheten anmäla överträdelser av lagen till polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten.

Första stycket gäller även överträdelse av de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Föreskrifter om offentlig kontroll

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur offentlig kontroll ska bedrivas,
2. kontrollpersonalens kompetens, och
3. skyldighet för ett kontrollorgan som anlitas i den offentliga kontrollen att lämna information till den samordnande kontrollmyndighet som avses i 3 §.

Offentlig kontroll av andra djurhållare än dem som håller livsmedelsproducerande djur

7 § Regeringen får föreskriva om vilka bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd som ska tillämpas vid offentlig kontroll av andra djurhållare än dem som håller livsmedelsproducerande djur.

Föreläggande och förbud

8 § Utöver vad som följer av de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen ska följas. Detta gäller även de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

Förelägganden och förbud enligt första stycket eller enligt de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite, dock inte i fall som avses i 11 kap. 1 §.

Rättelse på den enskildes bekostnad

9 § En kontrollmyndighet får besluta om rättelse på en enskilds bekostnad om denne inte rättar sig efter lagen. Detta gäller även underlåtelse att rätta sig efter de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

I brådskande fall får ett beslut om rättelse meddelas utan föregående föreläggande.

Rätt till upplysningar och tillträde m.m.

10 § En kontrollmyndighet och ett kontrollorgan som anlitas i den offentliga kontrollen har i den utsträckning som behövs för kontrollen rätt att

1. på begäran få upplysningar och ta del av handlingar, och
2. få tillträde till områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen där djur hålls eller som berör djurhållningen och där besiktiga djuren, göra undersökningar och ta prover.

Bestämmelserna i första stycket gäller också för EU:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Den som är föremål för offentlig kontroll ska tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras.

Hjälp av polismyndighet

11 § Polismyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för utövande av offentlig kontroll eller verkställighet av beslut enligt denna lag. Detta gäller även de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Anmälan till kontrollmyndighet om vanvård m.m.

12 § Om den som tillhör djurhälsopersonalen i sin yrkesutövning finner det sannolikt att djur inte hålls eller sköts i enlighet med denna lag, ska denne anmäla detta till kontrollmyndigheten, om inte bristen är lindrig och rättas till omgående. Detsamma gäller för den som är verksam som sådan veterinär eller expert som avses i 8 kap. 5 § 2 punkten.

Vad som sägs i första stycket gäller även vid underlåtelse att rätta sig efter de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

11 kapitlet. Djurförbud och omhändertagande

Djurförbud

1 § Länsstyrelsen ska meddela förbud att ha hand om djur eller ett visst slag av djur (djurförbud) för den som

1. inte följer ett beslut som en kontrollmyndighet har meddelat enligt 10 kap. 8 § och det är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt,

2. allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur,

3. har misshandlat ett djur,

4. har dömts för djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken, eller för grovt brott enligt 12 kap. 2 § denna lag,

5. har dömts för brott enligt 12 kap., 1 eller 3 §, om det är befogat från djurskyddssynpunkt, eller

6. inte vidtar rättelse trots upprepade beslut enligt 10 kap. 8 § om det är befogat från djurskyddssynpunkt.

Punkterna 4 och 5 tillämpas även i fråga om godkänt strafföreläggande och företagsbot.

Länsstyrelsen får ange vilka förutsättningar och vilken omfattning djurförbudet ska ha

2 § Djurförbud ska inte meddelas, om det är sannolikt att ett upprepande inte kommer att inträffa. Länsstyrelsen ska efter ansökan av den som meddelats djurförbud upphäva förbudet om det inte längre behövs.

Länsstyrelsen får ange vilka förutsättningar och vilken omfattning förbudet ska ha. Förbudet kan gälla för viss tid eller tills vidare.

Åläggande att avveckla djurinnehav

3 § Om den som meddelats djurförbud är ägare av djuret får länsstyrelsen ålägga honom eller henne att inom viss tid göra sig av med djuret.

Omhändertagande av djur

4 § Länsstyrelsen ska besluta att ett djur ska tas om hand (omhändertagande) om

1. ett beslut som meddelats enligt 10 kap. 8 § inte följs och det är befogat från djurskyddssynpunkt, eller

2. ett beslut om djurförbud inte följs.

Omhändertagandet ska verkställas av polismyndigheten.

Omedelbart omhändertagande av djur

5 § Länsstyrelsen eller polismyndigheten ska besluta att omedelbart ta hand om ett djur (omedelbart omhändertagande) om det är utsatt för lidande och om

1. det bedöms utsiktslöst att djurlidandet blir avhjälp, eller

2. det i övrigt bedöms nödvändigt från djurskyddssynpunkt.

Om beslutet har meddelats av polismyndigheten, ska beslutet underställas länsstyrelsen, som snarast ska avgöra om det ska fortsätta att gälla.

Omhändertagandet ska verkställas av polismyndigheten.

Omhändertagande av herrelösa djur

6 § Om det är sannolikt att ett djur är herrelöst ska länsstyrelsen eller polismyndigheten fatta beslut om omhändertagande. Om beslutet har meddelats av polismyndigheten, ska beslutet underställas länsstyrelsen, som snarast ska avgöra om det ska fortsätta att

gälla. Länsstyrelsen ska så snart som möjligt underrätta djurets ägare om denne är känd.

Djuret tillfaller staten, om ägaren inte återtar djuret inom fem dagar från det att han eller hon underrättades om omhändertagandet eller, om ägaren inte är känd eller inte kan anträffas, inom tio dagar från det att länsstyrelsen fattade beslut om omhändertagandet.

Omhändertagandet ska verkställas av polismyndigheten.

Polismyndighetens befogenhet att omedelbart omhänderta djur

7 § Polismyndigheten får, även om förutsättningarna enligt 5 § inte är uppfyllda, omedelbart omhänderta djur som hålls av någon som har djurförbud.

Beslutet ska underställas länsstyrelsen som snarast ska avgöra om det ska fortsätta att gälla.

Förfogande över omhändertagna djur

8 § Beslut om omhändertagande eller omedelbart omhändertagande omfattar också avkomma som det omhändertagna djuret föder under omhändertagandet. Sedan ett djur har omhändertagits enligt 4 eller 5 § får ägaren inte förfoga över djuret eller dess avkomma utan tillstånd av länsstyrelsen.

Beslut om försäljning, överlåtelse på annat sätt eller avlivning av omhändertagna djur

9 § Vid omhändertagande av djur ska länsstyrelsen snarast besluta om att djuret ska säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas. Om det inte går att verkställa ett beslut om att ett omhändertaget djur ska säljas eller överlåtas, får länsstyrelsen besluta att djuret ska avlivas.

Polismyndigheten ska verkställa länsstyrelsens beslut enligt första stycket.

Ägarens kostnadsansvar för omhändertagna djur

10 § Kostnader för omhändertagna djur enligt 4–6 §§ får tas ut av allmänna medel men ska slutligt betalas av den mot vilken åtgärden har riktats, om det inte finns synnerliga skäl till annat.

Om ett omhändertaget djur har sålts av polismyndigheten, får den kostnad som slutligt ska betalas av ägaren tas ut ur köpesumman.

12 kapitlet. Straff och andra sanktioner

Brott mot djurskyddslagen

1 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 3 kap. 4–5, 7–8 eller 10–15 §,
 - 4 kap. 1–4 eller 6 §,
 - 5 kap. 1–4 §,
 - 6 kap 1 §,
 - 7 kap. 2 eller 4 §, eller
 - 8 kap. 1–2, 4, 8 eller 17–18 §, eller

2. underlåter att följa ett beslut om djurförbud.

Till samma straff döms även den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheter, villkor eller förbud i

1. artikel 6.3, 8.1 eller 9.1 i rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, eller

2. artikel 4.1, 9.3 eller 15.1–3 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

Grovt brott mot djurskyddslagen

2 § Har brott som avses i 1 § begåtts med uppsåt och är det att anse som grovt, döms för grovt brott till fängelse i högst fyra år. Vid bedömningen om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det

1. medfört eller kunnat medföra omfattande djurlidande,

2. medfört eller kunnat medföra betydande ekonomisk vinning för djurhållaren,
3. utförts organiserat, systematiskt eller med förslagenhet, eller
4. annars avsett en förpliktelse som är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt.

Böter

3 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

- 2 kap. 2 §,
- 7 kap. 1 §, eller
- 8 kap. 5 eller 19 §

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 eller 2 §.

Böter för brott mot föreskrifter meddelade med stöd av lagen

4 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot en föreskrift som regeringen eller efter regeringens bemyndigande en myndighet har meddelat med stöd av

- 2 kap. 2 §,
- 3 kap. 2 § tredje stycket, 6 §, 9 §, 11 § andra stycket, 12 § tredje stycket, 14 § tredje stycket eller 15 § andra stycket,
- 4 kap. 2 § andra stycket, 5 §, eller 6 § andra stycket,
- 5 kap. 2 § tredje stycket,
- 6 kap. 4 § punkt 1 och 2,
- 7 kap. 3 § eller 4 § andra stycket, eller
- 8 kap. 4 § andra stycket, 6 § samt 18–21 §§

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1–3 §.

Böter för brott mot EU-bestämmelser som kompletteras av lagen

5 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheter, villkor eller förbud som finns i de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen. Detta gäller dock inte, om överträdelsen avser bestämmelser om myndighetsutövning.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 eller 2 §.

Gemensamma bestämmelser för 1–5 §§

6 § Till ansvar enligt 1–5 §§ döms inte om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken.

Ringa brott

7 § Om gärning som avses i 1 och 3–5 §§ är att anse som ringa ska inte dömas till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen.

Överträdelse av vitesföreläggande m.m.

8 § Om ett vitesföreläggande eller vitesförbud har överträtts, döms inte till ansvar enligt 1–5 §§ för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Avgift om förprovning inte har skett

9 § Om en förprovningspliktig åtgärd utförs utan att förprovning har skett, ska en av regeringen utsedd myndighet besluta om att en särskild avgift ska tas ut. Avgiften ska tas ut av den som ägde stallet eller förvaringsutrymmet när åtgärden påbörjades.

Den som har ålagts att betala en särskild avgift enligt första stycket döms inte till ansvar enligt 3 §.

Föreskrifter om särskild avgift då förprovning inte har skett

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om att den myndighet som regeringen bestämmer ska ålägga den som inte låter förpröva stall, andra förvaringsutrymmen för djur eller hägn, att betala en särskild avgift. Den särskilda avgiften ska uppgå till minst 10 000 kr och högst 40 000 kr.

När föreskrifter om avgiftens storlek meddelas ska hänsyn tas till förprovningens komplexitet och omfattning. Om det finns särskilda skäl får ägaren av stallen, förvaringsutrymmet eller hägnet helt eller delvis befrias från avgiften.

13 kapitlet. Krisberedskap

Föreskrifter och beslut om undantag vid krissituation

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, när det föranleds av en krissituation som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa hos människor eller djur, allvarlig fara för miljön eller om stora ekonomiska värden hotas, meddela särskilda föreskrifter eller fatta beslut i enskilda fall som innebär undantag från bestämmelser i denna lag.

Föreskrifter eller beslut som avses i första stycket ska gälla för viss tid.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter som gäller hantering av situationer som avses i första stycket.

14 kapitlet. Avgifter

Avgifter för offentlig kontroll och ärenden enligt lagen

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift

1. för offentlig kontroll enligt lagen, och
2. i ärenden enligt lagen.

Detta gäller även för offentlig kontroll och ärenden enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgifter som tas ut av myndigheter och av kontrollorgan.

15 kapitlet. Överklagande m.m.

Överklagande

1 § Ett beslut av en statlig förvaltningsmyndighet i ett enskilt fall får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om det har meddelats

1. enligt denna lag,
2. enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, eller
3. enligt de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Bestämmelser om överklagande av beslut meddelade av en djurförsocketisk nämnd finns i 8 kap. Bestämmelser om överklagande av beslut om kontrollprogram finns i 9 kap.

Överklagande av beslut av officiell veterinär

2 § Bestämmelserna om överklagande i 1 § gäller även beslut som har meddelats av en officiell veterinär som förordnats enligt lagen (2009:1254) om officiella veterinärer.

Den myndighet som har förordnat den officiella veterinären ska föra det allmännas talan hos allmän förvaltningsdomstol.

Föreskrifter om omedelbar verkställighet

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om i vilka fall ett beslut enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen ska gälla omedelbart även om det överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014. Djurskyddslagen (1988:534) ska samtidigt upphöra att gälla.

2. Föreskrifter som gäller vid lagens ikraftträdande ska anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i denna lag.

3. Förelägganden, förbud och andra beslut som har meddelats med stöd av äldre bestämmelser ska anses beslutade med stöd av denna lag.

4. Bestämmelserna i 2 kap. 2 § samt 4 kap. 6 § punkten 2 såvitt avser sjölejon och punkten 5 ska börja tillämpas den 1 januari 2016.

5. För katter födda före den 1 januari 2014 ska 7 kap. 5 § börja tillämpas den 1 januari 2016.

2 Förslag till djurskyddsförordning

1 kapitlet. Inledande bestämmelser

Förordningen kompletterar djurskyddslagen

1 § Denna förordning innehåller kompletterande bestämmelser till djurskyddslagen. De definitioner som finns angivna i djurskyddslagen har motsvarande betydelse i denna förordning.

EU-bestämmelser

2 § De EU-rättsliga grundförordningar som helt eller delvis kompletteras av djurskyddslagen anges i ett tillkännagivande av regeringen.

I fråga om bestämmelser i sådana förordningar som faller inom flera lagars tillämpningsområde anges i tillkännagivandet vilka bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen.

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) får meddela de föreskrifter och fatta de beslut som behövs som komplettering till EU-bestämmelserna.

2 kapitlet. Djurägaren är ansvarig för djurets välfärd

Kompetens och utbildning

1 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. kompetenskrav för den som håller eller hanterar djur, och
2. krav på och undantag från utbildning för den som håller eller hanterar djur.

3 kapitlet. Hur djur ska hanteras, skötas och hållas

Naturligt beteende

1 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om hur djurs behov av naturligt beteende ska tillgodoses och vilka beteenden detta är.

Hur djur ska hållas och skötas

2 § Utöver vad som framgår i djurskyddslagen får Jordbruksverket meddela föreskrifter om

1. hur djur ska hållas och skötas,
2. villkor för eller förbud mot viss djurhållning,
3. försäljning eller annan överlåtelse av djur,
4. utfodring och vattning av djur,
5. tillsyn av djur och undantag från kravet på daglig tillsyn,
6. undantag från kravet på att djur ska hållas lösgående, och
7. villkor för hur djur får hållas bundna och tillfälligtvis fixerade.

Stall och andra förvaringsutrymmen

3 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. utformningen och storleken på stall och andra förvaringsutrymmen inklusive hagar och hägn för djur,
2. inredning och utrustning i stall och förvaringsutrymmen, inklusive hagar och hägn,
3. det klimat, och de ljus- och ljudnivåer som djur ska hållas i, och
4. villkor för och undantag från kravet på dagsljus.

Utsättning av viltarter

4 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om villkor för och förbud mot utsättning av djur av viltarter.

Föreskrifter om utrustning

5 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. utformning och användning av utrustning som används på djur, och
2. undantag från förbudet att använda utrustning som orsakar lidande eller skada.

Avel med sådan inriktning att den medför lidande för djuren

6 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om villkor för avel och undantag från förbudet mot avel som kan medföra lidande eller påverka djurens naturliga beteenden.

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om rapporteringsplikt för veterinärer gällande defekter eller andra komplikationer orsakade av avel.

Anordningar som ger djur en elektrisk stöt

7 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. villkor för användning av elstängsel, och
2. undantag från förbud mot användning av anordningar som ger djur en elektrisk stöt, samt villkor för denna användning.

4 kapitlet. Transport, träning och tävling samt offentlig förevisning av djur

Transport av djur

1 § Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om

1. villkor för eller förbud mot transport av djur, och
2. villkor för hur tillsyn över djuren eller övriga åtgärder under lastning, transport och urlastning ska genomföras.

Träning av och tävling med djur

2 § Jordbruksverket får föreskriva om

1. hur djur får tränas för och användas vid tävling och prov
 2. hur tävlingen och tävlingsverksamheten får genomföras,
 3. hur djur får användas i ljud- och bildinspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten,
 4. dopning och andra otillbörliga åtgärder,
 5. i vilka fall Jordbruksverket genom en utsedd veterinär ska närvara vid offentliga tävlingar med djur, och
 6. veterinärens ansvarsområde och arbetsuppgifter vid tävlingar.
- Jordbruksverket ska utse veterinär efter samråd med länsstyrelsen.

Hållande och förevisning av djur vid cirkus, varieté och liknande företag

3 § Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om förbud mot och villkor för hållande av djur vid cirkus, varieté eller liknande företag.

5 kapitlet. Vård av sjuka djur och operativa ingrepp

Operativa ingrepp

1 § Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om

1. villkor för och undantag från förbudet mot operativa ingrepp och penetration av hud eller slemhinnor, och
2. villkor för och undantag från kravet på bedövning vid operativa ingrepp.

Hormoner

2 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från, eller för särskilt fall medge undantag från, 5 kap. 3 § första stycket djurskyddslagen.

Veterinär eller annan djurhälsopersonal

3 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från första stycket i 5 kap. 4 § djurskyddslagen.

6 kapitlet. Slakt och annan avlivning av djur

Slakt, bedövning och officiell veterinär på slakteri

1 § Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om

1. slakt och om annan avlivning av djur,
2. vilka bedövningsmetoder som får användas, och
3. en officiell veterinärs uppgifter på slakteri från djurskyddssynpunkt.

7 kapitlet. Godkännande och registrering

Förprovning

1 § Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om

1. villkor för förprovning,
2. sådan kontroll av utrymmen som avses i 7 kap. 1 § djurskyddslagen, och
3. vad som avses med större omfattning i 7 kap. 1 § djurskyddslagen.

2 § Frågor om förprovning prövas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska besiktiga stall och andra förvaringsutrymmen samt hägn innan de tas i bruk eller, om detta är mer lämpligt, snarast möjligt därefter.

3 § Om någon utför en förprovningspliktig åtgärd i fråga om stall, annat förvaringsutrymme för djur eller hägn utan att förprovning skett ska länsstyrelsen fatta beslut som avses i 12 kap. 9 § djurskyddslagen.

Godkännande av ny teknik

4 § Frågor om godkännande av nya tekniska system och ny teknisk utrustning (nyteknikprovning) prövas av Jordbruksverket.

Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om nyteknikprovning och undantag från kravet på nyteknikprovning.

Märkning och registrering av katt

5 § Jordbruksverket ska ansvara för att det förs ett för landet centralt register över katter och kattägare. Jordbruksverket får besluta att överlåta driften av registret till en annan myndighet eller till en organisation.

Ansvar för och behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen (1998:204)

6 § Jordbruksverket är personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen för kattregistret.

8 kapitlet. Djurförsök och etisk prövning

Verksamhetstillstånd prövas av länsstyrelsen

1 § Ansökningar om verksamhetstillstånd prövas av länsstyrelsen.

Föreskrifter om utbildning, uppgifter och kompetens

2 § Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om

1. uppgifter, utbildning, och kompetens för den ytterst ansvarige,
2. uppgifter, utbildning och kompetens för verksamhetsansvariga och veterinär eller expert,
3. om den utbildning och kompetens som personalen ska ha, och
4. djurskyddsorganets uppgifter och sammansättning.

Föreskrifter om bedövning, destinationsuppfödning och infångande av viltlevande djur

3 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. undantag från kravet på destinationsuppfödning,
2. krav på bedövning samt andra smärtlindrande åtgärder som avses i 8 kap. 18 § djurskyddslagen, och
3. krav på sådan utbildning och kompetens och sådana metoder som avses i 8 kap. 19 § första stycket djurskyddslagen.

Föreskrifter om märkning av försöksdjur

4 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om skyldighet för den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur att

1. märka djuren,
2. upprätta instruktioner för skötsel av djuren och för andra uppgifter som är av betydelse från djurskyddssynpunkt,
3. föra anteckningar om verksamheten och djuren, samt
4. lämna upplysningar om verksamheten och djuren.

Föreskrifter om försöksdjur

5 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur.

Djurförsöksetiska nämnder

6 § Det ska finnas så många regionala djurförsöksetiska nämnder som Jordbruksverket bestämmer. Nämnderna ska finnas fördelade över landet på de platser som Jordbruksverket bestämmer.

7 § I varje nämnd ska det ingå en ordförande och en eller flera vice ordförande samt till lika delar bestå av lekmän och forskare. Bland forskarna kan representanter för personal som tar hand om försöksdjur ingå och bland lekmännen ska ingå representanter för djurskyddsorganisationer.

8 § För att en nämnd ska vara beslutsfär ska den bestå av en ordförande eller en vice ordförande och det antal ledamöter och den sammansättning som Jordbruksverket beslutar.

Ordförande och vice ordförande får inte samtidigt delta i nämndens beslut.

Jordbruksverket utser ordförande, vice ordförande och övriga ledamöter. Ordförande och vice ordförande ska vara opartiska och företrädesvis lagfarna och ha erfarenhet av dömande verksamhet.

9 § De djurförsöksetiska nämnderna ska biträda dem som leder djurförsöken med råd. Omprövning av användning av djur i djurförsök ska omprövas från etisk synpunkt vart tredje år.

10 § Jordbruksverket får, utöver vad som följer av bestämmelserna i 8 kap. djurskyddslagen och 6–9 §§ i denna förordning meddela föreskrifter om

1. ansökan om etiskt godkännande,
2. prövningen av ärendet,
3. utvärderingen i efterhand av godkända djurförsök, och
4. de djurförsöksetiska nämnderna.

9 kapitlet. Kontrollprogram

Godkännande av organisationers kontrollprogram

1 § Jordbruksverket får

1. godkänna organisationers kontrollprogram som syftar till att upprätthålla och säkerställa god djurvälstånd på annat sätt än kraven som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av djurskyddslagen,
2. ge organisationer eller andra sammanslutningar rätt att anordna kontroll av sådana kontrollprogram, och
3. meddela föreskrifter för kontrollen.

Beslut enligt 1 § får överklagas

2 § Beslut enligt lagen eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter som har meddelats av sådan organisation eller sammanslutning som avses i 9 kap. 1 § djurskyddslagen får överklagas hos Jordbruksverket.

Jordbruksverket för det allmänna talan hos förvaltningsdomstol om en organisation eller en sammanslutning först har beslutat i saken.

10 kapitlet. Offentlig kontroll och myndigheternas uppgifter

Behörig myndighet

1 § Jordbruksverket ska utföra de uppgifter som enligt de EU-bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen ankommer på en behörig myndighet, om inte annat framgår av 2 § eller regeringen beslutar något annat.

Kontrollmyndigheternas arbetsuppgifter och samverkan

2 § Länsstyrelserna är behöriga myndigheter att utöva offentlig kontroll förutom djur som används inom Försvarsmakten.

Kontrollmyndigheterna får fördela arbetsuppgifter enligt djurskyddslagen mellan sig.

Generalläkaren är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll avseende djur som används inom Försvarsmakten.

3 § Livsmedelsverket ska, genom de officiella veterinärerna och de officiella assistenterna på slakterier, utöva de djurskyddskontroller som ankommer på officiell veterinär och officiell assistent enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

4 § Jordbruksverket samordnar övriga kontrollmyndigheter och ger stöd, råd och vägledning till dem. Jordbruksverket får meddela föreskrifter om samverkan mellan kontrollmyndigheter.

5 § Offentlig kontroll av transport av djur sjövägen mellan olika län utövas av den länsstyrelse från vilken sjötransporten utgår.

Offentlig kontroll över djurhållare som inte håller djur för livsmedelsproduktion

6 § Vid offentlig kontroll av andra djurhållare än de som håller djur för livsmedelsproduktion ska i tillämpliga delar vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd tillämpas. Detta gäller

- artikel 3,
- artikel 4.2 a–d och 4.3–4.6,
- artikel 5.1–3,
- artikel 6,
- artikel 7,
- artikel 8.1 och 8.3,
- artikel 9,

- artikel 10.1,
- artikel 28, samt
- artikel 54.1, 54.2 a, e, f, h och 54.3–54.5.

Föreskrifter om offentlig kontroll

7 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. hur offentlig kontroll ska bedrivas,
2. kompetensen hos kontrollpersonal, och
3. skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan

som anlitas i den offentliga kontrollen att lämna information till Jordbruksverket om den kontrollverksamhet som bedrivs.

Föreläggande och förbud

8 § Länsstyrelsen och Generalläkaren får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att djurskyddslagen ska följas. Detta gäller även de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

Rättelse på den enskildes bekostnad

9 § Länsstyrelsen får besluta om rättelse på den enskildes bekostnad om denne inte rättar sig efter lagen. Detta gäller även de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

Ömsesidigt erkännande

10 § Om en myndighet begär att sökanden i ett ärende om tillstånd eller godkännande ska ge in certifikat, intyg eller andra liknande dokument som visar att ett visst krav är uppfyllt, ska myndigheten godta motsvarande dokument från en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Myndigheten får dock begära en icke-auktoriserad översättning av dokumentet till svenska.

Föreskrifter om godkännanden och beslut

11 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. den tid inom vilken en myndighet ska fatta beslut i ärenden om tillstånd eller godkännanden,
2. att tidsfristen som fastställts enligt 1 inte ska börja löpa förrän efter myndighetens inspektion av den anläggning där den verksamhet som tillståndet eller godkännandet avser ska bedrivas, och
3. att tillståndet eller godkännandet ska anses beviljat om inte myndigheten har meddelat ett beslut om något annat inom tidsfristen.

11 kapitlet. Djurförbud och omhändertagande

Djurförbud och omhändertagande av djur

1 § Om polismyndigheten eller Livsmedelsverket finner att det finns förutsättningar för att besluta om djurförbud ska myndigheten skyndsamt anmäla detta till länsstyrelsen. En sådan anmälan ska innehålla en redogörelse för omständigheterna i ärendet. Det samma gäller om det finns förutsättningar för att omhänderta djur.

12 kapitlet. Krisberedskap

1 § Jordbruksverket får, när det föranleds av en krissituation som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa hos människor eller djur, allvarlig fara för miljön eller om stora ekonomiska värden hotas, meddela särskilda föreskrifter eller fatta beslut i enskilda fall som innebär undantag från bestämmelser i djurskyddslagen.

Föreskrifter eller beslut som avses i första stycket ska gälla för viss tid. Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter som gäller hantering av situationer som avses i första stycket.

13 kapitlet. Avgifter

Förprovning

1 § Länsstyrelsen ska besluta att det ska tas ut en sådan särskild avgift som avses i 12 kap, 9 § djurskyddslagen, om någon utför en förprovningsskyldig åtgärd utan att förprovning skett.

Den särskilda avgiften ska

1. för åtgärder som avser nybyggnad för ett mindre antal djur med användande av beprövad teknik eller mindre om- eller tillbyggnad uppgå till 12 000 kr, och

2. för annan nybyggnad eller för större om- eller tillbyggnad uppgå till 24 000 kr.

Har frågan inte tagits upp av länsstyrelsen inom fem år från det att åtgärden vidtogs, får någon särskild avgift inte tas ut.

2 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om att avgift ska betalas i ärenden om

1. den särskilda avgift som anges i 12 kap. 9 § djurskyddslagen,
2. godkännande av ny teknik enligt 7 kap. 4 § djurskyddslagen,
3. registrering av djurtransportörer och besiktning av transportmedel och behållare för transport av djur enligt 4 kap. 2 §,
4. undantag från kravet på ligghall för utegångsdjur,
5. verksamhetstillstånd enligt 8 kap. 2 § djurskyddslagen,
6. registrering av katt enligt 7 kap. 5 § djurskyddslagen, och
7. ansökan om etiskt godkännande.

Föreskrifter om avgift för veterinär medverkan och extra kontroll

3 § Jordbruksverket får meddela föreskrifter om

1. att avgift ska betalas för veterinär medverkan vid tävlingar enligt 4 kap. 5 § punkten 7 djurskyddslagen,

2. den avgift som ska betalas för extra offentlig kontroll enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 och 10 kap. 6 § denna förordning.

Föreskrifter om avgift för djurskyddskontroll vid slakterier

4 § Livsmedelsverket får meddela föreskrifter om att avgift ska betalas för den djurskyddskontroll som utförs av officiella veterinärer och officiella assistenter på slakterier.

Kostnad för dopingkontroll

5 § Kostnaden för kontroll av förbudet mot dopning m.m. i 4 kap.

4 § djurskyddslagen ska

1. vid tävling betalas av tävlingsarrangören, och,
2. vid träning betalas av djurets ägare.

14 kapitlet. Överklagande m.m.

1 § Bestämmelser om överklagande finns i 15 kap. 1 och 2 §§ djurskyddslagen.

2 § Om inte den beslutande myndigheten bestämmer något annat gäller beslut omedelbart om de avser

1. djurförbud, omhändertagande och omedelbart omhändertagande enligt 11 kap 1, 4–7 och 9 §§ djurskyddslagen.

2. artikel 23, 26.4 b och c, 26.5 och 26.6 i rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG, och förordning (EG) nr 1255/97.

En myndighet får i annat fall bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Verkställighetsföreskrifter

3 § Närmare föreskrifter för verkställighet av djurskyddslagen och denna förordning får meddelas av Jordbruksverket.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2014.

2. Genom förordningen upphävs djurskyddsförordningen (1988:539)

3 Förslag till lag om ändring i hittegodslagen (1938:121)

Härigenom föreskrivs i fråga om hittegodslagen (1938:121)
dels att 4 a § ska upphöra att gälla,
dels att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Var och en som hittar något *skall* utan oskäligt dröjsmål anmäla fyndet hos polismyndighet. Är ägaren till godset känd, får upphittaren i stället underrätta honom om fyndet.

När anmälan om hittegoods har gjorts *skall* polismyndigheten underrätta ägaren till godset, om han är känd.

Föreslagen lydelse

1 §

Var och en som hittar något *ska* utan oskäligt dröjsmål anmäla fyndet hos polismyndighet. Är ägaren till godset känd, får upphittaren i stället underrätta honom om fyndet.

När anmälan om hittegoods har gjorts *ska* polismyndigheten underrätta ägaren till godset, om han är känd.

I fråga om herrelösa djur ska 11 kap. 6 § och 9 § djurskyddslagen (2014:000) tillämpas. Detta gäller dock inte i fall som avses i 8 § denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

4 Förslag till lag om ändring i förordningen (2000:338) om biocidprodukter

Härigenom föreskrivs att 38 § förordningen (2000:338) om biocidprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som avser att ansöka om godkännande av en biocidprodukt vars verksamma ämne finns upptaget i bilaga IA eller IB till biociddirektivet *skall*, innan djurförsök genomförs, fråga Kemikalieinspektionen om en likadan produkt redan är godkänd och, om så är fallet, försöka nå en överenskommelse enligt andra stycket.

Alla rimliga åtgärder *skall* vidtas, av den som har fått en biocidprodukt godkänd och den som avser att ansöka om godkännande för en likadan produkt, för att komma överens om hur uppgifterna om den godkända produkten och dess verksamma ämne kan användas gemensamt för båda produkterna. Syftet med en sådan överenskommelse *skall* vara att undvika onödiga upprepningar av djurförsök. Bestämmelser om godkännande av djurförsök finns i *djurskyddsförordningen (1988:539)*.

Föreslagen lydelse

38 §

Den som avser att ansöka om godkännande av en biocidprodukt vars verksamma ämne finns upptaget i bilaga IA eller IB till biociddirektivet *ska*, innan djurförsök genomförs, fråga Kemikalieinspektionen om en likadan produkt redan är godkänd och, om så är fallet, försöka nå en överenskommelse enligt andra stycket.

Alla rimliga åtgärder *ska* vidtas, av den som har fått en biocidprodukt godkänd och den som avser att ansöka om godkännande för en likadan produkt, för att komma överens om hur uppgifterna om den godkända produkten och dess verksamma ämne kan användas gemensamt för båda produkterna. Syftet med en sådan överenskommelse *ska* vara att undvika onödiga upprepningar av djurförsök. Bestämmelser om godkännande av djurförsök finns i *djurskyddslagen (2014:000)*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

5 Förslag till lag om ändring i förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel

Härigenom föreskrivs att 34 § förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som avser att ansöka om godkännande av ett växtskyddsmedel vars verksamma ämne finns upptaget i bilaga 1 till växtskyddsmedelsdirektivet *skall*, innan djurförsök genomförs, fråga Kemikalieinspektionen om ett likadant medel redan är godkänt och, om så är fallet, försöka nå en överenskommelse enligt andra stycket.

Alla rimliga åtgärder *skall* vidtas, av den som har fått ett växtskyddsmedel godkänt och den som avser att ansöka om godkännande för ett likadant medel, för att komma överens om hur uppgifterna om det godkända medlet och dess verksamma ämnen kan användas gemensamt för båda medlen. Syftet med en sådan överenskommelse *skall* vara att undvika onödiga upprepningar av djurförsök. Bestämmelser om godkännande av djurförsök finns i *djurskyddsförordningen* (1988:539).

Föreslagen lydelse

34 §

Den som avser att ansöka om godkännande av ett växtskyddsmedel vars verksamma ämne finns upptaget i bilaga 1 till växtskyddsmedelsdirektivet *ska*, innan djurförsök genomförs, fråga Kemikalieinspektionen om ett likadant medel redan är godkänt och, om så är fallet, försöka nå en överenskommelse enligt andra stycket.

Alla rimliga åtgärder *ska* vidtas, av den som har fått ett växtskyddsmedel godkänt och den som avser att ansöka om godkännande för ett likadant medel, för att komma överens om hur uppgifterna om det godkända medlet och dess verksamma ämnen kan användas gemensamt för båda medlen. Syftet med en sådan överenskommelse *ska* vara att undvika onödiga upprepningar av djurförsök. Bestämmelser om godkännande av djurförsök finns i *djurskyddslagen* (2014:000)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

6 Förslag till lag om ändring i artskyddsförordningen(2007:845)

Härigenom föreskrivs att 40 § artskyddsförordningen (2007:845) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §

Det är förbjudet att utan tillstånd förevisa djur av vilda arter i en djurpark.

I *djurskyddsförordningen* (1988:539) finns bestämmelser om förbud mot att föra omkring och förevisa djur.

I *djurskyddslagen* (2014:000) finns bestämmelser om förbud mot att föra omkring och förevisa djur.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter

Härigenom föreskrivs i fråga om lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter

dels att 21 § ska upphöra,

dels att det i lagen ska föras in en ny paragraf, 15 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 a §

Det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som

- 1. har extremt stor kamplust,*
- 2. blir lätt retade och biter,*
- 3. bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp och*
- 4. har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Med djurens hälso- och sjukvård avses i denna lag åtgärder som vidtas för att medicinskt förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom, skada eller därmed jämförligt tillstånd hos djur.

Med djurens hälso- och sjukvård jämföras även utförande av operativa ingrepp på eller givande av injektioner till djur i andra syften än de som följer av första stycket.

Djurförsök enligt 1 c § djurskyddslagen (1988:534) omfattas inte av begreppet.

Djurförsök enligt 1 kap. 6 § djurskyddslagen (2014:000) omfattas inte av begreppet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

9 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att bilagan till lagen ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska föras in en ny paragraf, 10 kap. 20 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

20 a §

Sekretessen enligt 25 kap. 1 § och 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som behövs för ett omedelbart ingripande lämnas till kontrollmyndighet för djurskydd enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen (2014:000) om personal påträffar

1. djur som tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, eller

2. djur som uppenbart uppvisar symtom på sjukdom.

Lydelse enligt lag 2011:1036

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 2 kap. 4 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

*Organ**Verksamhet*

Chalmers tekniska högskola all verksamhet
aktiebolag

Europeiska grupperingar för fördelning av stöd ur EG:s
territoriellt samarbete enligt strukturfonder (SFS 2009:704)
Europa parlamentets och rådets
förordning (EG) nr 1082/2006
av den 5 juli 2006 om en
europeisk gruppering för
territoriellt samarbete (EGTS)
med säte i Sverige

Föreslagen lydelse

I enlighet med vad som anges i 2 kap. 4 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

*Organ**Verksamhet*

Chalmers tekniska högskola all verksamhet
aktiebolag

Enskilda organisationer eller kontrollprogram enligt djur-
sammanslutningar skyddslagen (2014:000)

Europeiska grupperingar för fördelning av stöd ur EG:s

territoriellt samarbete enligt strukturfonder (SFS 2009:704)
Europa parlamentets och rådets
förordning (EG) nr 1082/2006
av den 5 juli 2006 om en
europeisk gruppering för
territoriellt samarbete (EGTS)
med säte i Sverige

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014

Motiv och författningskommentar

Utredaren lämnar nedan motiv och författningskommentar till sitt förslag på ny djurskyddslag. I de fall utredarens förslag innebär förändringar i djurskyddslagen har dessa förändringar sammanfattas i rutor i anslutning till paragraferna.

Förslaget till djurskyddslag

1 kapitlet. Syftet med och omfattningen av lagen

Lagens syfte

1 §

Den nya djurskyddslagens syfte ska vara att säkerställa ett gott djurskydd inklusive en god djurhälsa och främja respekten för djur och deras välfärd. Det ska också anges i lagen att djur har ett egenvärde utöver den nytta de har för människan.
--

Paragrafen är ny. Utredaren anser att den nya djurskyddslagen ska ha ett tydligt uttalat syfte. Detta bör vara att säkerställa ett gott djurskydd inklusive en god djurhälsa vilka tillsammans utgör en god djurvälfärd, se *Etiska utgångspunkter för en ny djurskyddslagstiftning*. Utredaren föreslår också att det ska specificeras i lagen att den syftar till att främja respekten för djur och deras välfärd. Denna respekt anser utredaren är grundläggande för all djurhållning och allt djurskyddsarbete.

I lagen ska det också tydliggöras att djur har ett egenvärde utöver den nytta de har för människan.

Generell utgångspunkt

2 §

Det införs krav i lagen på att bestämmelser som bygger på den nya lagen ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Paragrafen är ny. Utredaren anser att det ska vara tydligt att de djurskyddsbestämmelser som följer av denna lag ska grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet. Detta ska därför finnas angivet i lagen.

Lagens omfattning

3 §

I lagen tydliggörs att den omfattar alla djur som hålls av människan. Lagen omfattar även viltlevande försöksdjur samt övergivna och förvildade djur av tamdjursarter. Lagen omfattar djur i alla stadier efter födsel eller kläckning och för de försöksdjur som är däggdjur även den sista tredjedelen av fosterstadierna.

Paragrafen ersätter definitionen av tillämpningsområdet i 1 § gällande djurskyddslag. Paragrafen har utökats för ökad tydlighet.

Djur som hålls av människan

Utredaren anser att det tydligare än i dag ska framgå vilka djur som omfattas av lagen. Utredarens syn är att ansvaret för djurens välbefinnande följer av att människan har tagit dem i sin vård och styr deras liv och livsbetingelser. Vilda djur förfogar och kontrollerar människan inte över om dessa djur inte hålls. Utredaren anser därför inte att vilda djur generellt ska omfattas av djurskyddslagstiftningen. Utredaren föreslår därför att det i den nya lagen klargörs att den omfattar alla djur som människan avsiktligt håller samt de vilda djur som används, eller avses att användas i djurförsök.

Utredarens syn är att alla djur, inklusive ryggradslösa djur som t.ex. humrar, kräftor och spindlar ska ha ett grundläggande skydd av djurskyddslagen, om de hålls av människan. Som utredaren ser

det är den avgörande faktorn att människan tagit dessa djur i sin vård och håller dem i fångenskap. Med detta följer enligt utredaren ett ansvar och en skyldighet att ge djuren en god djurvälstånd. Detta betyder t.ex. att även humrar och krabbor som hålls för livsmedelsproduktion eller t.ex. spindlar som hålls för sällskap och hobby omfattas av djurskyddslagens regler. Däremot omfattas inte vilda humrar eller spindlar lika lite som t.ex. vilda fåglar eller däggdjur. Mer detaljerade djurskyddsbestämmelser när det gäller ryggradslösa djur anser utredaren endast ska införas om det finns ett behov av detta.

Djur omfattas från födsel och kläckning

Djur omfattas av lagen från det ögonblick som de föds eller kläcks med undantag för de försöksdjur som är däggdjur. För dessa gäller att lagen omfattar även den sista tredjedelen av fosterstadiet vilket följer av det nya EU-direktivet på försöksdjursområdet *Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål* (som i fortsättningen anges som försöksdjursdirektivet) som ska genomföras i medlemsstaterna senast den 1 januari 2013.

För övriga djur har utredaren valt att inte låta lagen omfatta fosterstadier eftersom det är osäkert vilket behov av skydd som foster av olika djurarter har. Utredaren anser att detta är något som borde utredas separat.

Övergivna och förvildade djur

Det finns djur som lever mer eller mindre vilt men som ursprungligen har hållits och som tillhör arter som av tradition hålls av människan, t.ex. förvildade katter. Dessa djur anser utredaren att människan alltså har ett ansvar för. Lagstiftningen bör enligt utredaren omfatta även dessa djur eftersom deras liv i det vilda är ett resultat av att människan brustit i sin tillsyn och omvårdnad om dem. Utredaren föreslår därför att övergivna och förvildade djur av tamdjursarter ska omfattas av djurskyddslagen oavsett om djuren i fråga har övergetts eller om de har fötts i det fria.

Med tamdjursarter avses djur som av tradition hålls av människan och som inte naturligt lever vilt i den svenska naturen. Detta

omfattar t.ex. lantbruksdjur som får och nötkreatur samt traditionella sällskapsdjur som hund och katt. Det omfattar också mindre traditionella sällskapsdjur som reptiler, sköldpaddor eller andra exotiska djurarter som förts in i Sverige för att hållas för sällskap och hobby. Däremot omfattas inte djur av arter som lever vilt i Sverige t.ex. rådjur, älg eller varg.

Övergivna och förvildade djur brukar ofta benämnas herrelösa djur. I många fall har dessa djur inte någon ägare som vill kännas vid djuret. Många av lagens bestämmelser inriktar sig på situationer där det finns en ägare som ansvarar för djurets skötsel och vård. Dessa bestämmelser blir givetvis utan mening om djurägare saknas. Utredaren anser ändå att övergivna djur och förvildade djur behöver omfattas av lagen för att dessa djur inte ska få lämnas vild för våg med det djurlidande som det kan medföra. Djur som påträffas uppenbart övergivna ska enligt utredarens mening tas om hand och antingen ges ett nytt hem eller avlivas. Om en katt påträffas utan ägare kan man dock inte automatiskt dra slutsatsen att den saknar ägare eftersom katter tillåts röra sig fritt utomhus. Som utredaren ser det ska länsstyrelsen endast ingripa då katten far illa eller medför någon form av problem. Det kan t.ex. handla om katter i en kattkoloni eller katter som påträffas magra eller skadade. Se även 11 kap. 6 §.

Vilda djur omfattas endast om de hålls eller används i djurförsök

Som anförts ovan föreslås lagen omfatta vilda djur endast om de på något sätt hålls av människan eller i de fall som de används i djurförsök. Utredaren har uppmärksammat på att det ibland finns djurskyddsproblem i hanteringen av vilda djur och att det ibland är osäkert om de är försöksdjur eller inte. En synpunkt har därför varit att alla djur som ingår i olika förvaltningsåtgärder borde omfattas av djurskyddslagen och definitionen av försöksdjur.

Utredaren anser dock att djurskyddslagen ska ges en så tydlig avgränsning som möjligt. Utredaren anser därför inte att vilda djur som hanteras i förvaltningsåtgärder ska omfattas av lagen om hanteringen inte medför att djuren hålls eller används i djurförsök. Hur vilda djur får hanteras ska regleras i jaktlagstiftningen och finns det djurskyddsproblem i denna hantering bör det regleras där.

Däremot är det viktigt att all hantering av vilda djur som innebär att djuren är med i ett djurförsök får en djurförsöksetisk prövning

före försökets start. Utredaren anser att länsstyrelserna och Naturvårdsverket bör vara mer uppmärksamma på de regler som gäller när vilda djur blir försöksdjur.

Definition av lidande

4 §

Med lidande avses i lagen såväl fysiskt som psykiskt lidande.

Paragrafen är ny. I nu gällande djurskyddslag anges bl.a. att djur ska skyddas från onödigt lidande. Vad som omfattas av begreppet anges inte men i propositionen till nu gällande djurskyddslag (prop. 1987/88:93) framgår att det med lidande avses både fysiskt och psykiskt lidande. Utredaren föreslår alltså inte någon ändring i sak men menar att det är angeläget att det i den nya lagen tydliggörs att även psykiskt lidande omfattas av lidandebegreppet. Utredaren föreslår därför att en definition av begreppet lidande införs. Med psykiskt lidande avser utredaren t.ex. ångest eller stark oro. Djur kan också utsättas för ett psykiskt lidande om de t.ex. skräms, stressas, eller hålls i miljöer som gör att de utvecklar stereotypier eller apati.

Med fysiskt lidande avser utredaren t.ex. smärta och det obehag som orsakas av fysiska skador och bestående men. Även det obehag som köld, hetta, svält, törst osv. innebär kan utgöra ett lidande för djur.

Definition av försöksdjur

5 §

Definitionen av försöksdjur omfattar ryggradsdjur och bläckfiskar som

1. används eller är avsedda att användas i djurförsök,
2. är avsedda att avlivas enbart i syfte att deras organ ska användas, eller
3. har använts eller har varit avsedda att användas i djurförsök eller har varit avsedda att användas på sätt som avses i 2, och som förvaras på en anläggning eller i annat förvaringsutrymme för försöksdjur.

Paragrafen ersätter definitionen av försöksdjur i 1 b § och har modifierats i enlighet med försöksdjursdirektivet. I dag omfattas endast ryggradsdjur av kravet på godkännande. I enlighet med det nya försöksdjursdirektivet har det i den nya lagen förtydligats att definitionen av försöksdjur omfattar även bläckfiskar.

De djur som avlivas enbart i syfte att deras organ ska användas för bl.a. vetenskapliga syften omfattas enligt försöksdjursdirektivet inte av begreppet försök. För att säkerställa att dessa djur i framtiden omfattas av övriga bestämmelser som rör försöksdjur föreslås dock att djuren definieras som försöksdjur. Härigenom kommer de att omfattas av lagens krav på verksamhetstillstånd. Även försöksdjursbestämmelserna om bl.a. hållande och skötsel, avlivning, journalföring samt märkning gäller därmed för dessa djur, se *Utredarens övriga överväganden*.

Definition av djurförsök

6 §

Definitionen av djurförsök ändras till att avse sådan forskning, undervisning m.m. där djur kan utsättas för lidande.

Paragrafen ersätter den nuvarande definitionen av djurförsök i 1 c § och innebär en begränsning i omfattning. I nuvarande djurskyddslag är det endast syftet med djuranvändningen som avgör om det är

ett djurförsök eller inte, med undantag för om det gäller undervisning. Djuret behöver alltså inte utsättas för någon form av lidande för att det enligt svenska bestämmelser ska vara ett djurförsök. Enligt utredarens mening kan logiken i detta ifrågasättas. Anledningen till att ge de djur som används i djurförsök ett extra skydd, utöver det som följer av de övriga djurskyddsbestämmelserna, är att dessa djur riskerar att orsakas lidande. Om djuren *inte* utsätts för något lidande bör den vanliga djurskyddslagstiftningen ge djuren ett tillräckligt skydd. Utredaren föreslår därför att definitionen av vad som är ett djurförsök ändras så att den i sak överensstämmer med den som gäller inom övriga EU. Detta innebär att definitionen av djurförsök begränsas till sådan forskning, undervisning m.m. där djur kan utsättas för lidande i minst lika stor utsträckning som det lidande som ett nålstick innebär, se *Utredarens övriga överväganden*.

EU-förordningar

7 §

Paragrafen har överförs från 1 a § nuvarande djurskyddslag. Inte någon ändring i sak.

2 kapitlet. Djurägarens ansvar och kompetens

Ansvar för djurets välfärd

1 §

I lagen anges att det är djurägaren eller den som på annat sätt förfogar över ett djur som är ansvarig för djurets välfärd. Det anges även att den som har huvudansvaret för djuret ska vara minst 16 år.

Paragrafen är ny. Att äga och ha hand om djur innebär förpliktelser och den person som är ansvarig för ett djur är skyldig att se till att djuret behandlas i enlighet med djurskyddslagen. Utredaren föreslår att det tydliggörs i lagen att den som är ansvarig för djurets välfärd är djurägaren eller den som djurägaren har anförtrott detta ansvar.

Utredaren föreslår också att det i lagen ska anges att den som har huvudansvaret för djuret ska vara minst 16 år, se *Utredarens övriga överväganden*. Utredaren anser att barn kan, och ska, tillåtas att sköta om djur men att ansvaret för ett djur kan innebära åtgärder som inte kan överlåtas på ett barn. Utredaren föreslår därför en åldersgräns på 16 år för att en person ska kunna ha det huvudsakliga ansvaret för ett djur.

Kompetens och utbildning

2 §

I lagen införs ett allmänt kompetenskrav för alla som har hand om eller hanterar djur. För personer hanterar eller har hand om djur yrkesmässigt eller i större omfattning införs ett krav på utbildning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på kompetens och utbildning, samt undantag från utbildning för den som håller eller hanterar djur.

Paragrafen är ny. Utredaren anser att den åtgärd som har störst potential att förbättra djurens välfärd är att öka kompetensen hos djurägare. Utredaren anser därför att alla som ska ta hand om djur måste skaffa sig den kunskap som är nödvändig för att ge djuren en god djurvälfärd. Utredaren föreslår därför att ett allmänt kompetenskrav införs för alla som har hand om eller hanterar djur. För de personer som yrkesmässigt eller i större omfattning har hand om djur anser utredaren att högre krav ska ställas och föreslår därför att det införs utbildningskrav. För att kraven ska bli ändamålsenliga behöver dock omfattning och innehåll anpassas efter olika djurhållningar, djurslag, osv. Utredaren föreslår därför att ett nytt bemyndigande införs i lagen så att Jordbruksverket får utvärdera och föreskriva om vilken kompetens och vilka utbildningskrav som bör ställas för olika djurhållningar, se vidare i *Utredarens övriga överväganden*.

3 kapitlet. Hur djur ska hanteras, skötas och hållas

Djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande

1 §

Att djur ska ges en god djurvälstånd införs i lagen.

Paragrafen motsvarar 2 § i nuvarande lag med den kompletteringen att djur ska ges en god djurvälstånd. Utredaren anser att begreppet djurvälstånd innehåller alla olika aspekter som påverkar djurets välbefinnande, dvs. inkluderar såväl hälsa, biologisk funktion, beteendebehov och känslor. Begreppet djurvälstånd beskrivs i *Etiska utgångspunkter för en ny djurskyddslagstiftning*.

Naturligt beteende

2 §

Det införs krav i lagen på att djur ska hållas och skötas på ett sådant sätt att de ges möjlighet att utföra sådana naturliga beteenden som

- djuren är starkt motiverade för, och
- som ger djuren en funktionell återkoppling, dvs. minskar djurets motivation att utföra beteendet i fråga, samt
- relaterar till djurens behov av rörelse, vila, komfort, sysselsättning, födosök och socialt umgänge.

Det införs också krav på att djur ska hållas på ett sådant sätt att uppkomsten av beteendestörningar förebyggs.

Paragrafen motsvarar delvis 4 § första stycket i gällande lag och har kompletterats med en definition av vad som avses med *naturligt beteende* samt ett krav på att *djur ska hållas och skötas så att beteendestörningar förebyggs*.

Utredaren föreslår att det i lagen ska anges att djur ska hållas och skötas på ett sådant sätt att de ges möjlighet att få utföra sådana naturliga beteenden som djuren är starkt motiverade för och som ger djuren en funktionell återkoppling, dvs. minskar djurets motivation att utföra beteendet i fråga.

Utredaren begränsar dock dessa beteenden till att gälla beteenden som relaterar till djurens behov av rörelse, vila, komfort, sysselsättning, födosök och socialt umgänge. Med sysselsättning avses även sådan sysselsättning som endast är viktig för djuret under en viss tid av dess liv, t.ex. suggors behov av att bygga bo inför grinning och kalvars behov av att få suga. Med födosök avses bl.a. att djur kan ha ett behov av att få söka efter sin mat eller att utföra ett visst ätbeteende, t.ex. att beta. Med komfort avses att djuret kan vila på ett för djurarten lämpligt sätt. För många djur krävs det t.ex. att det finns ett torrt, rent och bekvämt underlag att vila på. För andra djur som t.ex. höns kan komfort vara att sitta på pinne.

Anledningen till att utredaren föreslår en begränsning i paragrafen är att det finns vissa beteenden, t.ex. parningsbeteenden, som djur har stark motivation för men som inte är önskvärda eller svåra att tillgodose i en modern djurhållning. Utredaren anser inte att det ska finnas krav på att tillgodose dessa.

Utredaren föreslår att grunden för vilka beteenden som avses med naturligt beteende ska regleras i lagen. Exakt vilka beteenden detta utgör är dock inte önskvärt att reglera i lagen utan bör istället finnas angivna i Jordbruksverkets föreskrifter och uppdateras i takt med nya forskningsrön på området. Utredaren föreslår att Jordbruksverket ges ett bemyndigande att föreskriva om hur djurs behov av naturligt beteende ska tillgodoses och vilka beteenden som detta är. Utredaren anser att resultat från djurvälståndsforskning ska präglade vilka beteenden som djur ska få utföra. Utredaren har föreslagit att ett vetenskapligt råd ska kopplas till Jordbruksverkets arbete med djurskyddsföreskrifterna, se *Lagstiftningens detaljeringsgrad och struktur*. Utredaren anser att detta råd ska ta fram det faktaunderlag som behövs för att förstå djurets behov av naturliga beteenden. Underlaget ska sedan användas i det samråd som Jordbruksverket ska bedriva med andra myndigheter, forskare, bransch- och intresseorganisationer i föreskriftsarbetet. Se vidare i *Naturligt beteende*.

Utredaren föreslår också att en bestämmelse införs i lagen som anger att djur ska hållas på ett sådant sätt att uppkomsten av beteendestörningar förebyggs.

Utredaren föreslår att de bestämmelser som är relaterade till naturligt beteende i gällande förordning ska flyttas till Jordbruksverkets föreskrifter. Detta gäller t.ex. kravet på att höns ska hållas på sådant sätt att deras behov av rede, sittpinne och sandbad tillgodoses.

Hur djur ska hållas och skötas

3 §

Det införs krav i lagen på att djur inte får hållas i sådana grupper som innebär att individer orsakas onödigt lidande.

Paragrafens första stycke ersätter 4 §, första stycket, första satsen, i gällande lag. Formuleringen *hälsa* har ersatts med *välstånd*.

Ett tillägg har gjorts i form av ett krav på att djur inte får hållas i grupper som innebär att individer orsakas onödigt lidande. Detta krav har tidigare funnits i vissa av Jordbruksverkets djurskyddsföreskrifter men utredaren anser att detta krav är så viktigt för djurvälståndet att det ska anges i lagen.

Djur ska ha daglig tillsyn

4 §

Det införs krav i lagen på att djur ska ha daglig tillsyn, skötsel och vård och skydd mot väder och vind. Djurens foder och utfodringsrutiner ska anpassas efter djurens behov.

Paragrafens första stycke ersätter 3 § första stycket, första meningen, i gällande lag där det anges att djur ska ges tillräckligt med foder och vatten och tillräcklig tillsyn. I den nya lagen ändras kravet på tillsyn till att djur ska ha daglig tillsyn. I den nya paragrafens första stycke läggs också till ett krav på att djur ska ges tillräcklig med skötsel och vård samt skydd mot väder och vind. Paragrafens andra stycke ersätter 3 § första stycket andra meningen i gällande lag. Ett tillägg har gjorts så att även utfodringsrutiner och inte bara foder och vatten ska anpassas efter djurens behov.

Krav på daglig tillsyn

I gällande lag finns krav på att djur ska ha *tillräcklig tillsyn*. Detta krav specificeras sedan i olika djurskyddsföreskrifter för djurhållningar. För lantbruksdjur och sällskapsdjur är kravet att djur i

normalfallet ska ha daglig tillsyn, för djur i djurparker är kravet daglig tillsyn och för hundar och katter är kravet att tillsyn ska ske minst två gånger om dagen. Detta framgår av *Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m.*, *Föreskrifter om ändring i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:16) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby*, *Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2009:92) om djurhållning i djurparker m.m.* och *Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:5) om hållande av hund och katt*. För försöksdjur ställer det nya försöksdjursdirektivet krav på att djuren ska kontrolleras minst en gång per dag.

Utredaren anser att oavsett hur djur hålls så finns det alltid en risk för att de skadar sig eller blir sjuka. Som utredaren ser det är det inte acceptabelt att djur ska behöva vänta i mer än en dag på att skador eller sjukdom upptäcks. Utredaren föreslår därför att det införs ett allmänt krav i djurskyddslagen på att djur ska tillsyn minst en gång per dag. Utredaren bedömer också att det i flertalet djurhållningar redan sker daglig tillsyn och att kravet därför inte bör medföra någon stor förändring. Utredaren är dock medveten om att det kan uppstå eller förekomma situationer där undantag från kravet kan vara nödvändigt och föreslår därför att Jordbruksverket ges bemyndigande att föreskriva om undantag från kravet på daglig tillsyn. Ett exempel där undantag från kravet på daglig tillsyn kan vara nödvändigt är vid hållning av ren.

Djur ska hållas lösgående

5 §

Det införs krav på att djur ska hållas lösgående
--

Paragrafen ersätter 6 § i gällande lag, 14 § i gällande förordning och 15 § första stycket, i gällande förordning. I paragrafen införs ett nytt krav på att djur ska hållas lösgående.

I dag hålls de flesta djur i Sverige lösgående. Med lösgående avses att djuren hålls så att de kan röra sig obehindrat i inhägnad, box eller liknande utrymme. Det finns dock fortfarande kor och hästar som hålls uppbundna. Denna djurhållningsform är på väg att fasas ut och år 2007 förbjöds nybyggnation av stallbyggnader för

uppbundna kor och hästar (DFS 2007:5 och DFS 2007:6). Däremot förbjöds inte användningen av befintliga stallar eftersom djurhållningen i många uppbundna system ansågs vara god med undantag från en viss begränsning i djurens rörelsefrihet. Mjölkkor i uppbundna system har t.ex. i genomsnitt bättre klövhälsa än kor i frigående system. Kor i uppbundna system ges också ofta en längre betessäsong än kor som hålls i frigående system.

Utredaren anser att uppbundna system ska fasas ut eftersom de i stor utsträckning begränsar djurens möjlighet till naturligt beteende. I system där kor står uppbundna påverkas t.ex. deras läggnings- och resningsrörelser, möjlighet till rörelse för motion och möjligheter till sociala beteenden. När hästar hålls i spilta reduceras möjligheten att t.ex. röra sig, ligga ned eller klia sig. Spiltor ger också ofta också hästarna en dålig möjlighet för att överblicka sin omgivning vilket av många anses vara viktigt för hästar.

Utredaren föreslår därför att alla djur ska hållas lösgående men att Jordbruksverket ska föreskriva om undantag så att uppbundna system kan fasas ut i en rimlig takt.

I paragrafen anges dock att djur får tillfälligtvis bindas om detta inte sker på ett för djuren plågsamt sätt och om det ger dem tillräcklig rörelsefrihet, vila och skydd mot väder och vind. Djur kan t.ex. tillfälligtvis behöva bindas vid viss skötsel, transport, behandling m.m. Hundar och andra djur får givetvis ledas i koppel men får inte som utredaren ser det ständigt vara kopplade eller bundna.

Djur kan också tillfälligtvis behöva fixeras vid t.ex. bedövning, behandling och avlivning. Som utredaren ser det får fixering av djur endast ske under kort tid och när det är nödvändigt. Hur länge denna fixering ska få fortgå beror på hur den görs och av vilken anledning som den sker. Utredaren föreslår att Jordbruksverket ges ett bemyndigande att föreskriva om vilka förhållanden och under hur lång tid djur ska få hållas fixerade.

Föreskrifter om hur djur ska hållas och skötas m.m.

6 §

I lagen införs nya bemyndiganden för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter gällande undantag från kravet på daglig tillsyn och kravet på att djur ska hållas lösgående.
--

Paragrafen ersätter vissa bemyndiganden i gällande lag som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om hållande och skötsel av djur m.m. Paragrafen innehåller också nya bemyndiganden när det gäller undantag från kravet på daglig tillsyn och kravet på att djur ska hållas lösgående. Paragrafens bemyndigande i punkterna 1 och 2 finns i dag i 4 § andra stycket i nuvarande lag. Bemyndigandet i punkten 3 finns i dag i 7 §. Bemyndigandet i punkten 4 finns i dag i 3 § tredje stycket punkten 1. Bemyndigandena i punkterna 5 och 6 är nya. Bemyndigande i punkten 7 finns i dag i 6 § andra stycket i gällande lag men har ändrats så att det tydligt framgår att bemyndigandet även omfattar fixering av djur.

Stall och andra förvaringsutrymmen för djur

7 §

Det införs krav i lagen på att stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska

- vara så rymliga att alla djur kan röra sig obehindrat,
- uppfylla djurens behov av komfort,
- vara utformade så att djuren kan bete sig naturligt, hållas rena, och
- vara utformade så att klimat, ljus- och ljudnivåer är anpassade till djurens behov och förutsättningar.

Förvaringsutrymmen för djur ska ha dagsljusinsläpp.

Paragrafen ersätter delvis 3 § andra stycket i gällande lag samt 1 b § och 2 § första och andra styckena i gällande förordning. Nytt är att kravet på fönster i djurstallar i 2 §, andra stycket, i gällande förordning har ersatts med ett krav på dagsljusinsläpp.

Utredaren anser att djurskyddslagen ska innehålla de grundläggande kraven på hur stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska vara utformade. Utredaren föreslår därför att generella bestämmelser om stall och andra förvaringsutrymmen flyttas från förordningen till den nya lagen.

Vidare anser utredaren att det uttryckligen bör framgå att stall eller andra förvaringsutrymmen ska uppfylla djurens behov av komfort. Med detta avses att miljön ska anpassas så att djuret kan vila på ett för djurarten lämpligt sätt. För många djur krävs det t.ex. att det finns ett bekvämt underlag och tillräckligt med plats för att alla djur ska kunna ligga ner samtidigt. För andra djur som t.ex. höns kan det vara att sitta på pinne. Den nuvarande lagens krav på att stallen ska vara rena överförs till den nya lagen liksom djurskyddsförordningens bestämmelser om att stall vara utformade så att klimat, ljus- och ljudnivåer är anpassade till djurens behov och förutsättningar.

Inredning och övrig utrustning i stall och andra förvaringsutrymmen för djur

8 §

I lagen införs krav på att inredning eller övrig utrustning i stall och andra förvaringsutrymmen för djur inte får

- hindra djuren från att bete sig naturligt,
- otillbörligt inskränka deras rörelsefrihet eller annars verka störande på dem, eller
- utformas så att de medför risk att skada djuren eller menligt påverka deras hälsa.

Paragrafen motsvarar 3 § i gällande förordning och har endast ändrats språkligt. Utredaren anser att lagen även ska innehålla de grundläggande kraven för utrustningen som finns i stall och andra förvaringsutrymmen för djur inklusive hagar och hägn. Stallets inredning eller utrustning ska inte hindra djuren från att bete sig naturligt eller otillbörligt inskränka deras rörelsefrihet. Med detta avser utredaren t.ex. att en ko måste ha tillräckligt med plats för att kunna sträcka ut huvudet när hon reser sig. Ett annat exempel är att en sugga behöver plats och kan inte vara fixerad om hon ska kunna utföra sitt naturliga beteende att bygga bo inför grisningen.

Föreskrifter om utformningen och storleken på stall m.m.

9 §

Det anges i lagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utrustning i förvaringsutrymmen.

Bemyndigandet som anges i paragrafens punkt 1 finns i 3 §, tredje stycket, punkten 2, i nuvarande lag. Bemyndigandet i punkten 2 och 3 är en specificering av bemyndigandet i 4 § gällande förordning. Bemyndigandet i punkt 4 motsvarar 2 §, tredje stycket i nuvarande förordning.

Utredaren tydliggör att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om såväl utformning och storlek på stall som på stallets inredning och utrustning. Det specificeras även att föreskrifter får meddelas när det gäller det klimat och de ljus- och ljudnivåer som djur ska hållas i.

Förbud mot att överge djur

10 §

Det införs förbud i lagen mot att överge djur.

Paragrafen är ny. I dag anges det i 3 § i gällande lag att djur ska ha tillräcklig tillsyn. Mot bakgrund av de problem som finns med övergivna katter bedömer utredaren att dagens lydelse inte är tillräcklig. Ett uttryckligt förbud mot att överge djur införs därför i den nya lagen, se vidare i *Övergivna och förvildade djur*.

Utsättning av viltarter

11 §

Endast djur av viltarter får sättas ut i naturen. Utsättningen får endast ske om detta sker i miljöer där det finns, eller har skapats, goda levnadsbetingelser för djuren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om villkor för utsättning av djur samt föreskrifter om förbud mot sådan utsättning.

Paragrafen är ny. Djur av viltarter föds upp och sätts ut för syften som t.ex. viltvård, jakt eller fiske. I gällande lag finns inte några djurskyddsbestämmelser om utsättning av viltarter. Dessa djur omfattas dock av djurskyddslagen så länge som de hålls i fångenskap och utredaren anser därför att det vid utsättningen ska ställas krav på den miljö som de sätts ut i. I lagen inför därför utredaren en ny bestämmelse som säger att *endast* djur av viltarter får sättas ut i naturen och det *endast om* det naturligt finns eller har skapats goda levnadsbetingelser för djuren i den miljö de sätts ut i. Med viltarter avser utredaren arter som naturligt lever vilt i Sverige t.ex. varg, raphöna eller olika svenska fiskarter. Med goda levnadsbetingelser avses att djuren endast får sättas ut i en miljö där de har goda förutsättningar att kunna överleva, finna mat, skydd för väder och vind, osv. Djuren måste också ha hållits på ett sådant sätt under uppfödningen att de är förberedda på ett liv i det vilda, dvs. exempelvis kan finna föda i naturen. Utredaren anser att Jordbruksverket i sina föreskrifter närmare ska reglera villkoren för utsättning av djur och för vilka arter som är lämpliga att få sättas ut.

Förbud mot att aga, skada eller att överanstränga djur

12 §

Det införs ett förbud i lagen mot utrustning som skadar djur eller orsakar djur lidande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från förbudet och villkor för användande av utrustning på djur.

Paragrafen ersätter 5 § i nuvarande lag och kompletteras med ett förbud mot utrustning som skadar eller orsakar djur lidande. Ett nytt bemyndigande när det gäller föreskrifter om undantag från förbudet och villkor för användande av utrustning på djur införs också.

I 5 § i nu gällande lag anges att djur inte får överansträngas, agas eller drivas på med redskap som lätt kan såra eller på annat sätt skada djuret. Utredaren föreslår att bestämmelsen i ska överföras till den nya lagen och förtydligas genom ett tillägg när det gäller utrustning. Utredaren föreslår att det ska finnas ett uttryckligt generellt förbud mot utrustning som skadar eller orsakar djur lidande.

Utredaren föreslår vidare att Jordbruksverket ska ha ett uttryckligt bemyndigande att föreskriva om vilken utrustning och vilket användande av den som är förbjuden. Som utredaren ser det bör Jordbruksverket t.ex. i sina föreskrifter föra in ett förbud mot att använda spö i frammaningssyfte. Utredaren anser att spö kan användas som en förlängd hjälp eller för att förhindra en farlig situation. Det bör däremot inte vara tillåtet att slå ett djur för att t.ex. få det att springa fortare eller hoppa över ett hinder, se *Träning och tävling med djur*.

Det kan dock i vissa särskilda fall vara nödvändigt att använda utrustning som orsakar djur lidande, t.ex. kan en brems i vissa fall vara nödvändig för att kunna behandla vissa hästar. Jordbruksverket ges därför ett bemyndigande att föreskriva om undantag från förbudet.

Förbud mot sexuell användning av djur

13 §

Det införs förbud i lagen mot sexuellt umgänge med djur och andra sexuella handlingar mot djur.

Med sexuell handling avses inte handling som utförs av veterinärmedicinska skäl eller i samband med avel.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att en ny bestämmelse införs i lagen som förbjuder sexuellt umgänge med djur och andra sexuella handlingar mot djur. Anledningen är att det finns en stor risk för att djur far illa i sådana situationer. Utredarens syfte är att stärka djurskyddet i denna fråga, se *Sexuellt användande av djur*. Handlingar som utförs av veterinärmedicinska skäl eller i samband med avel definieras inte som en sexuell handling.

Avel med sådan inriktning att den medför lidande för djuren

14 §

Det införs förbud i lagen gällande avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för moderdjur eller avkomma. Krav införs på att djur ska avlas på ett sådant sätt att de naturligt kan föda fram sin avkomma. Vidare anges i lagen att aveln ska ha sådan inriktning att den ger avkomman normala kroppsfunktioner, såsom att kunna andas och röra sig obehindrat och kunna använda sina sinnen utan att det medför lidande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om avel som kan medföra lidande samt föreskriva om rapporteringsplikt för veterinärer gällande defekter eller andra komplikationer orsakade av avel.

Paragrafen ersätter 29 § i gällande förordning och är utökad och modifierad. Ett nytt bemyndigande om rapporteringsplikt för veterinärer gällande defekter eller andra komplikationer orsakade av avel är tillagt till paragrafen.

I 29 § i gällande förordning anges att avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren är förbjuden. Utredaren anser att detta krav bör flyttas till lagen och formuleras om så att det tydligt framgår att det omfattar både moderdjur och avkomma. Utredaren föreslår också att det i lagen ska införas krav på att aveln ska leda till djur som kan föda fram sin avkomma på ett naturligt sätt och djur som har normala kroppsfunktioner. Som exempel på normala kroppsfunktioner anges att djuren ska kunna andas normalt, röra sig obehindrat och kunna använda sina sinnen utan att det medför lidande, se *Avel som medför lidande för djur*.

Utredaren föreslår att Jordbruksverket liksom tidigare ska ha rätt att meddela ytterligare föreskrifter när det gäller avel. Utredaren föreslår också att Jordbruksverket ska få meddela föreskrifter om rapporteringsplikt för veterinärer när det gäller defekter eller andra komplikationer orsakade av avel, se vidare i *Avel som medför lidande för djur*.

Anordningar som ger djur en elektrisk stöt

15 §

Förbud mot anordningar som ger djur en elektrisk stöt i syfte att styra deras beteende införs i lagen. Från förbudet undantas elstängsel. Vidare ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om ytterligare undantag från förbudet samt om villkor för användningen av elstängsel och andra anordningar som ger djur en elektrisk stöt.

Paragrafen ersätter 15 § andra stycket, i gällande förordning och har formulerats om. I 15 § finns i dag ett förbud mot användning av utrustning eller anordning som ger djur en elektrisk stöt i avsikt att styra deras beteende. Elstängsel är undantaget från förbudet och Jordbruksverket får meddela föreskrifter om att elektriska pådrivare och fodervagnar också kan undantas från förbudet.

Utredaren anser att förbudet mot anordningar som ger en elektrisk stöt är så grundläggande att det bör finnas i den nya lagen. Undantaget för elstängsel bör finnas kvar och formuleras som ett undantag för elstängsel runt inhägnade områden utomhus. Med detta avses elstängsel runt betesmarker, paddockar, drivvägar, m.m.

Utredaren anser vidare att Jordbruksverket bör ges rätt att meddela föreskrifter om eventuella ytterligare undantag från förbudet mot anordningar som ger en elektrisk stöt. Eftersom ny teknisk utrustning kontinuerligt lanseras anser utredaren att denna föreskriftsrätt inte bör vara begränsad till elektriska pådrivare och fodervagnar. Även andra anordningar ska därför i framtiden kunna undantas från förbudet om det finns skäl för detta. Utredaren föreslår därför att Jordbruksverkets bemyndigande på detta område utökas något.

4 kapitlet. Djurtransporter, träning och tävling med djur samt offentlig förevisning av djur

Transport av djur

1 §

Paragrafen motsvarar 8 § i gällande lag och har endast ändrats språkligt. Bestämmelsen anger bl.a. att vid transport av djur ska transportmedlet vara lämpligt för ändamålet och ge djuret skydd mot värme och köld samt mot stötar, skavning och liknande. På transportområdet finns EU-bestämmelser som ska tillämpas på transporter av levande ryggradsdjur inom gemenskapen i samband med ekonomisk verksamhet (*Rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97*). Förordningen hindrar dock inte en medlemsstat att ha strängare regler för transporter som enbart äger rum inom dess territorium.

Djurtransportörers ansvar

2 §

I lagen införs krav på att den som transporterar djur ha tillsyn över djuren och vidta de åtgärder som behövs för att djuren under pålastning, transport och urlastning inte skadas eller orsakas lidande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot transport av djur.

Paragrafen motsvarar 22 och 23 §§ i gällande förordning. Paragrafen har endast ändrats språkligt. Utredaren anser att de grundläggande kraven ska finnas i lagen. Av bestämmelsen följer att den som transporterar levande djur ska ha tillsyn över djuren. Med detta avses att denna person är ansvarig att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att djuren inte ska skadas eller orsakas lidande under pålastning, transport eller urlastning.

Träning och tävling med djur, samt ljud- och bildinspelning och förevisning av djur

3 §

Djur får inte tränas för eller användas vid prov på sådant sätt att de utsätts för lidande.

Paragrafen ersätter 17 § första stycket i nuvarande lag och kompletteras med tillägget att djur inte får tränas för eller användas vid prov på ett sådant sätt att de utsätts för lidande. Med prov avses verksamhet där test utförs för att se om djur har uppnått en viss nivå av förmåga. I övrigt har endast språkliga ändringar gjorts.

Förbud mot dopning

4 §

Ett djur som tränas för eller deltar i prov får inte utsättas för dopning eller andra otillbörliga åtgärder som påverkar djurets prestationsförmåga eller temperament.

Paragrafen ersätter 18 § första stycket i nuvarande lag och har utökats till att även omfatta prov. I 18 § i gällande lag anges att ett djur som tränas för eller deltar i tävling på tävlingsbana inte får utsättas för dopning eller andra otillbörliga åtgärder som påverkar djurets prestationsförmåga eller temperament. Utredaren föreslår att denna bestämmelse överförs till den nya djurskyddslagen med tillägget att förbudet även gäller vid prov med djur.

Föreskrifter om träning av djur m.m.

5 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om träning och tävling av djur m.m. Paragrafens punkter 1 och 3 finns i 17 § andra stycket i gällande lag och har utökats till att även omfatta prov. Paragrafens punkt 2 finns i 34 § i gällande förord-

ning. Paragrafens punkt 4 finns i 18 § andra stycket i gällande lag och punkterna 5–6 finns i 33 § i gällande förordning.

Hållande och förevisning av djur vid cirkus varieté och liknande företag

6 §

Förbudet mot att förevisa djur i menagerier införs i lagen. Förbudet mot att visa vissa djur vid cirkus förs in i lagen och utökas med sjölejon och elefant.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud mot och villkor för hållande av djur vid cirkus, varieté eller liknande företag.

Paragrafen ersätter 35 § i gällande förordning och har utökats med förbud om att hålla och förevisa sjölejon och elefanter vid cirkus. Bemyndigandet i 36 § i gällande förordning utökas till ett generellt bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om förbud mot och villkor för hållande av djur vid cirkus, varieté eller liknande företag.

I 35 § i gällande förordning anges att djur får visas vid cirkus, varieté eller liknande företag men får inte föras omkring och förevisas offentligt i menagerier. I bestämmelsen anges också de djurgrupper som är förbjudna att visa vid cirkus. Utredaren föreslår att bestämmelsen flyttas till den nya lagen och att förbudslistan beträffande djur som inte får visas vid cirkus utökas med sjölejon och elefant. Motivet till utökningen är att alla djurhållningar i Sverige måste leva upp till samma kriterier, dvs. att djuren ska hållas så att de får en god djurvälstånd och kan bete sig naturligt. En cirkus som reser omkring har mycket begränsade möjligheter att hålla djuren på de ytor och under de förutsättningar som djur av många arter behöver för att må fysiskt och psykiskt bra. Utredaren anser att cirkusar inte har praktiska förutsättningar för att hålla elefanter eller sjölejon på ett sätt som tillåter att de kan bete sig naturligt. Djurparker har avsevärt bättre förutsättningar att skapa tillfredsställande miljöer för denna typ av djur. Utredaren anser därför att ett offentligt förevisande av dessa djur bör begränsas till djurparker, se *Särskilda krav för viss djurhållning*.

Utredaren föreslår att Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om förbud mot och villkor för hållande av djur vid cirkus, varieté eller liknande företag. Detta omfattar t.ex. möjlighet att meddela föreskrifter när det gäller årlig kontroll före det att cirkusverksamheten har sin första föreställning, samt skyldigheter för den som förevisar djur på cirkus att föra anteckningar och lämna upplysningar om verksamheten.

5 kapitlet. Vård av sjuka djur och operativa ingrepp

Djur som är skadade eller sjuka ska ha vård

1 §

Paragrafen ersätter 9 § i nuvarande lag. I övrigt har endast språkliga ändringar gjorts.

Alla djur som är skadade eller sjuka ska snarast ges nödvändig vård. Vid behov ska denna vård ges av veterinär och utredaren anser att det är av stor vikt att orsaken till ett djurs sjukdom eller skada utreds så snart som möjligt så att lämpliga åtgärder kan sättas in. I de flesta fall där orsaken är okänd och lidandet inte obetydligt kräver detta enligt utredaren en veterinärundersökning och behandling. I de fall där skadan eller sjukdomen inte går att bota eller lidandet inte kan lindras ska djuret avlivas. Som utredaren ser det är det oförenligt med djurskyddslagen att hålla ett djur vid liv om dess lidande inte går att behandla eller lindra.

Operativa ingrepp ska vara befogade av veterinärmedicinska skäl

2 §

Ett tillägg görs till förbudet att göra operativa ingrepp i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl. Tillägget innebär att det även blir förbjudet att penetrera hud eller slemhinnor på djur om det inte är motiverat av veterinärmedicinska skäl.

I lagen införs också krav på att operativa ingrepp ska göras under bedövning.

Bemyndigandet utökas också så att regeringen eller den myndighet som regeringen får meddela föreskrifter om villkor

för och undantag från förbudet mot penetration av hud eller slemhinnor, och villkor för och undantag från kravet på bedövning vid operativa ingrepp.

Paragrafen ersätter 10 § i nuvarande lag. Ett tillägg till bestämmelsen görs genom att det blir förbjudet att penetrera hud eller slemhinnor på djur. Ett ytterligare tillägg görs genom att det i lagen införs krav på att operativa ingrepp ska göras under bedövning. Bemyndigandet till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utökas till att omfatta rätt att meddela föreskrifter om villkor för och undantag från förbudet mot operativa ingrepp och penetration av hud eller slemhinnor, samt villkor för och undantag från kravet på bedövning vid operativa ingrepp.

I 10 § i gällande djurskyddslag anges att det är förbjudet att göra operativa ingrepp på eller ge injektioner till djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl. I utredningen om *Alternativmedicinska behandlingsmetoder för djur (SOU 2001:16)* föreslogs ett förtydligande när det gäller operativa ingrepp i djurskyddslagen, se *Utredarens övriga överväganden*. Utredningen föreslog att bestämmelserna skulle ändras så att det tydligt framgick att även injektioner, blodavtappningar och andra former av penetration av hud eller slemhinna på djur endast fick utföras av veterinär.

Utredaren delar den tidigare utredningens syn och föreslår att det i lagen införs krav på veterinärmedicinska skäl för att få penetrera djurs hud eller slemhinnor. Detta omfattar t.ex. injektioner eller blodprovstagning men även vissa alternativmedicinska behandlingsmetoder som akupunktur. Utredaren bedömer att dessa ingrepp kan leda till komplikationer och lidande för de djur som blir utsatta för dem. Utredaren anser därför att detta endast bör göras om det finns veterinärmedicinska skäl och sker under veterinär bevakning, se *Utredarens övriga överväganden*.

Utredaren anser vidare att det är självklart att alla operativa ingrepp ska göras under bedövning. Obedövad kastrering av smågrisar anser utredaren ska fasas ut inom tre år efter lagens ikraftträdande, se *Utredarens övriga överväganden*.

Utredaren föreslår att de undantag från kravet på veterinärmedicinska skäl som finns i 25 § i gällande förordning ska flyttas till Jordbruksverkets föreskrifter. Detta gäller t.ex. kastrering av djur och avhorning av nötkreatur och getter.

Förbud mot hormoner

3 §

I lagen införs förbud mot att tillföra djur hormoner eller andra ämnen för att påverka djurets egenskaper i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom. Förbudet gäller inte ämnen som omfattas av lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från, eller för särskilt fall medge undantag från första stycket.

Paragrafen motsvarar 28 § i gällande förordning och flyttas till lagen med endast språkliga ändringar. Utredaren föreslår att bestämmelsen flyttas till lagen men i sak föreslås inte några andra ändringar. Utredaren anser att Jordbruksverket liksom tidigare ska ha möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från förbudet. I djurskyddsföreskrifterna finns det i dag undantag från förbudet när det gäller t.ex. olika ämnen som användas för att hindra djur från att föröka sig eller t.ex. styra deras brunst för att få en sammanhållen kalvningsperiod.

Utredaren vill påpeka att när det gäller immunokastrering av gris så innebär det inte någon hormontillförsel utan är i stället en vaccinering där grisens egna hormonfrisättning påverkas. Bestämmelsen hindrar därför inte möjligheterna till att immunokastrera grisar.

Veterinärer och annan djurhälsopersonal

4 §

Det införs ett tillägg i bestämmelsen när veterinär och annan djurhälsopersonal ska anlitas. Tillägget omfattar penetration av djurs hud eller slemhinnor.

Paragrafen ersätter 11 § i nuvarande lag med tillägg när det gäller penetration av djurs hud eller slemhinnor. I 11 § i gällande lag anges bl.a. att en veterinär eller någon annan som tillhör djurhälsopersonalen ska anlitas om vissa åtgärder behöver vidtas. En av dessa

åtgärder är operativa ingrepp på eller injektioner till djur. Utredaren föreslår att det till operativa ingrepp läggs till att även penetration av hud och slemhinnor ska kräva att veterinär eller annan djurhälsopersonal anlitas. Se ovan i 2 §.

Utredaren vill dock påpeka att enligt 2 kap. 3 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård kan den som tillhör djurhälsopersonalen överlåta arbetsuppgifter till annan djurhälsopersonal. Den som överlåter en arbetsuppgift till någon annan som tillhör djurhälsopersonalen ansvarar för att denne har förutsättningar att fullgöra uppgiften. Om det behövs ska särskilda instruktioner lämnas. Enligt *Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2009:85) om operativa ingrepp samt skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård* så kan en veterinär delegera operativa ingrepp eller avlivning till annan djurhälsopersonal med kompetens för detta. Veterinären får också delegera vissa former av behandling till djurägaren.

6 kapitlet. Slakt och annan avlivning av djur

Djur ska skonas från onödigt lidande vid slakt

1 §

Det ska framgå av lagen att dess bestämmelser om slakt enbart är tillämpliga i den mån en bestämmelse inte är reglerad i de EU-förordningar som kompletteras av lagen.
I lagen införs att djur ska skonas från onödigt lidande även vid annan avlivning än slakt.

Paragrafens första stycke ersätter 13 § i gällande lag och har ändrats språkligt. Ett tillägg har gjorts när det gäller att även annan avlivning än slakt omfattas av kravet att skona djur från onödigt lidande. Andra stycket motsvarar 14 § i gällande lag och 30 § i gällande förordning.

När det gäller slakt finns det vissa begränsade möjligheter att ha strängare nationella regler än de som finns i EU-bestämmelserna på området (*Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning*). Detta gäller bl.a. reglerna om bedövning och att Sverige inte har något undantag för religiös slakt. Utredaren anser att Sverige ska utnyttja rätten till

att behålla strängare bestämmelser när det gäller bedövning vid slakt.

Vidare föreslår utredaren en modernisering av gällande bestämmelser i lag och förordning. Utredaren föreslår att bestämmelserna i 13 och 14 §§ i gällande lag, samt 30 § i förordningen förs över i den nya lagen. Utredaren föreslår även att möjligheten att avliva ett djur genom blodavtappning utan att först bedöva tas bort. Likaså anser utredaren att Jordbruksverkets bemyndigade att medge undantag från bedövning i enskilda fall för fjäderfä och kaniner ska tas bort.

Som utredaren ser det är det viktigt att djur som slaktas eller på annat sätt avlivas skonas maximalt från lidande och obehag. Djur ska alltid bedövas före slakt och bedövningen ska ske så att djuret omedelbart blir medvetslöst. Innan djuret är dött får inte några andra åtgärder vidtas och djurets medvetande får inte återkomma. Mer detaljerade bestämmelser om vilka metoder som får användas vid slakt och avlivning anser utredaren ska finnas angivna i Jordbruksverkets föreskrifter.

Officiell veterinärs skyldighet

2 §

Det införs krav i lagen på att om ett djur utsätts eller kan antas bli utsatt för onödigt lidande på ett slakteri ska den officiella veterinären förbjuda slakt, besluta om omedelbar avlivning av djuret, eller vidta de andra åtgärder som krävs från djurskyddssynpunkt.

Paragrafen är flyttad från 32 a § djurskyddsförordningen. I 32 a § i gällande förordning anges att om ett djur utsätts eller kan antas bli utsatt för onödigt lidande på ett slakteri, ska den officiella veterinären förbjuda slakt, besluta om omedelbar avlivning av djuret eller vidta andra åtgärder som omedelbart krävs från djurskyddssynpunkt.

Bestämmelser för officiell veterinär vid slakteri finns i Bilaga 1, avsnitt II, kapitel IV 1–4 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel*. Utredaren

bedömer att förordningens bestämmelser i första hand motiveras av intresset för livsmedelshygien och folkhälsa. Den nuvarande bestämmelsen i 32 a § motiveras av djurskyddsintresse och anger den officiella veterinärens uppgifter mer specifikt. Enligt utredarens mening täcks bestämmelsen i 32 a § djurskyddsförordningen inte in av kraven i EU-förordningen och föreslår därför att den förs in i den nya lagen.

Nödavlivning av påträffade djur

3 §

Paragrafen ersätter 30 § i nuvarande lag och har endast ändrats språkligt. I 30 § i gällande lag anges att sjuka och skadade djur som påträffas får avlivas. Avlivningen får utföras av en veterinär, en polisman eller av en annan person om det är en brådskande situation. Utredaren föreslår att denna bestämmelse förs över till den nya lagen.

Utredaren vill dock påpeka att detta inte betyder att veterinärer har rätt att avliva djur mot ägarens vilja. Med lydelsen "påträffa" är det underförstått att djuret hittas utan att ägaren är närvarande. Detta understryks ytterligare i bestämmelsens andra stycke där det anges att djurägaren ska underrättas om avlivningen i efterhand. Om en veterinär däremot anser att ett djur lider och djurägaren inte gör något eller tillräckligt för att lindra detta både kan och ska veterinären anmäla detta till kontrollmyndigheten. Kontrollmyndigheten kan då besluta om ett omedelbart omhändertagande.

Bestämmelsen innebär att djur kan få avlivas utan bedövning om det lider. Kriterierna är att djuret ska hittas utan att djurägaren är närvarande och djuret är så sjukt eller skadat att det lider i så stor utsträckning att det inte framstår som realistiskt att vänta den tid som det tar att hämta bedövningsutrustning.

Föreskrifter om slakt och annan avlivning

4 §

Paragrafen motsvarar 15 § i gällande lag, samt 30, 32, och 32 a §§ i gällande förordning. Punkten 1 finns i 32 § i gällande förordning, punkten 2 finns i 30 § andra stycket, och punkten 3 finns i 32 a §

andra stycket i gällande förordning. Ingen förändring i sak har gjorts.

7 kapitlet. Godkännande och registrering

Förprovning av stall och andra förvaringsutrymmen för djur

1 §

Det införs krav i lagen på att stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska godkännas från djurskydds- och djurhälsosynpunkt (förprovning) om djuren hålls i yrkesmässig verksamhet eller i en verksamhet av större omfattning. Förprovning ska göras av den myndighet som regeringen bestämmer och den ska göras innan ett utrymme uppförs, byggs till, inreds, byggs om eller ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt. Detsamma gäller innan utrymmen som inte används för djurhållning ska tas i anspråk för att hålla djur.

Vidare ska dessa utrymmen kontrolleras av den godkännande myndigheten innan det tas i bruk eller, om detta är mer lämpligt, snarast möjligt därefter.

Paragrafen ersätter delvis 16 § i gällande lag samt 5, 37 och 55 §§ i gällande förordning.

Utredarens ambition är att förenkla och likrikta de krav som ställs på djurägare i djurskyddslagstiftningen. Utredaren föreslår därför att det i lagen införs ett generellt krav på att stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska godkännas i förväg (förprovning) om de omfattar djur som hålls yrkesmässigt eller i större omfattning. Utredaren bedömer att detta kan göra myndigheternas hantering av olika former av lokalgodkännanden för olika djurhållningar mer enhetlig. De eventuella skillnader som är nödvändiga på grund av olika djurhållningssituationer anser utredaren ska regleras i Jordbruksverkets föreskrifter. Jordbruksverket föreslås också t.ex. föreskriva om vad som avses med större omfattning och vilka eventuella skillnader i omfattning som förprovningen bör ha.

Utredaren föreslår att de s.k. § 16-tillstånden tas bort som följd av den utökade förprovningen, se *Särskilda krav för viss djurhållning*. Det godkännande av lokaler som i dag finns inom dessa till-

stånd ersätts med ett liknande godkännande genom förprövningskravet. Den lämplighetsbedömning som görs i dag inom § 16-tillstånden ersätts av kravet på kompetens och utbildning i 2 kap. 2 § i utredarens lagförslag. Det som avses med större omfattning i § 16-tillstånden i dag anser utredaren bör vara ungefär likvärdigt med det som ska avses med större omfattning i förprövningsbestämmelsen. Utredaren anser dock att Jordbruksverket bör se över vad som ska anses utgöra en större omfattning för olika djurarter. Detta bör göras utifrån vilka behov och djurskyddsrisiker som finns i olika djurhållningar.

Utredaren anser att förprovning är en viktig del av en förebyggande djurskyddslagstiftning. Det är dessutom en investeringssäkerhet för djurhållaren och en försäkran om att stallet eller förvaringsutrymmet är ändamålsenligt för den djurverksamhet som har tänkts att bedrivas där, se *Särskilda krav för viss djurhållning*.

I dag handläggs förprövningsärenden av länsstyrelsen med undantag från förvaringsutrymmen för försöksdjur som handläggs av Jordbruksverket. Utredaren anser att detta bör likriktas och att länsstyrelserna bör ansvara för all förprovning. Som utredaren ser det bör all tillståndsgivning och godkännande av djurutrymmen ha kopplingar till den offentliga kontrollverksamheten för att bli effektiv och ändamålsenlig. I dag har länsstyrelserna hand om djurskyddskontrollen för försöksdjur. Detta kräver att länsstyrelsen har kompetens för försöksdjur vilket gör att länsstyrelsen bör kunna hantera även lokalgodkännanden. Länsstyrelserna har i dag även hand om godkännandena av utrymmen för djur i djurparker och i undervisning. Utredaren föreslår att länsstyrelserna samverkar och organiserar arbetet med försöksdjurfrågor i de regioner där försöksdjursverksamhet förekommer. På så sätt bedömer utredaren att det är möjligt för länsstyrelserna att skaffa sig ytterligare kompetens på försöksdjursområdet vilket också kommer att höja kvaliteten på kontrollarbetet, se vidare i *Utredarens övriga överväganden*.

Förbud mot användande vid underlåten förprovning

2 §

Paragrafen motsvarar 3 b § i nuvarande lag. Inte någon ändring i sak.

Föreskrifter om förprovning

3 §

Paragrafens punkter 1 och 3 motsvarar 5 § tredje stycket i gällande förordning. Paragrafens punkt 2 dvs. kontroll av utrymmen som förprövas, motsvarar 6 § andra styckets i gällande förordning om besiktning.

Bemyndigandet i punkten 4 ersätter 16 § fjärde stycket punkten 1.

Godkännande av ny teknik

4 §

I lagen införs krav på att nya tekniska system och ny teknisk utrustning för djurhållning får ska godkännas innan den används (nyteknikprovning). Godkännandet ska göras av Jordbruksverket som också har rätt att meddela ytterligare föreskrifter om godkännande och undantag från första stycket.

Paragrafen ersätter 7 och 8 §§ i gällande förordning. Ett tillägg görs i bemyndigandet i paragrafens andra stycke när det gäller att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om godkännandet. Utredaren anser att godkännande av ny teknik är viktigt för att förebygga djurskyddsproblem, se *Särskilda skäl för viss djurhållning*.

Märkning och registrering av katt

5 §

Det införs krav i lagen på att kattägare ska märka sin katt så att den kan identifieras. Märkningen ska vara bestående. Kattägare ska registrera sitt ägarskap i ett kattregister.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att en ny bestämmelse införs i lagen som innebär att kattägare är skyldiga att märka sina katter så att de kan identifieras. Katterna ska sedan registreras i ett centralt

register så att kontrollmyndigheterna kan få kännedom om en katt har en ägare eller inte och vem denne i så fall är. Som utredaren ser det är denna åtgärd nödvändig eftersom det i dag finns ett stort problem med övergivna och förvildade katter. Av tradition tillåts katter till skillnad från andra tamdjur att ströva fritt i såväl tätort som i glesbygd. Detta har lett till djurskyddsproblem och omfattande kostnader för samhället i form av resurser för länsstyrelser och polismyndigheter, se *Övergivna och förvildade djur*. Utredaren anser att kännedom om ägarskap skulle kunna effektivisera myndigheternas arbete med dessa katter avsevärt.

Utredaren anser att kravet på märkning av katt ska finnas i djurskyddslagen eftersom syftet främst är att stärka djurskyddet för dessa katter. Det krav som finns på märkning av hund är däremot motiverat av både skydd för människa och djur och finns därför i lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.

Jordbruksverket har genom tidigare bemyndigande möjlighet att föreskriva om hur katter ska hållas och skötas. Inom ramen för detta bemyndigande anser utredaren att det bör införas bestämmelser som hindrar katter som rör sig fritt utomhus från att föröka sig okontrollerat.

Centralt kattregister

6 §

I landet ska finnas ett centralt kattregister. Regeringen eller den myndighet som regeringen ansvar för registret och får överlåta det till en organisation.
--

Paragrafen är ny. Det införs ett centralt kattregister, se kommentarer ovan. Bestämmelsen omfattar även ett bemyndigande att överlåta driften av registret till annan myndighet eller t.ex. till en intresseorganisation för sällskapsdjur.

Märkningskravets omfattning

7 §

Kravet på märkning gäller bara katter som finns permanent i Sverige.

Paragrafen är ny och utformad utifrån 4 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, se prop. 2006/07:126 s. 25–28 och 63–65. Kravet på märkning omfattar endast katter som permanent finns i Sverige. Katter som förs in i landet tillfälligt, t.ex. i samband med resa eller arbete eller för att delta i utställning omfattas inte av denna bestämmelse.

Registrets syfte och direktåtkomst

8 §

I lagen anges att syfte med registret är att kunna finna ägaren till en katt. Tullverket, Statens jordbruksverk, länsstyrelser, och polismyndigheter ska ha direktåtkomst till kattregistret.

Paragrafen är ny och utformad utifrån 5 § lagen om tillsyn över hundar och katter, jfr 7 §. Enligt utredarens mening är det huvudsakliga syftet för kravet på märkning att förebygga och åtgärda djurskyddsproblem. Registrets syfte är att enkelt kunna klarlägga vem som är ansvarig ägare till en katt. Berörda myndigheter behöver ha direktåtkomst till registret för att kunna finna kattens ägare.

Ansvar för och behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen (1998:204)

9 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har ansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204) för kattregistret.

Paragrafen är ny och utformad utifrån 6 och 7 §§ lagen om tillsyn över hundar och katter, jfr 7 §. Regeringen eller den myndighet

som regeringen bestämmer är personuppgiftsansvarig för kattergisteret.

8 kapitlet. Djurförsök och etisk prövning

När det gäller djurförsök och etisk prövning föreslår utredaren en sammanslagning av vissa paragrafer i gällande lag och förordning. Andra förändringar föreslås i enlighet med Landsbyggsdepartementets departementspromemoria *Genomförande av EU:s direktiv om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål (Ds 2011:12)* eller betänkandet *Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning (SOU 2007:57)*.

Princip för att begränsa, ersätta och förfina djurförsök

1 §

Paragrafen ersätter 19 § i gällande lag. Endast språkliga förändringar är gjorda med undantag för att punkten 4 i gällande lag föreslås flyttas till en egen paragraf, 17 §, i den nya lagen.

Avsikten med paragrafen är att djurförsök endast ska få ske om principerna för de 3 R:n är uppfyllda (dvs. *reduce, replace refine*, på svenska begränsa, ersätta och förfina). Djurförsök får alltså endast utföras om syftet inte kan uppnås på något annat sätt, försöket begränsas till så få djur som möjligt och att djuren inte utsätts för mer lidande än vad som är nödvändigt.

Verksamhetstillstånd

2 §

Tillstånd för att använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur (verksamhetstillstånd) ska prövas av länsstyrelsen. I tillståndet ska den fysiska person som är ytterst ansvarig för en försöksdjursverksamhet anges samt de personer som avses i 5 §. Utredaren föreslår att begreppet "ytterst ansvarig" införs.
--

Paragrafen ersätter 19 a § första stycket i gällande lag. Tillägg har gjorts till paragrafen när det gäller att den fysiska person som är

ytterst ansvarig för en försöksdjursverksamhet anges samt att de personer som avses i 5 §, ska anges i tillståndet.

I dag krävs tillstånd för att få använda, föda upp, förvara eller tillhandahålla försöksdjur. Utredaren föreslår att bestämmelsen flyttas över till den nya lagen och att hanteringen av dessa verksamhetstillstånd flyttas från Jordbruksverket till länsstyrelserna tillsammans med förprovningen av försöksdjurslokaler, se motiv till 7 kap. 1 §, samt *Utredarens övriga överväganden*. Som utredaren ser det är det mer logiskt och effektivt att samma myndighet som har hand om den offentliga kontrollen av verksamheten också har hand om tillståndsprövningen.

I enlighet med försöksdjursdirektivet och departementspromemorian Ds 2011:12 förs krav in i 2 § i den nya lagen beträffande det att den fysiska person som är ytterst ansvarig vid försöksdjursverksamhet ska anges i tillståndet. I tydlighetssyfte föreslår utredaren att personen i fråga i författningstexten anges som "ytterst ansvarig".

Prövningen av verksamhetstillstånd

3 §

Paragrafen motsvarar 19 a § andra och tredje styckena i gällande lag. Inte någon förändring i sak.

Ansvar för verksamheten

4 §

I lagen införs att det är den ytterst ansvarige som ska se till att verksamheten bedrivs enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen samt de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Paragrafen motsvarar 20 § andra stycket och i viss mån tredje stycket i gällande lag och ändras i enlighet med försöksdjursdirektivet och departementspromemorian Ds 2011:12. I dag anges i 20 § andra stycket i gällande lag att det är föreståndare och veterinär som är ansvariga för att se till att försöksdjursverksamheten bedrivs

enligt gällande regler. I och med genomförandet av försöksdjursdirektivet måste detta ändras så att det framgår att det är den ytterst ansvarige som är ansvarig för regelefterlevnaden. Enligt försöksdjursdirektivets artikel 20.2 ska en fysisk person anges i godkännandet och denna person ska vara ansvarig för att verksamheten bedrivs enligt gällande regler.

Organisation vid djurförsöksverksamhet

5 §

Det införs krav på att det vid försöksdjursverksamhet ska finnas ansvariga för verksamheten (verksamhetsansvariga) och veterinär eller, när det är lämpligare, annan kvalificerad expert.

Det ställs också krav på att verksamheten ska ha tillräckligt med kompetent personal och ett djurskyddsorgan. Djurskyddsorganet ska ge råd och övervaka verksamheten från djurskyddssynpunkt.

Paragrafen ersätter 20 § i gällande lag och ändras i enlighet med försöksdjursdirektivet och departementspromemorian Ds 2011:12. I Ds 2011:12. lämnas förslag på bl.a. organisationen av en djurförsöksverksamhet. Det föreslås bl.a. att det under den ytterst ansvarige ska finnas en eller flera personer som ansvarar för verksamheten (verksamhetsansvariga) och veterinär eller, när det är lämpligare, annan kvalificerad expert. Veterinären eller experten ska ge råd och anvisningar om hur verksamheten ska bedrivas. Enligt utredarens uppfattning motsvarar detta i stort den organisation som redan finns i försöksdjursverksamhet i Sverige i dag. Utredaren vill dock framhålla när det gäller veterinärens eller expertens roll, så är det självklart att en veterinär ska vara ansvarig för medicinsk behandling eller diagnostisering av sjukdom. I försöksdjursdirektivet anges dock en möjlighet som innebär att en person med annan expertkunskap än den som en veterinär har kan kopplas till vissa försök när det bedöms lämpligare. Som exempel kan nämnas att vissa djurförsök med fisk kan kräva en mer ingående kunskap om fiskfysiologi än den som många veterinärer har.

I försöksdjursdirektivet ställs också krav på att det vid försöksdjursverksamhet ska finnas ett djurskyddsorgan. Djurskyddsorganet ska ge råd i frågor om djurskydd och övervaka verksamheten

från djurskyddssynpunkt. Utredaren föreslår därför att det i lagen införs krav på ett sådant djurskyddsorgan.

Föreskrifter om uppgifter, utbildning och djurskyddsorganet

6 §

Bemyndigande ges till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att bl.a. meddela ytterligare föreskrifter om uppgifter för verksamhetsansvariga samt veterinär eller expert, samt om uppgifter och sammansättningen av djurskyddsorganet.

Paragrafen ersätter 20 § tredje stycket och utökas med rätt att meddela föreskrifter, eller i det enskilda fallet besluta om, uppgifter för verksamhetsansvariga samt för veterinär eller expert. Bemyndigande att föreskriva om djurskyddsorganets uppgifter och sammansättning införs också. Förändringarna görs i enlighet med det nya försöksdjursdirektivet och departementspromemorian Ds 2011:12.

Regionala djurförsöksetiska nämnder

7 §

Det införs krav i lagen på att det ska finnas regionala djurförsöksetiska nämnder med uppgift att pröva ansökningar om godkännande av djurförsök.

Paragrafen ersätter 41 § andra stycket i gällande förordning med viss modifiering. I gällande lag anges i 21 § första stycket att användning av djur i djurförsök ska godkännas från etisk synpunkt av en djurförsöksetisk nämnd före det att användningen påbörjas. I 41 § andra stycket i gällande förordning anges att det för etiskt godkännande ska finnas djurförsöksetiska nämnder.

Utredaren föreslår att det i lagen införs krav på att det ska finnas regionala djurförsöksetiska nämnder med uppgift att pröva ansökningar om godkännande av djurförsök.

Krav på etiskt godkännande

8 §

Paragrafen ersätter 21 § första stycket i gällande lag. Det tydliggörs i paragrafen att godkännandet får förenas med villkor.

Användning av djur som godkänts av en djurförsöksetisk nämnd

9 §

Paragrafen ersätter 2 §, andra stycket i gällande lag. Inte någon ändring i sak.

Den djurförsöksetiska nämnden får medge undantag

10 §

En djurförsöksetisk nämnd har rätt att besluta om undantag från lagens bestämmelser samt från föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa föreskrifter. Nämnden får dock inte meddela undantag från bestämmelser som rör krav på tillstånd, kompetens m.m.

Paragrafen ersätter 49 a § i gällande förordning och flyttas till lagen med vissa modifieringar.

I 49 a § i gällande förordning anges att den djurförsöksetiska nämnden får godkänna sådan användning av försöksdjur som innebär ett frångående av bestämmelserna i 1 b, 2, 3, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 28 eller 29 § eller bestämmelser meddelade med stöd av denna förordning. Bestämmelser som särskilt reglerar hanteringen av försöksdjur får dock inte frångås.

Utredaren föreslår att bestämmelsen flyttas till den nya lagen och att nämnden ska ges möjlighet att medge undantag från vissa bestämmelser. Det nya försöksdjursdirektivet ställer krav på att den behöriga myndigheten vid den etiska prövningen ska ha möjlighet att frångå vissa bestämmelser om det är befogat av vetenskapliga skäl. Behovet av att kunna forska på vissa områden medför också att det i lagen bör finnas en bestämmelse som ger nämnden rätt att besluta om undantag från kraven i lagen gällande

- hur djur ska hanteras, skötas och hållas (3 kap.),
- djurtransporter m.m. (4 kap.),
- vård av sjuka djur och operativa ingrepp (5 kap.),
- slakt och annan avlivning av djur (6 kap.), samt
- de föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser.

Nämnden får även besluta om undantag från vissa krav i lagen när det gäller användningen av försöksdjur. Dessa är

- krav på destinationsuppfödning (8 kap. 17 §)
- bedövning (8 kap. 18 § första stycket), samt
- de föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndigandena i 8 kap. 18–21 §§ i detta kapitel.

Övriga bestämmelser får nämnden inte frångå.

Den djurförsöksetiska nämndens prövning

11 §

Det införs krav på att nämnden vid prövningen av ett ärende ska klassificera försöket i kategorierna terminal, ringa svårhet, måttlig svårhet eller avsevärd svårhet.

Vid prövningen av ärendet ska nämnden även ta ställning till om försöket ska utvärderas i efterhand och inom vilken tid det i så fall ska ske.

Paragrafen motsvarar 21 § andra och tredje styckena i gällande lag. Nya krav införs när det gäller klassificering av försöken och att nämnden ska ta ställning till om försöket ska utvärderas i efterhand. Vid prövningen ska försökets betydelse vägas mot lidandet för djuret. I enlighet med det nya försöksdjursdirektivet och departementspromemorian Ds 2011:12 föreslås ett tillägg i lagen när det gäller att försöket ska klassificeras i kategorierna terminal, ringa svårhet, måttlig svårhet eller avsevärd svårhet. Genomförandet av försöksdjursdirektivet medför också att nämnden ska ta ställning till om försöket ska utvärderas i efterhand och inom

vilken tid det i så fall ska ske. Utredaren föreslår att även detta anges i lagen.

Överlämnande

12 §

I lagen införs krav på att ansökningar som ger upphov till frågor av ny och principiell karaktär eller där nämnden är oenig, ska överlämnas till den centrala nämnden som anges i 13 §.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att en ny bestämmelse införs i lagen om att vissa ärenden ska överlämnas till en central djurförsöksetisk nämnd. Utredaren delar uppfattningen som framfördes i betänkandet *Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning (SOU 2007:57)* och anser att de regionala nämndernas beslut ska kunna överklagas till en central nämnd. Ärenden ska även kunna överlämnas till den centrala nämnden om de är av ny och principiell karaktär eller om den regionala nämnden är oenig i ärendet. För mer information, se ovan nämnt betänkande.

Central nämnd

13 §

Det införs en central djurförsöksetisk nämnd som ska pröva överklaganden av de regionala nämndernas beslut och ärenden som regionala nämnder lämnar över.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår en ny bestämmelse i lagen som, i enlighet med betänkandet *Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning (SOU 2007:57)*, anger att det ska finnas en central överprövningsnämnd. De regionala nämndernas beslut ska kunna överklagas till denna centrala nämnd. Ärenden ska även kunna överlämnas till den centrala nämnden om de är av principiell karaktär eller om den regionala nämnden är oenig i ärendet. För mer information, se ovan nämnt betänkande.

Föreskrifter om den djurförsöksetiska prövningen

14 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utvärderingen i efterhand av godkända djurförsök.

Paragrafens punkt 1 motsvarar 21 § fjärde stycket i gällande lag och 49 a andra stycket i gällande förordning. Punkterna 2 och 4 motsvarar 47 § i gällande förordning. Punkten 3 är ny.

Utredaren föreslår att Jordbruksverket liksom tidigare ska få meddela närmare föreskrifter om ansökningar om etiskt godkännande, prövning av ärendena, och de etiska nämnderna. Utredaren föreslår också att Jordbruksverkets bemyndigande att hantera de djurförsöksetiska nämnderna utökas något så att det även bl.a. omfattar nämndernas antal. Utredaren anser att det är viktigt att Jordbruksverket har möjlighet att kunna göra vissa förändringar i nämndernas antal, organisation och arbete för att ytterligare förbättra deras arbete.

Som en följd av försöksdjursdirektivet och införandet av utvärdering av djurförsök i efterhand föreslås ett nytt bemyndigande som ger Jordbruksverket rätt att meddela föreskrifter om utvärderingen av djurförsök i efterhand.

Överklaganden av en djurförsöksetisk nämnds beslut

15 §

I lagen införs att en regional nämnds beslut i ett ärende om etisk prövning av djurförsök får överklagas till den centrala nämnden av den sökande om beslutet gått denne emot.

Ett beslut om att överlämna ett ärende till den centrala nämnden får inte överklagas.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår i enlighet med betänkandet *Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning (SOU 2007:57)*, att en ny paragraf förs in i lagen om att de regionala djurförsöksetiska nämndernas beslut får överklagas till den

centrala nämnden. För mer information, se ovan nämnt betänkande.

Den centrala nämndens beslut får inte överklagas

16 §

Den centrala nämndens beslut får inte överklagas.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår i enlighet med betänkandet *Etiskt godkännande av djurförsök – nya former för överprövning (SOU 2007:57)*, att en ny paragraf förs in i lagen när det gäller att den centrala nämndens beslut inte får överklagas. För mer information, se ovan nämnt betänkande.

Krav på destinationsuppfödning

17 §

Paragrafen ersätter 19 §, punkt 4 i gällande lag och 50 §, punkt 1 i gällande förordning. Utredaren föreslår att det tydligt anges i lagen att djur som används i djurförsök ska ha fötts upp för detta ändamål. Utredaren anser att detta ska vara huvudregeln och att de undantag som är nödvändiga exempelvis för lantbrukets djur, får Jordbruksverket som tidigare föreskriva om. De djurförsöksetiska nämnderna har också möjlighet att göra undantag från kravet på destinationsuppfödning.

Bedövning

18 §

Det ska anges i lagen att djur som används i djurförsök ska vara bedövade.

I lagen ska anges att man inte får ge djur sådana läkemedel som hindrar eller begränsar deras förmåga att uttrycka smärta om de inte samtidigt får tillräcklig bedövning eller smärtlindring.

Paragrafens första stycke motsvarar 53 § i gällande förordning med vissa ändringar och tillägg. Paragrafens andra stycke finns i 22 § första stycket i gällande lag. I 53 § i gällande förordning anges.

Innan ett djur av djurklasserna däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur, fiskar och rundmunnar används i djurförsök ska djuret bedövas, om användningen kan medföra fysiskt eller psykiskt lidande. Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med användningen eller om bedövningen skulle orsaka mer lidande än användningen i sig, får användningen dock ske med ofullständig bedövning eller utan bedövning. I sådana fall skall, i den utsträckning det är möjligt, smärtstillande eller lugnande medel användas för att begränsa djurets lidande, så att djuret inte utsätts för svår smärta, svår ångest eller annat svårt lidande.

Utredaren anser att det i lagen tydligt ska framgå att innan ett djur används i djurförsök så ska djuret vara bedövat om inte bedövningen orsakar mer lidande än användningen i sig. Utredaren föreslår vidare att det i lagen ska anges att man inte får ge djur sådana läkemedel som hindrar eller begränsar deras förmåga att uttrycka smärta om de inte samtidigt får tillräcklig bedövning eller smärtlindring. Detta framgår av artikel 14, punkten 3 i det nya försöksdjursdirektivet och utredaren anser att detta krav bör införas i lagen.

Vidare anser utredaren att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ha ett uttryckligt bemyndigande när det gäller att meddela ytterligare föreskrifter om krav på bedövning vid djurförsök. De djurförsöksetiska nämnderna har också möjlighet att göra vissa undantag från kravet på bedövning vid djurförsök. Enligt artikel 14 i försöksdjurdirektivet får dock försök som innebär allvarliga skador som kan ge upphov till stark smärta inte genomföras utan bedövning.

Infångande av viltlevande försöksdjur

19 §

Det införs krav i lagen på att infångande av försöksdjur som lever vilt ska utföras av personer som har utbildning och kompetens för uppgiften. De metoder som används ska utsätta djuren för minsta möjliga lidande. Regeringen eller den myndighet som
--

regeringen bestämmer ges rätt att meddela föreskrifter angående utbildning, kompetens och metoder vid infångandet av sådana djur.

Paragrafen är ny. Som följd av genomförandet av försöksdjursdirektivet införs krav på att den som fångar in viltlevande försöksdjur ska ha utbildning och kompetens för denna uppgift. De metoder som används vid infångandet får inte heller orsaka djuren onödigt lidande. Utredaren föreslår också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges rätt att föreskriva om vilka metoder som får användas vid infångandet och om den utbildning och kompetens som en sådan person bör ha.

Föreskrifter om skyldigheter för den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur

20 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter att lämna uppgifter om djuren.

Paragrafen ersätter 23 § i gällande lag och 54 a § i gällande förordning. Nytt är att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter att lämna uppgifter om djuren.

I dag finns det inte något bemyndigande i lagen att meddela föreskrifter om att upplysningar ska lämnas om djuren av den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur. I enlighet med departementspromemorian Ds 2011:12 föreslås att lagen ändras så att bemyndigandet även omfattar en skyldighet att lämna upplysningar om enskilda djur.

Föreskrifter om försöksdjur

21 §

Paragrafen motsvarar 22 § första stycket i gällande lag där det anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur. Utredaren föreslår att bestämmelsen flyttas till den nya lagen.

9 kapitlet. Kontrollprogram

Godkännande av organisationers kontrollprogram

1 §

I lagen införs möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att godkänna organisationers kontrollprogram som syftar till att upprätthålla och säkerställa god djurvälstånd på annat sätt än de krav som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även ge organisationer eller andra sammanslutningar rätt att anordna kontroll av sådana kontrollprogram. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för kontrollen av sådana program.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att ett nytt bemyndigande införs i lagen i vilket regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges möjlighet att godkänna organisationers kontrollprogram som syftar till att upprätthålla och säkerställa god djurvälstånd på annat sätt än de krav som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag. Utredaren anser att kontrollprogram som är godkända av myndigheterna är ett bra sätt att få ytterligare flexibilitet i lagstiftningen. En djurhållare som är ansluten till ett kontrollprogram åtar sig exempelvis extra skötselåtgärder som är mer långtgående än de krav som ställs i lagstiftningen. Vidare underställer sig djurhållaren också en särskild kontroll och i utbyte för detta får djurhållaren vissa andra lättnader i djurskyddslagstift-

ningen. För ytterligare bakgrund och utredarens överväganden, se *Lagstiftningens detaljeringsgrad och struktur*.

Beslut enligt 1 § får överklagas

2 §

Beslut enligt 1 § får överklagas hos regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för det allmännas talan hos förvaltningsdomstol om en organisation eller en sammanslutning först har beslutat i saken.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att det införs en ny bestämmelse när det gäller att beslut enligt 1 § får överklagas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för det allmännas talan hos förvaltningsdomstol om en organisation eller en sammanslutning först har beslutat i saken.

10 kapitlet. Offentlig kontroll och myndigheternas uppgifter

Efterlevnad av lagen

1 §

Paragrafen ersätter 24 § första stycket i gällande lag. I övrigt har endast språkliga ändringar gjorts.

Djurskyddsutbildad personal

2 §

Paragrafen ersätter 24 § andra stycket i gällande lag. I övrigt har endast språkliga ändringar gjorts.

Samordning av verksamhet

3 §

Paragrafen ersätter 24 a § första stycket i gällande lag. Utredaren anser att det är viktigt att länsstyrelserna samverkar och att arbetsuppgifter kan fördelas mellan olika länsstyrelser för att utnyttja kompetens och för att få samordningsvinster. Jordbruksverkets uppgift är att samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och bistå dessa med råd och hjälp vid behov.

Kontrollarbetet bör genomföras utifrån riskbedömning i enlighet med forskning på området. Sveriges Lantbruksuniversitet har i samarbete med Jordbruksverket utvecklat metoder och rutiner för att bedöma och övervaka djurvälfridsrisker i projektet *Riskbaserad bedömning av djurvälfrid (RAWA)*.

Rådgivning och information

4 §

Paragrafen ersätter 24 a § andra stycket i gällande lag. Av lagförslaget framgår att den myndighet som utövar offentlig kontroll ska bistå djurhållarna att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen genom t.ex. rådgivning och information. Utredaren anser att detta är mycket viktigt och att den dialog som finns mellan kontrollmyndigheterna och djurhållare ytterligare förbättras. Utredaren anser att ett ömsesidigt ökat förtroende och en ökad förståelse för varandra kan leda till ett mer konstruktivt djurskyddsarbete.

Beivran och anmälan

5 §

Det införs krav i lagen på att den offentliga kontrollmyndigheten anmäler överträdelser av lagen till polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten när det är befogat från djurskyddssynpunkt.

Paragrafen ersätter 24 b § i gällande lag med tillägget att kontrollmyndigheten ska anmäla överträdelser av lagen till polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten när det är befogat från djurskyddssynpunkt.

I 24 b § i gällande lag anges att kontrollmyndigheterna ska beivra överträdelser av lagen. I dag visar statistik från Jordbruksverket att få brott mot lagen åtalsanmäls av länsstyrelserna och att det finns stora regionala skillnader i hur många anmälningar som görs. Utredaren föreslår därför att bestämmelsen utökas med ett krav på anmälan av överträdelser av lagen till polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. Kontrollmyndighetens uppgift är inte att göra några straffrättsliga bedömningar. Det ska vara frågan om överträdelser som är av betydelse för djurskyddet och brister som inte rättas till omedelbart. Utredaren hoppas på att ett förtydligande i lagen kan leda till en mer effektiv och likartad hantering av anmälningar av överträdelser av lagen.

Föreskrifter om offentlig kontroll

6 §

Det införs bemyndigande i lagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kontrollpersonalens kompetens.
--

Paragrafen ersätter 25 § i gällande lag men har utökats med ett bemyndigande att meddela föreskrifter om kontrollpersonalens kompetens.

Utredaren anser att det är av stor vikt att den kontrollpersonal som utför kontrollarbetet har rätt utbildning och kompetens och anser därför att detta bör regleras. Utredaren anser också att detta skulle höja kontrollpersonalens status.

Offentlig kontroll av andra djurhållare än dem som håller livsmedelsproducerande djur

7 §

Paragrafen ersätter 25 a § i gällande lag. Inte någon ändring i sak.

Föreläggande och förbud

8 §

Paragrafen ersätter 26 § första och andra stycket i gällande lag. Inte någon ändring i sak.

Rättelse på den enskildes bekostnad

9 §

Paragrafen ersätter 26 § tredje stycket i gällande lag. Endast språkliga ändringar har gjorts.

Rätt till upplysningar och tillträde m.m.

10 §

Paragrafen ersätter 27 § i gällande lag. Inte någon ändring i sak.

Hjälp av polismyndighet

11 §

I lagen införs en bestämmelse om att hjälp från polismyndigheten endast får begäras om det kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller annars finns synnerliga skäl.

Paragrafen första stycke motsvarar 27 a § i gällande lag. Endast språkliga ändringar i detta stycke. Paragrafens andra stycke är nytt.

Av gällande lag framgår att polismyndigheten ska lämna den hjälp som kontrollmyndigheterna behöver för att kunna utöva sin kontroll eller verkställa beslut enligt lagen. Utredaren föreslår att bestämmelsen kompletteras med ett tillägg gällande förutsättningarna för att begära polishjälp. Detta finns i annan jämförbar lagstiftning, se *Utredarens övriga överväganden*. Tillägget innebär att det specificeras att hjälp av polismyndigheten endast får begäras om

särskilda omständigheter gör att det är nödvändigt eller om det finns synnerliga skäl.

Anmälan till kontrollmyndighet om vanvård m.m.

12 §

Det ska anges i lagen att djurhälsopersonal i sin yrkesutövning, samt veterinär och expert som avses i 8 kap. 5 § 2 p, ska anmäla till kontrollmyndigheten om de finner det sannolikt att djur inte hålls eller sköts i enlighet med lagen. Detta gäller om inte bristen är lindrig och rättas till omgående. Detsamma gäller även underlåtelse att rätta sig efter de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Paragrafen ersätter 28 a § i gällande lag och har omformulerats och kompletterats. I gällande lag anges att om den som tillhör djurhälsopersonalen i sin yrkesutövning finner anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen, ska denne anmäla detta till kontrollmyndigheten. Utredaren föreslår att bestämmelsen omformuleras och kompletteras till att omfatta personer som är involverade i djurförsök i sin yrkesutövning, dvs. veterinär och expert som avses i 8 kap. 5 i utredarens lagförslag.

Utredaren bedömer att dagens lydelse inte fungerar ändamålsenligt eftersom den alltför kategoriskt anger att allt, även mycket lindriga eller tillfälliga brister, ska anmälas utan urskiljning. Som utredaren ser det blir detta inte rimligt och föreslår därför att bestämmelsens lydelse kompletteras med *om inte bristen är lindrig och rättas till omgående*.

Noteras bör att officiella veterinärer på slakteri inte omfattas av denna bestämmelse på grund av att dessa inte tillhör djurhälsopersonalen. Skyldigheter för officiella veterinärer vid slakteri regleras i 6 kap. 2 § i denna lag.

11 kapitlet. Djurförbud och omhändertagande

Djurförbud

1 §

Djurförbud kan meddelas om någon inte vidtar rättelse trots upprepade beslut enligt 10 kap. 8 § om det är befogat från djurskyddssynpunkt. Kravet på upprepade brott mot djurskyddslagen har ersatts med att djurförbud ska vara befogat från djurskyddssynpunkt. Djurförbud ska meddelas vid fällande dom för grovt brott mot djurskyddslagen. Djurförbud ska även meddelas vid godkänt strafföreläggande och företagsbot i fråga om fällande domar för djurplågeri eller brott mot djurskyddslagen.

Paragrafen ersätter 29 § första stycket i nuvarande lag med viss ändring och komplettering. Punkterna 1–3 är inte ändrade i sak. I punkten 4 har ett tillägg gjorts när det gäller grovt brott enligt 12 kap. 2 § denna lag. Punkten 5 är omformulerad och kravet på upprepade brott har ersatts med att djurförbud ska vara befogat från djurskyddssynpunkt. Punkten 6 är ny och anger att djurförbud kan meddelas om någon inte vidtar rättelse trots upprepade beslut enligt 10 kap. 8 § om det är befogat från djurskyddssynpunkt. Ett förtydligande görs också gällande att punkterna 4 och 5 ska tillämpas även i fråga om godkänt strafföreläggande och företagsbot.

Som utredaren ser det ska ingripanden i form av djurförbud alltid stå i proportion till hur allvarlig förseelsen är. Det ska också vara motiverat från djurskyddssynpunkt. Formuleringen *väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt* i punkten 1 ska i likhet med tidigare gälla allvarliga situationer där djurhållaren inte har följt de förelägganden och förbud som kontrollmyndigheten har meddelat. I dessa fall anser utredaren att det är befogat att omgående meddela djurförbud. Djurförbud ska också utfärdas direkt om någon allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur, har misshandlat ett djur, eller har dömts för djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken eller grovt brott enligt 12 kap. 2 § djurskyddslagen. Detsamma gäller om någon har dömts för brott enligt 12 kap. 1 eller 3 § i djurskyddslagen, om det är *befogat från djurskyddssynpunkt*. Tidigare krävdes det att man har dömts vid flera tillfällen för att få djurförbud. Detta har tagits bort och i stället ska en bedömning göras om djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

Djurförbud ska också utfärdas om någon inte vidtar rättelse trots upprepade beslut från kontrollmyndigheten *och det är befogat från djurskyddssynpunkt*. I fråga om upprepade förseelser anser utredaren att antalet överträdelser inte ensamt ska vara avgörande utan också hur allvarlig förseelsen är. Utredaren anser att det ska finnas utrymme för kontrollmyndigheten att själva göra bedömningar utifrån olika situationer. Detta ger en ökad flexibilitet, se vidare i *Djurförbud och omhändertagande*.

Utredaren anser även att vid strafföreläggande och företagsbot för djurplågeri eller brott mot djurskyddslagen ska ett övervägande om djurförbud göras.

Länsstyrelsen får ange vilka förutsättningar och vilken omfattning som förbudet ska ha

2 §

Djurförbud ska inte meddelas, om det är sannolikt att ett upprepande inte kommer att inträffa. Länsstyrelsen ska efter ansökan av den som meddelats djurförbud upphäva förbudet om det inte längre behövs. Länsstyrelsen får även ange vilka förutsättningar och vilken omfattning förbudet ska ha.

Paragrafen ersätter 29 § andra stycket i nuvarande lag och har ändrats och kompletterats. Lydelsen i gällande lag att det ska vara *uppenbart* att ett upprepande inte kommer att inträffa har ersatts med *sannolikt*. Tillägg till bestämmelsen har gjorts genom att ange att den som har meddelats om djurförbud kan ansöka till länsstyrelsen om att få förbudet upphävt och att länsstyrelsen ska göra detta om förbudet inte längre behövs. Ytterligare tillägg till bestämmelsen har gjorts genom att länsstyrelsen får ange vilka förutsättningar och vilken omfattning förbudet ska ha.

Utredaren anser att lydelsen *sannolikt* är lämpligare än *uppenbart* eftersom detta är alltför högt ställt. Bedömningen bör grundas på att det i det enskilda fallet finns konkreta omständigheter som talar för att djurhållaren har goda förutsättningar för att rätta sig efter djurskyddsbestämmelserna och att det därmed kan bedömas som sannolikt att ett upprepande inte kommer att ske. Vidare föreslår utredaren ett förtydligande att länsstyrelsen ska upphäva förbudet

om det inte längre behövs. Detta görs på ansökan av den som fått djurförbud.

Utredarens förslag innebär även att länsstyrelsen får en uttrycklig befogenhet att ange vilka förutsättningar och vilken omfattning som förbudet ska ha. Detta innebär att länsstyrelsen kan medge personer att t.ex. ha hand om djur under överseende av annan om detta bedöms vara lämpligt från djurskyddssynpunkt. Det juridiska ansvaret för djuret ska i sådana fall vila på den som har överinseendet. Länsstyrelsen kan också ge en djurhållare en prøvotid eller upprätta andra lämpliga villkor. Enligt bestämmelsen kan djurförbud innebära att länsstyrelsen förbjuder djurägaren att skaffa djur över huvud taget eller endast vissa djurslag. Beslut om begränsningar av antalet djur som en djurhållare får ha av ett visst djurslag bör även ses som omfattning av ett djurförbud.

Åläggande att avveckla djurinnehav

3 §

Paragrafen ersätter 29 § tredje stycket i nuvarande lag och har omformulerats. Den som har meddelats om djurförbud ska som huvudregel ges tillfälle att själv avveckla sitt djurinnehav. En förutsättning är dock att det inte finns några djurskyddsmässiga hinder för detta. Länsstyrelsen ska i samband med ett beslut om djurförbud meddelas bestämma även när djurinnehavet senast ska vara avvecklat. Om avvecklingen inte sker inom tidsfristen är detta en överträdelse av djurförbudet som kan leda till ett omhändertagande med stöd av 4 § 2 punkten.

Omhändertagande av djur

4 §

I lagen införs begreppet *omhändertagande*. Omhändertagande innebär att länsstyrelsen ska besluta att ett djur ska tas om hand om ett beslut som meddelats enligt 10 kap. 8 § inte följs och det är befogat från djurskyddssynpunkt, eller ett beslut om djurförbud inte följs.

Paragrafen ersätter 31 § men har ändrats och kompletterats. Punkten 1 motsvarar punkten 2 i gällande lag. Lydelsen *beslutet är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt* har ersatts med *befogat från djurskyddssynpunkt*. Punkten 2 motsvarar punkten 3 i gällande lag. Övriga punkter har tagits bort, se *Omhändertagande av djur och djurförbud*.

Paragrafens andra stycke anger att polismyndigheten ska verkställa länsstyrelsens beslut.

Utredaren föreslår att begreppet *omhändertagande* införs i lagen. Begreppet innebär att länsstyrelsen ska besluta om att ett djur ska tas om hand i det fall som ett beslut som har meddelats enligt 10 kap. 8 § inte följs och det är befogat från djurskyddssynpunkt, eller om ett beslut om djurförbud inte följs. Om någon av dessa förutsättningar föreligger krävs inget djurlidande för att länsstyrelsen ska besluta om ett omhändertagande.

Omedelbart omhändertagande av djur

5 §

Begreppet *omedelbart omhändertagande* fastställs i lagen.

Paragrafen ersätter 32 § i nuvarande lag. Utredaren föreslår att begreppet *omedelbart omhändertagande* fastställs i lagen. Punkten 2 har tagits bort eftersom situationer där ägaren till djuret är okänd eller inte kan anträffas omfattas av 6 § enligt förslaget.

Omhändertagande av herrelösa djur

6 §

I lagen införs en bestämmelse som anger att om det är sannolikt att ett djur är herrelöst så ska länsstyrelsen eller polismyndigheten fatta beslut om att omhänderta djuret. Om ägaren är känd ska ägaren underrättas. Ägaren ska i sådana fall hämta djuret inom fem dagar. Är ägaren okänd eller oanträffbar, ska djuret förvaras i tio dagar. Länsstyrelsen får därefter sälja djuret, avyttra det på annat sätt eller avliva det.

Utredarens förslag innebär även att herrelösa djur i fortsättningen ska hanteras enbart enligt djurskyddslagen.

Paragrafen är ny i djurskyddslagen. Andra stycket motsvarar 4 a § hittegodslagen (1938:121). Paragrafen ska omfatta samtliga herrelösa djur utom sådana djur som nämns i 8 § hittegodslagen.

Utredaren har funnit att i dag omfattas herrelösa djur (övergivna eller borttappade) av djurskyddslagen, hittegodslagen, tillsynslagen och miljöbalken. På grund av detta är länsstyrelsen, polisen och kommunerna ansvariga för hanteringen av övergivna djur med en oklar inbördes ansvarsfördelning. Utredaren bedömer att denna oklarhet är en del av orsaken till varför problemet med de herrelösa katterna har blivit så stort och att detta ansvarsproblem därför måste lösas. Utredaren föreslår därför att herrelösa djur ska omfattas av djurskyddslagen men också *endast* av denna. På så sätt blir alltid länsstyrelsen ansvarig för hanteringen av dessa herrelösa djur. Utredaren anser dock att även polismyndigheten ska ha möjlighet att fatta beslut om omhändertagande av herrelösa djur. Detta kan t.ex. vara nödvändigt vid tillfällen när länsstyrelsen inte är bemannad. Om beslutet har meddelats av polismyndigheten, ska beslutet dock snarast underställas länsstyrelsen, som ska avgöra om det ska fortsätta att gälla.

När det gäller hanteringen av dessa herrelösa djur anser utredaren att när djur av andra tamdjursarter än katt påträffas utan sin ägare kan man med fog anta att dessa är herrelösa (borttappade eller övergivna) eftersom dessa djur normalt inte tillåts ströva fritt. Dessa djur kan alltså sannolikt antas vara herrelösa och ska därför omhändertas av länsstyrelsen ansvarig för att omhänderta dessa djur.

Om däremot en katt påträffas utan ägare kan man inte automatiskt dra slutsatsen att den saknar ägare eftersom katter tillåts röra sig fritt utomhus. Som utredaren ser det ska länsstyrelsen endast ingripa då det är sannolikt att katten är herrelös eller far illa på något sätt. Det kan t.ex. handla om katter i en kattkoloni eller katter som påträffas magra eller skadade, se *Övergivna och förvildade djur*.

Utredarens förslag innebär att herrelösa djur i fortsättningen ska hanteras enligt djurskyddslagen. Bestämmelsen är tillämplig oavsett om djuret lider eller inte. Bestämmelsen i 4 a § hittegodslagen när det gäller hundar flyttas över till paragrafen och görs tillämplig på samtliga djur, med undantag för hemdjur som omfattas

av hänvisningen i 8 § hittegodslagen till 52–57 §§ lagen om ägofred. Detta innebär att hittegodslagen inte längre kommer att tillämpas på sällskapsdjur. Förslaget innebär att hittegodslagens bestämmelser om t.ex. upphittarens rätt till hittelön inte längre är aktuella i fråga om djur som tas om hand enligt paragrafen.

Länsstyrelsen ska meddela djurets ägare om beslutet om ägaren är känd. Länsstyrelsen är i sådana fall skyldig att förvara djuret i fem dagar. Är ägaren okänd, eller inte kan nås, ska djuret förvaras i tio dagar från det att länsstyrelsen fattar beslut om omhändertagande. Efter det att tidsfristen på fem respektive tio dagar har löpt ut tillfaller djuret staten. Länsstyrelsen ska då fatta beslut enligt 11 kap. 9 § om att sälja djuret, överlåta det på annat sätt eller att avliva djuret. Ägaren är enligt 11 kap. 10 § ansvarig för de kostnader som uppstår i samband med omhändertagandet.

Polismyndighetens befogenhet att omedelbart omhänderta djur

7 §

Polismyndigheten får rätt att omedelbart omhänderta djur om de hålls av personer som har djurförbud. Beslutet ska underställas länsstyrelsen som snarast ska avgöra om det ska fortsätta att gälla.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att en ny bestämmelse införs i lagen som ger polismyndigheten rätt att omedelbart omhänderta djur om de hålls av personer som har djurförbud. Detta gäller även om djurlidande inte kan visas. Syftet är att göra det möjligt för polisen att ingripa när de påträffar ett djur hos en person som har djurförbud. Om djuret i fråga inte uppenbart lider krävs det i dag att polisen inväntar ett beslut från länsstyrelsen före det att ingripande får ske. I avvaktan på detta beslut kan djurhållaren hinna skaffa undan djuret, se vidare i *Djurförbud och omhändertagande*.

Förfogande över omhändertagna djur

8 §

Paragrafen ersätter 33 § i nuvarande lag. Inte någon ändring i sak.

Beslut om försäljning, överlåtelse på annat sätt eller avlivning av omhändertagna djur

9 §

Paragrafen ersätter 34 § i nuvarande lag. Endast språkliga ändringar har gjorts.

Ägarens kostnadsansvar för omhändertagna djur

10 §

Kravet på betalningsansvar för enskild i samband med omhändertagande av djur skärps.
--

Paragrafen ersätter 35 § i nuvarande lag med ändring av det gällande kravet på återbetalning. Utredaren föreslår en skärpning när det gäller djurägarens återbetalningsansvar. De kostnader som uppstår vid omhändertagande av djur får i dag tas ut av allmänna medel men ska, enligt gällande lag betalas av djurägaren om det inte finns särskilda skäl till annat. Vad som är särskilda skäl i detta sammanhang uppfattas ofta olika av olika polismyndigheter och det är förhållandevis sällan som polismyndigheterna får full kostnadstäckning. Utredaren anser att utgångspunkten bör vara att djurhållaren alltid är ansvarig för de kostnader som uppkommer till följd av ett djurinnehav och att detta även bör gälla vid omhändertagande av djur med stöd av djurskyddslagen. Endast i fall där det är utsiktslöst att djurägaren kan betala och det skulle betyda en merkostnad för myndigheterna att utkräva förskottade belopp bör återkrav kunna underlåtas. Detta bör även gälla om det är fråga om uppenbart oriktiga myndighetsbeslut. Utredaren föreslår därför att lydelsen *särskilda* skäl ändras till *synnerliga* skäl, se vidare *Omhändertagande av djur och djurförbud*.

12 Kapitlet. Straff och andra sanktioner

Brott mot djurskyddslagen

1 §

Sådana gärningar som är straffbara med böter eller fängelse i högst två år i nuvarande lag bibehåller samma straffskala i den nya lagen. Vissa av de bestämmelser som överförs till den nya lagen från den nuvarande djurskyddsförordningen blir straffbara med böter eller fängelse. Vissa nya bestämmelser i lagen får även samma straffskala. Vissa särskilt straffvärda artiklar i EU-bestämmelser som kompletteras av lagen där det bedöms att straffskalan bör vara böter eller fängelse specificeras.

Paragrafens första stycke punkten 1 ersätter 36 § första stycket punkten 1 i nuvarande lag i fråga om brott där både böter och fängelse ingår i straffskalan. Paragrafens första stycke punkten 2 ersätter första stycket punkten 3 i nuvarande lag. Andra stycket ersätter 36 a § första stycket i nuvarande lag i fråga om brott mot EU-bestämmelser där straffskalan utgörs av både böter och fängelse.

På samma sätt som den nuvarande lagen innehåller utredarens förslag till ny djurskyddslag många bestämmelser som är allmänt hållna. Många av lagens bestämmelser uppfyller därför inte det krav på klarhet och tydlighet som ställs på straffbestämmelser för att de ska vara förutsägbara.

Utredarens förslag innebär att de bestämmelser som i den nuvarande lagen är belagda med straff i form av böter eller fängelse i högst två år behåller samma straffskala i den nya lagen.

De bestämmelser som flyttas från förordningen till lagen är samtliga straffbara med böter eller fängelse i högst två år enligt 36 § punkten 2. Straffsanktioneringen i den nya lagen innebär därför inte någon ändring i sak.

Däremot införs vissa nya bestämmelser i den nya lagen som utredaren föreslår ska vara straffbara med böter eller fängelse. En sådan bestämmelse är förbudet i 3 kap. 11 § att sätta ut djur av viltarter om det inte finns, eller har skapats goda levnadsbetingelser för djuren i den miljö de sätts ut. Straff i form av böter eller fängelse kan motiveras av att det finns stor risk för djurlidande om inte den miljö djuren sätts ut är lämplig. Utsättning omfattar ofta

många djur och kan innebära en risk för ett stort djurlidande genom svält, se även motiven till 3 kap. 11 §.

En annan ny bestämmelse som får samma straffskala är förbudet att använda djur för sexuella ändamål i 3 kap. 13 §. Kriminaliseringen av dessa gärningar motiveras bl.a. av att det finns en stor risk för att djur far illa i sådana situationer och att utredarens syfte är att stärka skyddet för djur i dessa situationer. Se *Sexuellt användande av djur*.

Vidare föreslås brott mot förbud mot användande av förprovningsskydd utrymme m.m. i 7 kap. 2 § ha böter eller fängelse i straffskalan. Enligt utredarens mening kan överträdelser av sådana förbud vara allvarliga från djurskyddssynpunkt.

Straffskalan för överträdelser av 8 kap. 4 § om att den ytterst ansvarige ska se till att försöksdjursverksamhet bedrivs enligt bestämmelserna i lagen föreslås vara böter eller fängelse i högst två år. Anledningen till detta är att bestämmelsen är mycket viktig för att säkerställa att försöksdjursverksamhet bedrivs enligt lagens krav och att underlåtenhet att följa bestämmelserna skulle vara mycket allvarliga med hänsyn till verksamhetens art. Ett krav på effektiva sanktioner finns dessutom enligt försöksdjursdirektivet som ligger till grund för bestämmelserna.

I övrigt är inte någon förändring avsedd av de bestämmelser som är straffbara med böter eller fängelse i högst två år enligt nuvarande lag. För mer detaljerad information när det gäller den nya lagens straffbara bestämmelser, se *Straffbestämmelser*.

Andra punkten motsvarar 36 § punkten 3 i nuvarande lag. Med ett beslut om djurförbud menas både underlåtenhet att följa ett föreläggande och att bryta mot ett djurförbud.

I andra stycket anges vissa EU-bestämmelser som kompletteras av lagen där det bedöms att straffskalan bör vara böter eller fängelse i högst två år. I paragrafen specificeras vissa särskilt straffvärda artiklar i transportförordningen och slaktförordningen där fängelse bör ingå i straffskalan.

Grovt brott mot djurskyddslagen

2 §

Det införs ett grovt brott mot djurskyddslagen där straffskalan är fängelse i högst fyra år. Till fängelse för grovt brott döms om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse som medfört eller kunnat medföra

- omfattande djurlidande,
- betydande ekonomisk vinning för djurhållaren,
- annars är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt,

Detsamma gäller om brottet har utförts organiserat eller systematiskt, eller utförts med förslagenhet.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att ett grovt brott mot djurskyddslagen införs och att straffskalan för dessa brott höjs till fängelse i högst fyra år. För grovt brott mot djurskyddslagen ska dömas om brott mot lagen har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse som har inneburit risk för omfattande djurlidande, betydande ekonomisk vinning för djurhållaren, eller annars är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt. Grovt brott mot djurskyddslagen ska även kunna utdömas om brottet har utförts organiserat eller systematiskt, eller har utförts med förslagenhet.

Risken för allvarligt djurlidande är enligt utredarens mening större i verksamheter som drivs i ekonomiskt vinstsyfte. Anledningen till detta är dels att sådana verksamheter ofta bedrivs i större omfattning, dels att vinstintressena i sig kan motivera ett ökat risktagande som kan innebära att djurskyddsintresset eftersätts. Det kan även vara fråga om djurhållning med s.k. bidragsoptimering som huvudsyfte, där risken för bristande efterlevnad av djurskyddsbestämmelserna kan vara stor, se vidare i *Straffbestämmelser*.

Böter

3 §

Vissa bestämmelser i den nya lagen straffbara med böter.

Paragrafen är ny. Vissa av bestämmelserna i den nya lagen har straffsanktionerats med böter i straffskalan. Dessa bestämmelser har enligt utredarens mening bedömts vara så viktiga att de bör vara straffsanktionerade även i de fall som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer inte meddelar några föreskrifter med stöd av bemyndigandet. Brott ska i första hand bedömas enligt denna paragraf, även om det har meddelats föreskrifter som har böter i straffskalan.

De bestämmelser i lagen som föreslås bli belagda med bötesstraff är följande.

Kravet på utbildning och kompetens i 2 kap. 2 § är enligt utredarens mening särskilt viktigt för att säkerställa efterlevnaden av djurskyddsbestämmelserna. Detta motiverar även en nykriminalisering av brott mot 2 kap. 2 §. Det föreslås även att paragrafen träder i kraft två år efter lagens ikraftträdande. Utredaren förutsätter att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har beslutat om föreskrifter som närmare anger omfattningen av kravet på kompetens och utbildning.

Bestämmelsen i 7 kap. 1 § är för närvarande straffbar enligt gällande förordning. Enligt utredarens mening är det motiverat att bestämmelsen är straffsanktionerad även fortsättningsvis. Brott mot bestämmelserna om kravet på förprovning är dock i första hand sanktionerad med särskild avgift enligt 12 kap. 9 §. Det bedöms därför vara tillräckligt att straffskalan bestäms till böter.

Straffstadgandet i 8 kap. 5 § innebär nykriminalisering. Enligt utredarens mening är kraven i bestämmelsen av så grundläggande betydelse för att någon ska få bedriva försöksdjursverksamhet att det motiverar att överträdelser av bestämmelsen blir straffbar med böter. Vidare är det enligt försöksdjursdirektivet ett EU-rättsligt krav att det finns effektiva sanktioner vid överträdelser.

Bestämmelsen i 8 kap. 19 § är ny och reglerar krav på utbildning, kompetens och metoder vid infångande av vilt levande djur avsedda att användas för djurförsök. I departementspromemorian Ds 2011:12 uttalas att det i jämförelse kan nämnas att det i 27 § och 40 § jaktlagen (1987:259) finns bestämmelser angående metoder

samt jägarens kompetens vid jakt för vilka straffskalan är böter. De straffbelagda förfarandena i den föreslagna bestämmelsen i djurskyddslagen bör sättas till böter, eftersom de får anses ha ett likvärdigt straffvärde som de redovisade bestämmelserna i jaktlagen. Utredaren instämmer i den bedömning som görs i promemorian och föreslår att straffskalan sätts till böter i den nya lagen.

Böter för brott mot föreskrifter meddelade med stöd av lagen

4 §

Föreskrifter meddelade med stöd av lagen får förenas med böter i straffskalan om de fattats med stöd av de bemyndiganden som anges i paragrafen.

Paragrafen är ny och innebär en ändring av 36 § punkten 2. I paragrafen utpekas vissa bemyndiganden i den nya lagen där regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har befogenhet att meddela föreskrifter som innehåller böter i straffskalan. Annan rättsverkan av brott än böter är inte förenligt med regeringsformen för överträdelse av bestämmelser som har beslutats på lägre nivå än regeringen, se *Straffbestämmelser*.

Om en överträdelse inte enbart utgör brott mot en bestämmelse i föreskrifter utan även utgör ett brott mot någon straffbar bestämmelse i lagen så ska straff i första hand utdömas enligt bestämmelsen i lagen. Bestämmelser som har meddelats med stöd av andra bemyndiganden än de som uppräknas här är således strafffria. I de fall som det finns ett övergripande förbud i respektive bestämmelse gäller detta förbud även vid brott mot föreskrifter meddelade med stöd av bemyndigandet, se *Staffbestämmelser*.

De flesta bemyndiganden omfattar bestämmelser som redan i dag är straffsanktionerade. I följande fall innebär dock utredarens förslag en nykriminalisering eftersom då det är fråga om bemyndiganden enligt nya bestämmelser eller att motsvarande bestämmelser i nuvarande lag är strafffria.

Bestämmelsen om att djur ska hållas och skötas på ett sådant sätt att de ges möjlighet att utföra vissa naturliga beteenden i 3 kap. 2 § är ny. Enligt utredarens förslag ska bestämmelsen kompletteras av Jordbruksverkets föreskrifter på vad som är sådana beteenden relaterade till djurs behov av rörelse, vila, komfort, sysselsättning

och socialt umgänge. Bestämmelsen är enligt utredarens mening av central betydelse för hur djurhållning ska bedrivas. Jordbruksverket bör enligt utredarens bedömning kunna förena sådana föreskrifter med böter.

I 8 kap. 6 § finns ett bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om bl.a. uppgifter, utbildning och kompetens för verkssamma inom försöksdjursverksamhet och djurskyddsorganets uppgifter och sammansättning. Enligt utredarens mening är det mycket viktigt att bestämmelserna för försöksdjursverksamhet efterlevs. Enligt utredarens mening är det lämpligt att överträdelse av föreskrifter meddelade med stöd av bemyndigandet blir straffbara med böter.

Böter för brott mot EU-bestämmelser som kompletteras av lagen

5 §

Paragrafen ersätter 36 a § första stycket i nuvarande lag där straffskalan omfattar böter. De EU-bestämmelser som kompletteras av lagen där fängelse inte ingår i straffskalan blir straffbara med böter. Enligt andra stycket ska gärningar i första hand bedömas om de utgör brott av normalgraden enligt 1 § eller grovt brott enligt 2 §, dvs. där påföljd i form av fängelsestraff även kan dömas ut.

Gemensamma bestämmelser för 1–5 §§

6 §

Paragrafen är ny. Andra stycket motsvarar 36 § fjärde stycket och 36 a § fjärde stycket i nuvarande lag. I paragrafen anges att djurskyddslagens straffbestämmelser i likhet med straffbestämmelserna i nuvarande lag är underordnade brott enligt brottsbalken.

Ringa brott m.m.

7 §

Utredaren inför en definition av ringa brott. I dagens rättstillämpning vid bedömning av vad som är ringa brott mot djurskyddslagen förekommer det att djurlidande vägs in. Detta stämmer inte överens med djurskyddslagens förebyggande syfte där djurlidande inte behöver visas. Bedömningen av vad som är ringa brott ska göras utifrån intresset eller skyddssyftet med bestämmelsen, oavsett om gärningen har betytt någon effekt i form av djurlidande.

Paragrafen ersätter 36 § tredje stycket och 36 a § tredje stycket i nuvarande lag. Utredaren inför en definition av ringa brott som är utformad med förebild i bestämmelsen om ringa brott i 29 kap. 11 § miljöbalken. Syftet är att förtydliga vad som är ringa brott mot djurskyddslagen. I dagens rättstillämpning vid bedömning av vad som är ringa brott mot djurskyddslagen förekommer det att djurlidande vägs in. Detta stämmer inte överens med djurskyddslagens förebyggande syfte där djurlidande inte behöver visas. Bedömningen av om gärningar ska ses som ringa brott ska enligt utredarens mening göras med bortseende från om gärningen har betytt någon effekt i form av djurlidande. I stället ska bedömningen göras med utgångspunkt i det intresse eller det konkreta syfte som bestämmelsen är avsedd att skydda, oavsett om någon effekt har uppstått. Detta överensstämmer med lagens förebyggande syfte där något djurlidande inte behöver styrkas för att fälla någon till ansvar för brott mot lagen.

Överträdelse av vitesföreläggande m.m.

8 §

Paragrafen ersätter 37 § första stycket i nuvarande lag. Inte några ändringar i sak.

Avgift om förprovning inte har skett

9 §

Paragrafens första stycke, första meningen ersätter 6 a § första stycket i gällande förordningen. Andra meningen ersätter 3 a § tredje stycket i nuvarande lag.

Paragrafens andra stycke ersätter 37 § andra stycket nuvarande lag. Inte någon ändring i sak.

Föreskrifter om särskild avgift vid underlåten förprovning

10 §

Paragrafens ersätter 3 a § andra – fjärde stycket nuvarande lag. Lydelsen kring vem avgiften ska tas ut av har flyttats till 6 §. I övrigt inte några ändringar.

13 Kapitlet. Krisberedskap

Föreskrifter och beslut om undantag vid krissituation

1 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges rätt att meddela föreskrifter och beslut om undantag från djurskyddslagen vid krissituationer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela föreskrifter om hantering av krissituationer.

Paragrafen är ny. Utredaren föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ha möjlighet att meddela föreskrifter och beslut om undantag från djurskyddslagen vid krissituationer.

Utredaren anser att Jordbruksverket ska kunna meddela särskilda föreskrifter eller fatta beslut som innebär avvikelser från lagen vid krissituation som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa hos människor eller djur, allvarlig fara för miljön eller om stora ekonomiska värden hotas. Bestämmelsen syftar till att kunna fatta brådskande beslut som innebär ett frångående av vad som under

normala förhållanden gäller enligt djurskyddslagen, se vidare i *Krisberedskap*.

Utredaren föreslår även att det införs ett bemyndigande att meddela föreskrifter som avser hantering av krissituationer.

14 Kapitlet. Avgifter

Avgifter för offentlig kontroll och ärenden enligt lagen

1 §

Paragrafen ersätter 25 b § i gällande lag. Endast språkliga ändringar.

15 Kapitlet. Överklaganden m.m.

Överklagande

1 §

Paragrafen ersätter 38 § första och fjärde stycket i gällande lag. En hänvisning har gjorts till särskilda bestämmelser i 8 kap. om överklagande av beslut av djurförsöksetisk nämnd, samt överklagande av beslut om kontrollprogram i 9 kap.

Överklagande av beslut av officiell veterinär

2 §

Paragrafen ersätter 38 § andra och tredje styckena i gällande lag. Endast språkliga ändringar.

Föreskrifter om omedelbar verkställighet

3 §

Paragrafen ersätter 39 § i gällande lag. Endast språkliga ändringar.

Förslaget till ändringar i övrig lagstiftning

Hittegodslagen (1938:121)

1 §

Herrelösa djur ska endast omfattas av djurskyddslagen. Hittegodslagen ska därmed inte längre tillämpas på sällskapsdjur.
--

Utredaren föreslår att ett nytt tredje stycke införs i 1 § hittegodslagen.

Herrelösa, dvs. övergivna eller borttappade djur omfattas i dag av hittegodslagen, tillsynslagen och miljöbalken. Enligt utredarens förslag ska herrelösa djur endast omfattas av djurskyddslagen. Hittegodslagen blir därmed inte längre tillämplig på djur, med undantag för sådana djur som enligt hänvisning i 8 § hittegodslagen ska hanteras enligt speciella bestämmelser i ägofredslagen. Se vidare kommentaren till 11 kap. 6 § djurskyddslagen, samt *Övergivna och förvildade djur*.

4 a §

Utredaren föreslår att 4 a § hittegodslagen ska upphöra. Utredaren föreslår att bestämmelsen tas in i 11 kap. 6 § djurskyddslagen och blir generellt tillämplig på samtliga djur utom sådana djur som avses i 8 § hittegodslagen. Se vidare kommentaren till 11 kap. 6 §.

Förordningen (2000:338) om biocidprodukter

38 §

Utöver att paragrafen har ändrats språkligt har hänvisningen i andra stycket ändrats till följd av att bestämmelserna om godkännande av djurförsök har flyttats från djurskyddsförordningen till djurskyddslagen.

Förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel*34 §*

Utöver att paragrafen har ändrats språkligt har hänvisningen i andra stycket ändrats till följd av att bestämmelserna om godkännande av djurförsök har flyttats från djurskyddsförordningen till djurskyddslagen.

Artskyddsförordningen (2007:845)*40 §*

Hänvisningen i andra stycket har ändrats till följd av att bestämmelserna om förbud mot att föra omkring och att förevisa djur har flyttats från djurskyddsförordningen till djurskyddslagen.

Lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter*15 a §*

Enligt utredarens förslag bör djurskyddsförordningen inte innehålla materiella bestämmelser utöver sådana som är relaterade till fördelningen av ansvarsuppgifter mellan myndigheter. Utredaren föreslår därför att den nuvarande 19 § djurskyddsförordningen flyttas till lagen om tillsyn över hundar och katter.

21 §

Utredaren föreslår att herrelösa djur i fortsättningen ska hanteras enbart enligt djurskyddslagen. Till följd av detta blir den nuvarande 21 § lagen om tillsyn över hundar och katter överflödigt och bör tas bort.

Lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

3 §

Hänvisningen i andra stycket har ändrats till följd av att bestämmelsen om definitionen av djurförsök har flyttats från 1 c § till 1 kap. 6 § djurskyddslagen.

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

10 kap. 20 a §

En sekretessbrytande regel införs i offentlighets- och sekretesslagen. Enligt bestämmelsen har personal inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten möjlighet att underrätta kontrollmyndigheten om de i tjänsten upptäcker tydliga fall av vanvård eller misshandel av djur eller om djur uppenbart uppvisar sjukdomssymtom.

Paragrafen är ny och har utformats med förebild i 10 kap. 20 § offentlighets- och sekretesslagen. Utredaren föreslår att personal inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten får möjlighet att bryta sekretessen i situationer där de upptäcker att djur far illa. Bestämmelsen motiveras av djurskyddsintresset och inte av intresset att beivra brott.

Bestämmelsen är utformad som en möjlighet att göra en sådan anmälan om situationen inte kan lösas på annat sätt. En anmälan ska även bedömas lämplig med hänsyn till den personliga integriteten och övriga omständigheter. De situationer som avses är sådana där det är tydligt att djur vanvårdas, misshandlas eller uppenbart uppvisar sjukdomssymtom, se vidare *Sekretessfrågor och informationsutbyte*.

Ändring i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen

De organisationer och andra sammanslutningar som får myndighetsutövning delegerad till sig förslås omfattas av offentlighetsprincipen.

Ändringen införs med anledning av bestämmelserna i 9 kap. djurskyddslagen om kontrollprogram.

De organisationer och andra sammanslutningar som får myndighetsutövning delegerad till sig enligt bestämmelserna i 9 kap. 1 § djurskyddslagen bör jämföras med myndigheter enligt 2 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen. Bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet i tryckfrihetsförordningen kan genom detta tillämpas på sådana organisationer. För mer information, se *Ett djurskydd i förändring* (Jordbruksverkets rapport 2008:24).

KAPITEL 1–7

1 Utredarens uppdrag och arbete

1.1 Utredarens uppdrag

Kommittédirektivet

Enligt kommittédirektivet (Dir. 2009:57) har utredarens uppgift varit att göra en bred översyn över den samlade djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll, lämna förslag till ny djurskyddslag och förordning samt ge exempel på hur andra föreskrifter på området kan utformas. Villkor för utredarens arbete har varit att den nya lagstiftningen ska syfta till att uppnå minst samma djurskyddsnivå som i dag, utgå från de enskilda djurens behov, verka förebyggande samt bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Under dessa förutsättningar har utredaren analyserat hur den samlade lagstiftningen kan moderniseras och förenklas samt förändras så att den blir mer flexibel och målinriktad.

Utredaren har även ägnat särskild uppmärksamhet åt följande problem på djurskyddsområdet:

- övergivna och förvildade djur,
- naturligt beteende,
- avel som innebär ett lidande för djur,
- särskilda krav för viss djurhållning,
- träning av och tävling med djur,
- omhändertagande av djur och djurförbud,
- användning av djur för sexuella ändamål,
- straffbestämmelser,
- sekretessfrågor och informationsutbyte,

- möjlighet att göra undantag från djurskyddslagstiftningen i krissituationer.

1.2 Utredarens arbete

Vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet

Utredarens mål har varit att den nya djurskyddslagstiftningen ska baseras på vetenskaplig forskning och beprövad erfarenhet. Vetenskapliga publikationer med relevans till de olika problemområdena har därför studerats. Utredaren har även valt att presentera en del av denna forskning i betänkandets olika kapitel för att ge läsaren en ökad förståelse.

För att tillgodogöra sig den erfarenhet som finns på djurområdet så har utredaren tillämpat ett utåtriktat arbetssätt och genomfört uppdraget i nära dialog med berörda myndigheter, forskningsinstitutioner, bransch- och djurskyddsorganisationer. Tillsammans med sina sekreterare och sin sakkunnige så har utredaren deltagit i ett stort antal möten och seminarier, deltagit i vetenskapliga föreläsningar, gjort studiebesök samt besökt utländska departement och EU-institutioner (se nedan).

Enkel och tydlig lagstiftning

Utredaren har haft som ambition att göra både lagstiftningen och betänkandet tydligt och lättläst. Djurskydd är en fråga som engagerar många människor av olika åldrar i vårt samhälle. För att nå ut till så många som möjligt har utredaren försökt att modernisera och förenkla såväl det juridiska som det naturvetenskapliga fackspråket.

Insamlande av fakta, deltagande i möten, hjälp m.m.

Vetenskapliga publikationer, statistik och annan information

Utredaren har samlat in och studerat informationen i ett stort antal vetenskapliga publikationer och rapporter från myndigheter, bransch- och djurskyddsorganisationer. Många av instanserna, t.ex. Lantbrukarnas Riksförbund (med tillhörande branschorganisa-

tioner) och Institutionen för husdjurens miljö och hälsa vid Sveriges lantbruksuniversitet, har varit utredaren behjälplig med information.

Instansundersökning

I januari 2010 sände utredaren ut förfrågningar om djurskyddslagstiftningen och kommittédirektivets frågeställningar till drygt 200 instanser. Syftet var att ge berörda instanser möjlighet att i ett inledande skede i utredningen ge sin syn på den svenska djurskyddslagstiftningen. Över 100 berörda instanser svarade och gav genom sina svar utredaren en ovärderlig inblick i den nuvarande lagstiftningens för- och nackdelar. Genom instansundersökningen fick utredaren bl.a. reda på problem och konsekvenser av dagens svenska djurskyddslagstiftning samt vilka möjligheter och konsekvenser en sänkt detaljeringsgrad i lagstiftningen kunde ge. Insatserna gav även utredaren kunskap om och insyn i de olika särskilda problemområden som har specificerats i direktivet. Två av de sammanställningar som utredaren gjorde av instansernas svar finns bifogade som bilagor i betänkandet (bilagorna 4 och 5).

Möten med förordnade experter

Utredaren har till sin hjälp haft 14 förordnade experter som har representerat myndigheter, bransch och intresseorganisationer (se *Till statsrådet och chefen för Landsbygdsdepartementet*). Experterna har delgett utredaren sina synpunkter under de 11 möten (13 mötesdagar) som utredaren har arrangerat. Experterna har även lämnat skriftliga synpunkter på utredarens förslag.

Möten med utländska institutioner

För att inhämta erfarenheter från de förändringar som Norge och Storbritannien nyligen har genomfört i sina djurskyddslagstiftningar gjorde utredaren, tillsammans med sina sekreterare och sin sakkunnige, besök i dessa länder. Vid dessa möten diskuterade utredaren kommittédirektivets frågeställningar med det norska Landbruks- og matdepartementet och det brittiska

departementet för miljö-, livsmedel- och landsbygdsfrågor (Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra)).

Möten har även genomförts med representanter för Europeiska kommissionen (djurskyddschefen Andrea Gavinelli m.fl.) och med Europaparlamentet (parlamentsledamoten Marit Paulsen) för att diskutera gemenskapens framtidsplaner inom området djurskydd.

Möten med svenska myndigheter

Utredaren har, tillsammans med sina sekreterare och sin sakkunnige, deltagit i ett stort antal möten med olika myndigheter. Detta har bl.a. involverat möten med länsveterinärer, djurskyddschefer och kontrollpersonal på olika länsstyrelser. Utredningen har även träffat länspolismästaren i Stockholms län Carin Götblad, Rikspolisstyrelsen, Djurskyddsgruppen vid Polismyndigheten i Stockholms län och Polismyndigheten i Västmanlands län. Utredaren har även haft möten med Jordbruksverket och hjälp av djurskyddshandläggare, jurister och chefer på Jordbruksverket. Utredningen har även haft hjälp av handläggare och chefer på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Sveriges Kommuner och Landsting. Utredaren har även haft möte med Djursmittsutredningen (Jo 2007:05), Domstolsakademin och Statskontoret. Utredaren har även haft samråd med Regelrådet och Näringslivets regelnämnd.

Referensgruppsmöten m.m.

Utredaren har hållit två möten med representanter från myndigheter, forskningsinstitutioner, bransch- och intresseorganisationer för att särskilt diskutera djurskyddslagstiftningens detaljeringsgrad. Vid dessa närvarade Gunnar Palmqvist och Björn Dahlén från Jordbruksverket, Bo Algers, Lotta Berg och Linda Keeling från Sveriges lantbruksuniversitet, Åsa Regnander-Dahl från Länsstyrelsen i Jämtlands län, Leif Dahlgren från Länsstyrelsen i Kalmar län, Johan Beck-Friis från Djurskyddet Sverige, Roger Pettersson från Djurens Rätt, Charlotte Hallén Sandgren från Svensk Mjök, Maria Donis från Svensk Fågel samt Jan Åke Robertsson, Åsa Hill och Erika Brendov från Lantbrukarnas Riksförbund.

Utredaren har även hållit ett möte för att diskutera sekretessfrågor. Vid detta möte deltog Ellinor Englund från Sveriges Kommuner och Landsting, Anders Alexandersson från Socialstyrelsen, Åsa Regnander-Dahl, från länsstyrelserna, Angela Öst från Socialdepartementet och Kristina Ohlsson från Landsbyggsdepartementet.

Djurbaserade välfärdsp parametrar och projektet Welfare Quality har utredaren diskuterat med ett antal olika forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet. Bland dessa kan bl.a. nämnas Harry Blockhuis, Linda Keeling, Margareta Steen, Mats Sjöquist och Bo Algers.

Möten med bransch- och intresseorganisationer

Förutom ovan nämnda möten så har utredaren även träffat vissa bransch- och intresseorganisationer för närmare diskussioner i vissa frågor. I detta syfte har utredaren bl.a. träffat Svensk Mjölk, Hästnäringens Nationella Stiftelse, Svensk Travsport, Svensk Galopp, Ridsportförbundet, Forska Utan Djurförsök, Animal Hope samt Stockholms Katthem.

Hjälp från forskare och andra sakkunniga

Utredaren har haft sakkunnig hjälp från forskare och andra experter inom olika områden. I frågor om etik har Helena Röcklinsberg varit utredaren behjälplig. Bo Algers har bistått utredaren i frågor när det gäller naturligt beteende. I frågor gällande användning av djur för sexuella ändamål så har Yvette Glantz och Katarina Andersson varit utredaren behjälplig. I frågor om pälsdjursforskning har Lena Lidfors assisterat utredaren och i frågor om avel har Johan Loberg gett utredaren hjälp. Christina Lindgren har varit behjälplig i frågor när det gäller sällskapsdjur och djur i offentlig förvisning. Frida Lundmark har assisterat utredaren i frågor om övergivna katter, kattavel och cirkusdjurshållning. I frågor när det gäller träning av och tävling med djur så har bl.a. Anders Darenius och Göran Åkerström bistått utredaren med information. I frågor rörande djurförbud och omhändertagande har Alexandre Barchiesi, Björn Dahmén och Malin Englund varit utredaren behjälplig. I frågor om straff-

bestämmelser har Eva Kjell och Kristina Ohlsson bistått utredaren. Gunnar Palmqvist har varit utredaren behjälplig i frågor rörande lantbrukets djur, nyteknikprövning och förprovning av djurstallar. Gunnar Palmqvist har även bistått utredaren med sammanställningen *En jämförelse mellan svenska djurskyddsbestämmelser och EU-direktiven avseende hållande och skötsel av lantbrukets djur* (bilaga 6).

Studiebesök

Utredaren har tillsammans med sina sekreterare och sin sakkunnige även gjort studiebesök vid en slaktkycklingsproduktion (Ulrik Larsson, Hova), en grisproduktion (Peter Eriksson, Hjo), en mjölkproduktion (Stig Andersson, Tidaholm), ett katthem (Stockholms Katthem), en travtävling (Solvalla) samt vid Travskolan Wången (travsportens riksanslaggning utanför Östersund).

Seminarier och forskningsinformation

Utredaren har tillsammans med sina sekreterare och sin sakkunnige även besökt ett stort antal seminarier. Nedan följer en lista på dessa (med reservation för att något eller några kan ha förbisetts i listan).

- Vart är svensk husdjursproduktion på väg? (Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien).
- Kostnader och intäkter i svenskt jordbruk: vad kostar djurskyddet? (Jordbruksverket).
- Temadagen Framtida hästkrafter (Hästnäringens Nationella Stiftelse).
- Presentation av Jordbruksverkets uppdrag om kontroll av djurskydd m.m. vid tävlingar med djur (Jordbruksverket).
- Människans förhållande till djuren (Vetenskapsrådet).
- Djurskyddsföreläsning, professor Dan Weary (Jordbruksverket).
- Villkorad läkemedelsanvändning i mjölkbesättningar (Jordbruksverket).

- The EU Strategy for Animal Welfare (Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien).
- Djurskyddet för de livsmedelsproducerande djuren – veterinära strategier för djurskyddet i Sverige (Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien).
- Internationell smärtföreläsning: Fokus fisk och gnagare (Göteborgs universitet).
- Jordbruksverkets djurskyddskonferens 2010 (Jordbruksverket).
- Kan fiskar känna smärta och uppleva lidande? (Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien).
- Vetenskapsrådets försöksdjursdagar 2010 (Vetenskapsrådet).
- ADVENTure dog conference 2010, Hunden i TV ur olika vinklar.
- Jordbruksverkets kontroldagar 2011 (Jordbruksverket).
- Horse Keeping in Peri-Urban Areas - Changing Land Use with Possibilities and Conflicts (Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp).
- En värld en hälsa (Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien).
- Kloka val i vardagen- seminarium om antibiotikaresistens (Smittskyddsinstitutet m.fl.).
- Svenska Djurhälsovårdens vårkonferans 2011 (Svenska Djurhälsovården).
- Etikseminarium 2011 (Jordbruksverket).
- Kognitionsforskningsföreläsning 2011 (Jordbruksverket).
- Diverse djurskyddsseminarier på Almedalsveckan åren 2010 och 2011.
- Diverse presentationer av examensarbeten vid Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för Husdjurens Miljö och Hälsa, Skara åren 2010 och 2011.
- Konsekvenser av djurbaserade mått i lagstiftningen och offentlig kontroll (Sveriges lantbruksuniversitet).

2 Gällande rätt och bakgrund till djurskyddslagstiftningen

I detta kapitel ges en kortfattad beskrivning av de djurskyddsbestämmelser som gäller i Sverige. I kapitlet ges även en sammanfattande beskrivning av EU-rättens grunder och en redogörelse över relevant EU-lagstiftning för djurskyddsområdet. Därefter ges en historisk bakgrund till den svenska djurskyddslagstiftningen och en beskrivning av bakgrunden till utformningen av 1988 års djurskyddslag. Vidare görs också en genomgång och en analys av hur djurskyddslagstiftningen förändrats sedan 1988. Slutligen beskrivs det inflytande som EU-inträdet och arbetet i Europarådet har haft på den svenska djurskyddslagstiftningen. Det finns också en beskrivning av det inflytande som World Organisation for Animal Health (OIE) har haft på det internationella djurskyddsarbetet.

2.1 Djurskyddsbestämmelser i Sverige

Gällande rätt på djurskyddsområdet utgörs av nationell lagstiftning med utgångspunkt i djurskyddslagen (1988:534). Djurskyddslagen kompletterar även de EU-förordningar som faller inom lagens tillämpningsområde. Genom djurskyddslagen har ett flertal EU-direktiv på djurskyddsområdet genomförts på nationell nivå. Även bestämmelser i Europarådets konventioner om djurskydd har genomförts genom djurskyddslagen.

2.1.1 Djurskyddslagen (1988:534)

Den nuvarande djurskyddslagen trädde i kraft den 1 juli 1988 och ersatte då lagen (1944:219) om djurskydd samt lagen (1937:313) angående slakt av husdjur.

Djurskyddslagen innehåller bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas. Lagen syftar till att förebygga onödigt lidande och sjukdom hos husdjur, försöksdjur och andra djur om de hålls i fångenskap. Djurskyddslagen omfattar alla djur som hålls av människan medan vilda djur och vilt levande fisk inte omfattas av lagens tillämpningsområde. Lagen innehåller bl.a. grundläggande bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas, bestämmelser om operativa ingrepp, slakt, tillståndsplikt för viss djurhållning, tävling med och förevisning av djur, användning av djur för vetenskapliga ändamål samt bestämmelser om offentlig kontroll. Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om kontrollmyndigheter och vilka åtgärder som dessa får vidta för att kunna fullgöra kontrolluppgifterna, t.ex. förelägganden och förbud. I djurskyddslagen finns även bestämmelser om avgifter, omhändertagande av djur, djurförbud, straff och överklagande.

Brott mot djurskyddslagens straffbestämmelser faller under allmänt åtal och prövas av allmän domstol.

En statlig förvaltningsmyndighets beslut i ett enskilt fall med stöd av djurskyddslagen, föreskrifter meddelade med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Domstolen kan överpröva förvaltningsmyndigheternas beslut och såväl ändra eller upphäva det som att sätta något annat beslut i dess ställe.

2.1.2 Djurskyddsförordningen (1988:539)

Enligt djurskyddslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utfärda närmare föreskrifter. Mer detaljerade bestämmelser finns därför i djurskyddsförordningen som kompletterar djurskyddslagen. I djurskyddsförordningen finns detaljregler på djurskyddsområdet och bemyndiganden för Jordbruksverket att meddela kompletterande föreskrifter. Bestämmelserna i förordningen kan ändras genom beslut av regeringen. Omfattningen av regeringens befogenheter att ändra bestämmelser i djurskyddsförordningen regleras i generella bestämmelser i bl.a. regeringsformen och djurskyddslagen. Att ändra bestämmelserna i förordningen innebär ett mycket snabbare och enklare förfarande än att ändra djurskyddslagens bestämmelser eftersom detta kräver en betydligt mer omfattande beredning och beslut om lagändring av riksdagen.

2.1.3 Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS)

Regeringen har i huvudsak lämnat rätten att utfärda föreskrifter vidare till Jordbruksverket som har antagit ett flertal detaljföreskrifter med stöd av bemyndiganden i djurskyddsförordningen. Jordbruksverket har med stöd av bestämmelser i djurskyddsförordningen en omfattande rätt att utforma och meddela närmare bestämmelser i form av föreskrifter om djurskydd. Föreskrifterna är bindande för Jordbruksverket, myndigheter och domstolar. Jordbruksverket har totalt meddelat ungefär 35 olika föreskrifter med stöd av bemyndiganden i djurskyddsförordningen. Föreskrifterna utgör en omfattande regelmassa och innehåller detaljerade bestämmelser angående djurskydd och behandlar vitt skilda områden. Som exempel kan bl.a. nämnas rennäring, djurtransporter, odling av fisk, hållande av hund och katt, cirkusar samt djurhållning i djurparker. I vissa fall har föreskrifterna ursprungligen meddelats av andra myndigheter vars ansvarsområden numer har övertagits av Jordbruksverket, t.ex. Centrala försöksdjursnämnden och Djurskyddsmyndigheten.

Jordbruksverket ger även ut allmänna råd som stöd för tillämpning av lagen. De allmänna råden är inte bindande och ska närmast ses som allmänna rekommendationer om hur djurskyddsbestämmelserna ska tillämpas och hur en djurhållare ska agera i vissa situationer. Vidare är Jordbruksverket även central kontrollmyndighet för djurskyddet och samordnar också länsstyrelsernas arbete med djurskydd och djurskyddskontroll.

2.2 EU-rättens grundläggande principer och bestämmelser om djurskydd

Den svenska djurskyddslagen kompletterar sådana bestämmelser i EU-förordningar som faller inom lagens tillämpningsområde. Regeringen har tillkännagett vilka EU-förordningar som kompletteras av lagen i Svensk författningssamling, (tillkännagivande (2007:118) om de EG-bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen (1988:534)), se vidare *Straffbestämmelser*.

EU:s grundläggande fördrag och kompetens

EU:s organisation, maktbefogenheter och former för beslutsfattande regleras i internationella fördrag som har ingåtts mellan medlemsstaterna. Genom *Lissabonfördraget* har EU numera två grundläggande fördrag, *Unionsfördraget* (FEU) och *Funktionsfördraget* (FEUF eller EUF-fördraget). Det främsta syftet med fördragen är att integrera de europeiska länderna undan för undan och skapa en gemensam marknad som bygger på de fyra friheterna – fri rörlighet för varor, personer, kapital och tjänster – och på en alltmer samordnad ekonomisk politik.

EU bygger på tanken att medlemsstaterna har delegerat makt till EU på vissa mer eller mindre specifikt angivna områden. EU vilar på principen om överförd eller härledd kompetens, dvs. behörighet att fatta beslut, där EU kan agera och besluta inom de ramar som medlemsstaterna frivilligt har beslutat om att föra över till EU. Vilka dessa ramar är varierar starkt mellan olika politikområden. EU:s kärnområde är bl.a. den inre marknaden där det mesta av beslutsfattandet har flyttats från de enskilda medlemsländerna till EU:s institutioner. Hit hör exempelvis regler om gemensam jordbrukspolitik och den fria rörligheten inom EU.

EU har *exklusiv kompetens* bl.a. i fråga om tullunionen, den gemensamma handelspolitiken med utomstående länder och om havsfisket. Detta betyder att beslutsfattandet på dessa områden helt har förts över från medlemsstaterna till EU. På andra områden, som t.ex. jordbruksområdet, så har EU och medlemsstaterna *delad kompetens*. På dessa områden har medlemsstaterna kvar sina befogenheter om, och i den mån som EU inte har utnyttjat sin beslutskompetens. I den mån EU utnyttjar sin kompetens, förlorar dock medlemsstaterna sin.

2.2.1 EU:s rättsakter

EU-länderna har avstått en del av sin suveränitet, dvs. självständighet, i förhållande till andra stater och maktmonopol inom det egna territoriet, och gett EU:s institutioner befogenhet att anta lagstiftning som har företräde framför medlemsländernas nationella lagstiftning. Denna s.k. sekundärrätt är den tredje viktigaste delen av EU-rätten efter fördragen (primärrätt) och de internationella avtalen. Till sekundärrätten räknas bindande rättsakter (förordningar, direktiv och beslut) och icke-bindande rättsakter (rekommendationer och yttranden).

EU-rätten kan i huvudsak delas in i fyra slag

1. primärrätten, dvs. de grundläggande fördragen med senare ändringar inklusive alla anslutningsfördrag,
2. sekundärrätten i form av den lagstiftning, främst förordningar, direktiv och beslut som antagits av institutionerna (parlamentet, rådet och kommissionen),
3. internationella avtal ingångna av EU, samt
4. EU-domstolens avgöranden.

Fördragsbestämmelserna är generella och ofta av ramkaraktär, dvs. det förutsätts att de ska fyllas ut eller kompletteras av ytterligare regler för att bestämmelserna ska kunna tillämpas i praktiken.

Den bindande lagstiftningen inom EU sker genom antagandet av olika rättsakter i form av *förordningar*, *direktiv* och *beslut*.

EU-förordningar

En förordning är allmän och bindande till alla sina delar. Förordningar antas gemensamt av Europeiska unionens råd och Europaparlamentet eller endast av kommissionen. Före Lissabonfördraget fattades grundförordningar och direktiv av rådet när det gällde frågor på jordbruksområdet inklusive djurskydd för lantbrukets djur.

Till skillnad från direktiv, som riktar sig till medlemsländerna, gäller en förordning generellt för alla medborgare i EU. Förordningar är direkt tillämpliga, vilket betyder att de är omedelbart gällande i alla medlemsländer. EU-förordningar är alltså likvärdiga med nationell lagstiftning och de äger giltighet utan att

de nationella myndigheterna behöver företa några särskilda åtgärder. Förordningar används i de fall det är önskvärt att exakt samma regler på ett visst område införs i samtliga medlemsländer.

Förordningar är för närvarande den mest använda typen av EU-lagstiftning, beroende på att en stor mängd jordbruksrelaterade regler utfärdas och att dessa ofta ändras och ersätts av nya bestämmelser.

EU-direktiv

Direktiv är vanligen av ramlagskaraktär. I direktiv anges vilka mål som medlemsländerna ska uppnå, men de får själva bestämma hur man ska gå till väga. EU:s lagstiftning ska inte vara mer ingripande i medlemstaternas angelägenheter än vad som är nödvändigt även om bestämmelserna i direktiv i vissa fall kan vara mycket detaljerade. Direktiv gör inte regleringen enhetlig utan verkar i stället för en harmonisering av medlemsländernas regelverk, bl.a. för att den inre marknaden ska fungera. Direktiv innehåller tydliga ändamålsbestämmelser, men överlåter i princip åt medlemsstaterna att själva välja vilka medel som man önskar för att uppnå angivna ändamål och hur de gemensamma reglerna ska genomföras. Härigenom kan medlemsländerna använda befintliga organ och ändra redan befintliga lagar. Vid införlivandet i den nationella rätten har medlemsländerna ett visst utrymme för att ta hänsyn till nationella särdrag. Direktiv är bindande för varje medlemsstat som berörs av dess innehåll. Medlemsstaten är skyldig att inom en viss tidsfrist genomföra direktiv genom att införa nationella regler som gör att direktivet kan tillämpas. Om en medlemsstat underlåter att genomföra ett direktiv kan kommissionen inleda ett överträdelseförfarande. Kommissionen har också möjlighet till kontroll av att medlemsstaterna genomför reglerna på ett sådant sätt att de har praktisk betydelse. Exempelvis kan denna kontroll ske genom granskning av arbetsinsatser eller genom dialog med nationella behöriga myndigheter inom aktuellt område.

I vissa fall används benämningen *minimidirektiv*, vilket innebär att direktivet innehåller vissa minimikrav som medlemsländerna måste genomföra. Det finns dock möjlighet för medlemsländerna om de så önskar att ha hårdare bestämmelser som går utöver den lägsta nivå som anges i direktivet. Dess motsats benämns *fullharmoniseringsdirektiv*, vilka innehåller bestämmelser som är så

detaljerade och uttömmande att det inte ges något utrymme i fråga om formerna för direktivets genomförande. I dessa fall brukar man säga att området är *fullharmoniserat*, vilket betyder att medlemsstaterna varken får införa mildare eller hårdare bestämmelser än vad EU-lagstiftningen innehåller (Bernitz-Kjellgren, Europarättens grunder).

Beslut

Beslut riktar sig till specifika individer, företag eller medlemsstater. Besluten är bindande och kan t.ex. vara beslut om beviljande av olika typer av stöd. Beslut förekommer i relativt stor utsträckning på jordbruksområdet och de riktar vanligen till medlemsstaterna.

2.2.2 EU-rättens företrädare

Genom inträdet i EU 1995 har Sverige åtagit sig att följa EU:s rättsordning. Av central betydelse är att medlemsstaterna har överlämnat en del av normgivningsmakten, dvs. rätten att utfärda bindande regler för enskilda. EU-rätten är en egen rättsordning och utgör samtidigt en del av medlemsstaternas nationella rättsordning. Den nationella rätten går därmed inte att betrakta som isolerad från EU-rätten. Den nationella lagstiftningen berörs när ett område gäller den inre marknaden och de fyra friheterna samt där det finns sekundärrätt antagen som direkt reglerar ett visst område.

Enligt den s.k. *lojalitetsprincipen* ska EU:s institutioner, medlemsstaterna och deras myndigheter ömsesidigt bistå och vara lojala i förhållande till varandra. Nationella myndigheter och domstolar är genom detta skyldiga t.ex. att tolka nationella regler i ljuset av EU:s regelverk och vid konflikter ska EU-rätten ges företräde framför nationella bestämmelser.

EU-domstolens omfattande rättspraxis utgör en mycket viktig del av unionsrätten. Domstolen har totalt avgjort mer än 15 000 mål och domstolen dömer varje år i ca 500 mål (Bernitz-Kjellgren, Europarättens grunder). Enskilda har inte rätt att väcka talan vid EU-domstolen utan de är hänvisade till att åberopa rättigheter som grundas på EU-rätt vid talan i nationell domstol. De nationella domstolarna har i sin tur möjlighet att vända sig till EU-domstolen med begäran om s.k. *förhandsavgörande*. Kommissionen har även

rätt att stämma medlemsstater inför EU-domstolen, s.k. *fördragsbrottstalan*.

Enskilda kan även vända sig till kommissionen med klagomål om en medlemsstat inte följer EU-rätten. Kommissionen är skyldig att utreda alla klagomål som inkommer.

2.2.3 Artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget

Enligt artikel 34 i EUF-fördraget ska kvantitativa (dvs. mängdmässiga) importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan vara förbjudna mellan medlemsstaterna.

Enligt artikel 36 i EUF-fördraget ska bestämmelserna i bl.a. artikel 34 inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning, allmän säkerhet, intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv, att bevara växter, att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller att skydda industriell och kommersiell äganderätt. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

De skäl som anges i artikel 36 EUF-fördraget är i princip uttömmande i fråga om de undantag som trots förbudet i artikel 34 kan åberopas till stöd för diskriminerande nationella regler, dvs. regler som behandlar importerade varor annorlunda än motsvarande inhemska varor. Samtliga angivna skäl är icke-ekonomiska intressen. EU-domstolen har tolkat förteckningen snävt över de undantag som ges i artikel 36, men har även funnit att det finns fler skyddsvärda områden som bör kunna föranleda handelshindrande åtgärder, t.ex. konsumentskydd.

De nationella myndigheterna har bevisbördan för att deras bestämmelser är nödvändiga och effektiva för att skydda de intressen som anges i artikel 36. Dessutom ska åtgärderna vara proportionella, dvs. det får inte finnas alternativa och mindre handelshindrande åtgärder som skulle kunna uppnå motsvarande skyddssyften.

En annan viktig förutsättning för att en medlemsstat ska få åberopa undantag enligt artikel 36 är att det aktuella området inte uttömmande harmoniserats genom att EU antagit gemensamma bestämmelser. I sådana fall finns inte längre möjlighet för

medlemsstaterna att åberopa undantag eftersom nödvändig hänsyn till skyddsvärda intressen i allmänhet antas ha tagits i samband med EU:s lagstiftningsprocess. En viktig princip är att medlemsstaterna på sådana områden inte tillåts ha egna strängare regler som kan ha handelshindrande effekt. Ett exempel på detta förhållande är rättsfallet C-162/97, *Åklagaren mot Gunnar Nilsson m.fl.* om förbud mot försäljning av sperma från nötkreatursrasen Belgisk blå. Enligt 12 § 2 punkten djurskyddslagen finns det en möjlighet att förbjuda avel med inriktning som kan medföra lidande för djuren eller påverka deras naturliga beteenden och ett därmed förknippat krav på förhandstillstånd från Jordbruksverket för artificiell insemination. I målet gjorde några svenska lantbrukare som åtalades för överträdelse av dessa regler gällande att de svenska bestämmelserna stred mot artikel 34. Talan grundades på att handeln med renrasiga nötkreatur och deras sperma fick anses vara harmoniserade genom ett antal direktiv på området. EU-domstolen kom i förhandsavgörande fram till att frågan var harmoniserad genom direktiv på området, varför det inte var tillåtet med nationella bestämmelser som strider mot direktivet och artikel 34 var därmed inte alls tillämplig. Till följd av EU-domstolens dom frikändes de åtalade lantbrukarna i rättegången vid den svenska domstolen (Bernitz-Kjellgren, Europarättens grunder). Vilken betydelse detta har fått för de svenska bestämmelserna om avel m.m. beskrivs i *Avel som medför lidande för djur*.

En central grundregel inom EU:s inre marknad är principen om s.k. *ömsesidigt erkännande*. I EU-domstolens avgörande i det s.k. *Cassis de Dijon-målet* (C-120/78) slogs fast att en vara som lagligen har satts ut på marknaden i ett medlemsland i princip inte kan vägras tillträde till andra medlemsstaters marknader. Principen om ömsesidigt erkännande har fått stor betydelse för integrationsprocessen inom EU. De olika typer av nationella bestämmelser som omfattas av principen om ömsesidigt erkännande är bl.a. olika typer av varors innehåll, tillverkningsprocess, form eller förpackning. Principen om ömsesidigt erkännande vilar på grundtanken att medlemsstaterna ska ha förtroende för varandras lagstiftning och kontrollsystem även i de fall som dessa inte stämmer överens.

2.2.4 EU:s lagstiftning på jordbruksområdet

Den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) inrättades 1962 i syfte att bl.a. öka livsmedelsproduktionen. Jordbruksnäringen har en speciell ställning i medlemsländerna och samhällsekonomin. Det har därför inte ansetts vara möjligt att jordbruksprodukter ska omfattas av samma EU-reglering som varor i allmänhet. Den helt övervägande delen av EU:s författningar gäller jordbruksfrågor och utgörs främst av förordningar. Till följd av att systemet har kritiserats för att vara kostsamt, byråkratiskt och protektionistiskt så har en reformering påbörjats, där bl.a. tidigare produktionsstöd har minskats och ersatts av ökat direktstöd till lantbrukare, s.k. gårdsstöd. Stödet till lantbruket är numera baserat på hur mycket mark som brukas och inte som tidigare efter produktionens storlek. Genom detta stödsystem kommer konsumenternas efterfrågan att styra produktionen av jordbruksprodukter. För att stödet ska betalas ut måste lantbrukaren uppfylla vissa krav i fråga om bl.a. miljö- och djurskydd, s.k. *tvärvillkor*.

Den gemensamma jordbrukspolitiken administreras av kommissionen. En stor del av detta arbete utförs även av de nationella jordbruks- och livsmedelsmyndigheterna. Området kännetecknas av en omfattande reglering med stora mängder EU-bestämmelser som detaljerat anger förutsättningar för sådant som rör jordbruket. Detta innebär bl.a. att de allmänna reglerna om fri rörlighet för varor endast gäller i de fall där det inte finns detaljerade specialbestämmelser som har utfärdats för jordbrukssektorn. I andra fall tar specialreglerna vanligen över, i enlighet med den grundläggande princip som gäller på samtliga områden (Bernitz-Kjellgren, Introduktion till EU). Lagstiftning om djurskydd omfattas dock inte av den gemensamma jordbrukspolitiken.

2.2.5 EU:s reglering på djurskyddsområdet

Frågan om djurskydd inom EU togs upp första gången i en rättsakt från 1974 (*rådets direktiv 74/577/EEG*) och bekräftades bl.a. i ett tilläggsprotokoll som fogades till Amsterdamfördraget 1997.

I protokollet om djurskydd och djurens välfärd fastställs nya bestämmelser för EU:s åtgärder på detta område. Där erkänns officiellt att djur är kännande varelser och att EU-institutionerna

ska ta hänsyn till djurens välfärd vid utformningen och genomförandet av sin politik.

Den grundläggande bestämmelsen för djurskydd i EUF-fördraget är artikel 13 som har följande lydelse.

Vid utformning och genomförande av unionens politik i fråga om jordbruk, fiskeri, transport, inre marknad, forskning och teknisk utveckling samt rymden ska unionen och medlemsstaterna fullt ut ta hänsyn till välfärd för djuren som kännande varelser, samtidigt som unionen och medlemsstaterna ska respektera medlemsstaternas lagar och andra författningar samt sedvänjor särskilt i fråga om religiösa riter, kulturella traditioner och regionalt arv.

Den övervägande delen av EU:s lagstiftning omfattar som tidigare har nämnts jordbruksområdet. Lagstiftningen syftar till att harmonisera priser på jordbruksprodukter, gränsskydd mot tredje länder samt fri rörlighet för jordbruksprodukter på EU:s inre marknad. EU har kompetens att reglera jordbrukspolitiken inom EU, främst med inriktning mot livsmedelsproducerande djur. EU-rätten inom djurskyddsområdet omfattar därför i huvudsak sådana djurslag. Andra djurslag, t.ex. sällskapsdjur omfattas inte av några särskilda EU-rättsliga bestämmelser, utöver vad som gäller enligt EUF-fördragets bestämmelser om bl.a. fri rörlighet. EU-rätten har alltså endast partiell inverkan på det område som den svenska djurskyddslagen omfattar.

Syftet med EU:s djurskyddslagstiftning är dubbelt. Reglerna föranleds dels av intresset att skapa harmoniserade regler för att underlätta handeln mellan medlemsstaterna, dels intresset av att förbättra djurskyddet i samband med uppfödning, transport och slakt. Bestämmelserna är väsentliga av etiska och moraliska anledningar, men också för djurens hälsa och kvaliteten på livsmedel. Som en del i en mer övergripande strategi för livsmedels-säkerhet ska man även inom annan EU-politik (jordbruk, transport, inre marknad och forskning) ta hänsyn till detta.

I början av 2006 antog kommissionen en femårig handlingsplan för djurs välbefinnande. Syftet med handlingsplanen är att förstärka de befintliga normerna, utveckla forskning inom området, fastställa kriterier för bedömning och insyn samt att främja djurs välbefinnande på internationell nivå. I handlingsplanen beskrivs de åtgärder som kommissionen har för avsikt att genomföra mellan 2006 och 2010 för att utveckla och säkerställa djurskydd och djurs välbefinnande i EU och resten av världen. Syftet med handlings-

planen är bl.a. att göra EU-lagstiftningen tydligare och lägga fram förslag på områden där lagstiftningen är otillräcklig. En ny handlingsplan som ska gälla för åren 2011–2015 är under arbete.

Medlemskapet i EU innebär, utöver åtaganden att följa EU:s bestämmelser och genomföra innehållet i dem, även att medlemsstaterna ska följa de krav som gäller för vissa verksamheter samt att styrning och offentliga kontroller ska utföras. Detta ställer specifika krav på de svenska djurskyddskontrollerna, bl.a. på en välorganiserad samordning mellan kontrollmyndigheterna och att kontrollen sker på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. I samarbete med medlemsstaternas myndigheter utför kommissionen genom EU:s kontor för livsmedels- och veterinärfrågor (FVO) kontroller på plats för att säkra att EU-lagstiftningen följs, se vidare *Straffbestämmelser*.

EU-förordningar på djurskyddsområdet

EU har på vissa områden antagit förordningar som kompletteras av den svenska djurskyddslagen. Dessa framgår av tillkännagivandet (2007:118) om de EG-bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen (1988:534), se vidare *Straffbestämmelser*.

I de fall som det finns förordningar antagna anses dessa områden i allmänhet vara fullharmoniserade. I vissa fall kan det dock finnas element av minimibestämmelser även i förordningar. Som exempel kan anges att det i den s.k. djurtransportförordningen anges att högre krav kan ställas på transporter som sker inom ett medlemslands egna gränser.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

I den s.k. kontrollförordningen finns det regler om den offentliga kontroll som medlemsstaterna ska ha för att säkerställa att de regler som EU ställt upp inom områdena foder, livsmedel, djurskydd och djurhälsa följs. Förordningen innehåller grundläggande bestämmelser om hur den offentliga kontrollen av bl.a. djurskyddet ska organiseras och genomföras. Särskilda bestämmelser om den

djurskyddskontroll som ska göras på slakterier finns i förordningen. Medlemsstaterna är skyldiga att se till att offentlig kontroll genomförs regelbundet och så ofta som det är lämpligt för att uppnå målen i förordningen. Kontrollerna ska vara riskbaserade och de ska vara opartiska, enhetliga och av god kvalitet. Kontrollpersonalen ska bl.a. ha lämplig utbildning för att kunna utföra sina uppgifter och kontrollen på ett enhetligt sätt.

Rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97

Bestämmelserna i den s.k. transportförordningen omfattar i huvudsak krav på minsta utrymme för varje djur, tidsintervaller för vattning, utfodring och vila under transporten samt transporttidens maximala längd. Utöver bestämmelser om vägtransporter innefattar förordningen även tilläggsbestämmelser om transporter på järnväg, till sjöss och i luften. Medlemsländerna får inte ha mer eller mindre stränga krav än de som ställs i förordningen när det handlar om djurtransporter mellan länderna. De gemensamma bestämmelserna gäller dock inte för transporter kortare än 50 kilometer. Medlemsländerna har också möjlighet att bestämma om att djurtransporter inom det egna territoriet får vara maximalt åtta timmar.

Vidare anges i tillkännagivandet (2007:118) om de EG-bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen i vissa delar grundförordningarna.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel

Den 1 januari 2013 kommer rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning, den s.k. slaktförordningen, att börja tillämpas. Förord-

ningen kommer att ersätta direktiv 93/119/EG om skydd av djur vid tidpunkten för slakt eller avlivning, se nedan. Den nya förordningen syftar till att förbättra skyddet av djur vid tidpunkten för slakt eller avlivning genom inrättandet av standardrutiner, utbildning av personal, användning av nya material etc. Dessutom är syftet med förordningen att se till att konkurrensneutralitet råder på den inre marknaden. Sverige får behålla vissa strängare regler som fanns när förordningen antogs.

EU-direktiv på djurskyddsområdet

Generella direktiv

Det finns vissa EU-direktiv som anger generella regler för djurskydd inom vissa områden eller i vissa situationer. De mest centrala direktiven är följande.

Rådets direktiv (86/609/EEG) av den 24 november 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål

EU:s försöksdjursdirektiv fastställer bl.a. minimikrav för djurstallar, tillgång till foder och vatten samt för tillsyn och utbildning av personal som hanterar försöksdjur. Reglerna syftar till att minska antalet djurförsök genom att medlemsländerna accepterar testresultat från försök i andra medlemsländer. Det ska också vara förbjudet att utföra djurförsök om det finns alternativa testmetoder.

Kommissionen har under flera år arbetat med att revidera det gällande direktivet om försöksdjur vars minimibestämmelser antogs i syfte att harmonisera användningen av försöksdjur inom EU. Direktivet kommer att ersättas av *Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål*. Det nya direktivet ska vara genomfört i medlemsländernas lagstiftning senast den 10 november 2012 och börja tillämpas den 1 januari 2013. Medlemsstaterna har möjlighet att behålla längre gående bestämmelser men inte att anta nya.

Många medlemsstater har under åren antagit mer långtgående bestämmelser på området medan andra tillämpar minimireglerna, vilket enligt kommissionens uppfattning lett till att principerna för den inre marknaden inte kunnat upprätthållas. Det nya direktivet syftar till att utjämna dessa skillnader samtidigt som skyddet för försöksdjur ska stärkas. Den vetenskapliga grunden till de nu gällande bestämmelserna är mer än 20 år gammal, varför det finns behov av ny lagstiftning som baseras på dagens kunskap om djurskydd och de metoder och tekniker som i dag används i djurförsök. Direktivet präglas av "de tre R:ns princip" (från engelskans replace, reduce och refine) enligt vilken djurförsöken så långt som det är möjligt ska ersättas, begränsas och förfinas.

Rådets direktiv 93/119/EG av den 22 december 1993 om skydd av djur vid tidpunkten för slakt eller avlivning

Direktivet gäller förflyttning, uppställning, fasthållning, bedövning, slakt och avlivning av djur som föds upp och hålls för produktion av kött, skinn, päls eller andra produkter samt för avlivningsmetoder vid sjukdomsbekämpning.

Enligt direktivets bestämmelser ska djur skonas från all onödig upphetsning, smärta och lidande under förflyttning, uppställning, fasthållning, bedövning, slakt eller avlivning. Lokaler och utrustning i slakterier ska vara konstruerade på ett sådant sätt att djuren skonas från onödig upphetsning, smärta och lidande. Direktivet innehåller detaljerade krav på metoder, utrustning och tillvägagångssätt vid slakt. Vidare innehåller direktivet bestämmelser om kunskapskrav hos personal. Medlemsstaterna kan uppställa strängare regler än vad som anges i direktivet.

Nya bestämmelser i form av förordning om slakt kommer som ovan nämnts att träda i kraft fr.o.m. den 1 januari 2013.

Rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur

Direktivet är ett minimidirektiv som tillämpas på djur inom animalieproduktionen inklusive fisk, reptiler och amfibier som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller päls eller för annan typ av animalieproduktion. Medlemsstaterna ska fast-

ställa bestämmelser så att dessa djur inte utsätts för onödig smärta, onödigt lidande eller onödig skada. I enlighet med de erfarenheter som görs och på vetenskapliga rön ställs i direktivet villkor bl.a. på färdigheter och kunskaper hos personal, att djuren ska inspekteras minst en gång per dag och krav på dokumentation av medicinsk behandling. Vidare ställs krav på att djur ska ha viss rörelsefrihet. Det ställs även vissa krav på byggnader och utrustning samt krav på att djur ska ha tillgång till foder och vatten av viss kvalitet och i tillräcklig mängd.

Rådets direktiv 1999/22/EG av den 29 mars 1999 om hållande av vilda djur i djurparker

Syftet med direktivet är att skydda vilda djurarter och att bevara den biologiska mångfalden genom att föreskriva att medlemsstaterna ska anta bestämmelser rörande tillstånd till och tillsyn över djurparker inom EU samt därigenom stärka djurparkernas roll när det gäller att bevara den biologiska mångfalden. Direktivet innehåller även vissa bestämmelser av betydelse för djurskyddet.

Enligt direktivet ska djurhållning ske under förhållanden som är ägnade att uppfylla de enskilda arternas biologiska behov och behov av bevarande, bl.a. genom att djurens livsmiljöer berikas på ett artspecifikt sätt och att en hög djurskötselstandard upprätthålls.

EU-direktiv för specifika djurslag

Före 1998 saknades generella regler om djurskydd inom EU. Det fanns dock regler för specifika djurslag och speciella omständigheter. Dessa bestämmelser gällande fortfarande vid sidan av de mer generella rättsakterna och anges nedan. Dessa direktiv innehåller många detaljerade bestämmelser om t.ex. mått på inredning, ålder och vikt på djur etc.

Samtliga dessa direktiv är s.k. minimidirektiv. Medlemsländerna kan alltså i vissa fall ha strängare regler under förutsättning att dessa är förenliga med EU-fördragets allmänna principer om t.ex. fri rörlighet för varor.

Rådets direktiv 91/630/EEG av den 19 november 1991 om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning.

Direktivet ändras och kompletteras genom rådets direktiv 2001/88/EG av den 23 oktober 2001 om ändring av direktiv 91/630/EEG om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning och kommissionens direktiv 2001/93/EG av den 9 november 2001 om ändring av direktiv 91/630/EEG om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning

I direktivet regleras former för hållande av svin, bl.a. i fråga om storlek på stior, maximal ljudnivå i svinstall samt tillgång till foder, vatten och strö. Vissa ingrepp som rutinmässig kupering av svansar och klippning av tänder är förbjudna. Vidare regleras att kastrering av galtar som är äldre än sju dagar endast får utföras under bedövning.

Rådets direktiv 1999/74/EG av den 19 juli 1999 om att fastställa miniminormer för skyddet av värphöns

I direktivet regleras bl.a. olika former för hållning av värphöns. Bland annat anges i direktivet vissa krav på ytmått för värphöns som hålls i inredda respektive oinredda burar. Sverige har, tillsammans med flera andra medlemsstater, utnyttjat de möjligheter som finns enligt EU:s minimiregler och infört förbud mot oinredda, traditionella burar. Förbudet innebär bl.a. att oinredda burar inte får tas i bruk efter 2003 och befintliga burar som finns i användning ska tas ur bruk senast 2012. Sverige införde 1988 ett förbud mot burar som senare har modifierats till ett förbud mot oinredda burar. I fråga om frigående värphöns så finns det bl.a. regler om maximalt antal djur per fodertråg och värprede. Vidare finns bestämmelser om belysning, bullernivå och tillsyn samt ett förbud mot all form av stympning av djuren. Medlemsstaterna får dock ge tillstånd till näbbtrimning för att förhindra fjäderplockning eller kannibalism. Detta görs i mycket stor utsträckning i andra medlemsstater men är förbjudet i Sverige.

Rådets direktiv 2007/43/EG av den 28 juni 2007 om fastställande av minimiregler för skydd av slaktkycklingar

Bestämmelserna i direktivet reglerar bl.a. den maximala mängd kyckling som får hållas per kvadratmeter. Om anläggningen uppfyller vissa krav i djurmiljön får en större mängd djur hållas per kvadratmeter. Vidare föreskrivs att den som har hand om djuren ska ha utbildning och att djuren ska ha tillräcklig tillgång till foder, vatten och torr ströbädd.

Rådets direktiv 2008/119/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskydds krav för kalvar.

I detta direktiv anges bl.a. hur utrymmen för hållning av kalvar ska vara utformade och hur boxar ska vara konstruerade för att kalvar ska kunna ha naturlig kontakt med varandra. Boxar för kalvar får endast användas till dess att kalvarna har uppnått åtta veckors ålder. Vidare innehåller direktivet bestämmelser om bl.a. tillgång till foder, vatten och ljus.

Utöver detta direktiv finns för närvarande inte några speciella EU-bestämmelser för mjölkkor eller andra nötkreatur.

2.2.6 EU-regler om zooteknik

EU:s regelverk om zooteknik (husdjursvetenskap) syftar till att främja fri handel med avelsdjur och deras arvsanlag med hänsyn till avelsprogrammens hållbarhet och bevarande av genetiska resurser. Lagstiftningens främsta mål är att säkerställa fri handel med avelsdjur och deras arvsanlag samt en laglig rätt att införas i en stambok för samma ras. Detta uppnås genom harmoniserade erkännanden av avelsföreningar, införande i stamböcker, härstamningsbevis, individprovning och avelsvärdering samt godkännande av avel.

Bland de mer centrala rättsakterna på detta område kan nämnas *rådets direktiv av den 18 juni 1987 om godkännande för avel av renrasiga avelsdjur av nötkreatur (87/328/EEG)*. Bestämmelserna i detta direktiv ansågs utgöra hinder för att Sverige skulle kunna ställa vissa krav för artificiell insemination i det ovan nämnda avgörandet angående avel med nötkreatursrasen Belgisk blå, C-162/97, *Åklagaren mot Gunnar Nilsson m.fl.* i EU-domstolen.

Vidare har kommissionen i skrivelser tagit upp frågan om svenska djurskyddsbestämmelser vid avel med hästar av rasen American Paint Horse i förhållande till bestämmelserna i *rådets direktiv 90/427/EEG av den 26 juni 1990 om avelsmässiga och genealogiska villkor för handeln med hästdjur inom gemenskapen*, se vidare *Avel som medför lidande för djur*.

2.2.7 Tjänstedirektivet

I december 2006 antog Europaparlamentet och rådet det s.k. tjänstedirektivet (*Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden*). Direktivets syfte är att fastslå vissa allmänna bestämmelser för att underlätta etableringsfrihet för tjänsteutövning och för den fria rörligheten för tjänster inom EU. Direktivet skulle vara genomfört i slutet av december 2009.

Tjänstedirektivet innehåller en allmän definition av tjänstebegreppet som innebär att direktivet är tillämpligt på verksamhet som en företagare utövar mot ekonomisk ersättning. Enligt artikel 2.1 ska direktivet tillämpas på tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i en annan medlemsstat. Vissa verksamheter är enligt artikel 2.2 undantagna från direktivets tillämpningsområde.

Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om administrativ förenkling. Dessa bestämmelser syftar till att ta bort alltför tungrodda förfaranden och formaliteter i medlemsstaterna som hindrar etableringsfrihet och bildandet av nya tjänsteföretag. Medlemsstaterna ska bl.a. granska och vid behov förenkla sina administrativa förfaranden. Medlemsstaterna ska garantera tjänsteföretagens rätt att fritt utöva verksamhet även i de fall som företagen inte är etablerade i landet. Medlemsstaterna kan ställa egna villkor för att en verksamhet ska tillåtas och hur den ska bedrivas. Kraven ska dock vara icke-diskriminerande och kunna motiveras på grund av skydd av allmän ordning, säkerhet hälsa eller miljö. Kraven får inte vara mer ingripande än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med dem.

Centrala bestämmelser i tjänstedirektivet

Enligt artikel 9 i tjänstedirektivet får medlemsstaterna kräva tillstånd för tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet endast om vissa angivna villkor är uppfyllda. Dessa villkor är att tillståndsförfarandet inte diskriminerar tjänsteleverantören i fråga och att behovet av tillståndsförfarande är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset. Vidare krävs att det eftersträlvade målet inte kan uppnås med en mindre begränsande åtgärd, särskilt eftersom en efterhandskontroll skulle ske för sent för att få någon reell verkan.

Tillståndsförfaranden ska enligt artikel 10 i tjänstedirektivet grundas på kriterier som hindrar de behöriga myndigheterna från att göra en godtycklig bedömning. Kriterierna ska vara icke-diskriminerande, motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och proportionella i förhållande till detta syfte avseende allmänintresset. Vidare ska kriterierna vara tydliga och entydiga, objektiva, offentliggjorda i förväg samt öppna för insyn och tillgängliga. Villkoren för beviljande av tillstånd för en ny etablering får inte överlappa andra krav och kontroller som är likvärdiga eller i allt väsentligt har jämförbara syften och som tjänsteleverantören redan omfattas av i en annan eller samma medlemsstat.

Enligt artikel 11 får ett beviljat tillstånd inte vara tidsbegränsat annat än om det är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset.

Av artikel 13 framgår bl.a. att formaliteterna för tillståndsgivningen ska vara tydliga, offentliggjorda i förväg och utformade så att de garanterar att en ansökan behandlas objektivt och opartiskt.

Enligt artikel 15 ska medlemsstaterna särskilt utvärdera vissa krav för etablering. De krav som avses utgör allvarliga hinder för etableringsfriheten och de kan ofta ersättas med mindre begränsande åtgärder. Krav som omnämns är bl.a. sådana som innebär att endast vissa tjänsteleverantörer på grund av verksamhetens särskilda karaktär får starta en viss tjänsteverksamhet, med undantag för krav som föreskrivs i andra gemenskapsinstrument. EU-domstolen har i flera avgöranden konstaterat att sådana krav inte är förenliga med etableringsfriheten. I vissa fall kan dock sådana krav vara motiverade och det finns inte något förbud enligt artikel 15 i tjänstedirektivet mot att

uppställa sådana krav. Enligt artikel 15.3 i tjänstedirektivet ska dock sådana krav utvärderas och befinnas vara icke-diskriminerande, motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och proportionerliga. Medlemsstaterna ska anpassa sina lagar och andra författningar så att de blir förenliga med dessa villkor.

Utvärdering av svensk lagstiftning på djurskyddsområdet i förhållande till tjänstedirektivets krav

För Sveriges del har varje departement inom sitt respektive ansvarsområde gått igenom befintliga lagar och förordningar och gjort en bedömning av hur dessa förhåller sig till bl.a. artikel 15.1-4 i tjänstedirektivet. I Ds 2008:75 redogörs för denna genomgång. Vidare redogörs för behovet av regeländringar och förslag på åtgärder för att få nationell rätt att stämma överens med tjänstedirektivet. En sådan genomgång har även gjorts av förvaltningsmyndigheterna i fråga om myndighetsföreskrifter och allmänna råd. Genom regelinventeringen och de åtgärder som föreslås bedöms att Sverige får anses ha säkerställt att syftet med tjänstedirektivets bestämmelser uppnås och några ytterligare behov av åtgärder bedöms enligt promemorian inte finnas.

I promemorian uttalas att skydd av djur är en fråga som engagerar många människor och som erkänns av gemenskapen. Det hänvisas även till att EU-domstolen i flera mål har fastställt att EU har ett intresse av djurhälsa och djurskydd, bl.a. i de förenade målen *141/81-143/81 Holdijk m.fl.*, *C-405/92 Mondiet* och *C-189/01 Jieppes*. I promemorian framhålls också att medlemsstaterna har olika syn på djurskyddsfrågorna, vilket respekteras av EU. Detta framgår inte minst av att den harmonisering som äger rum på djurskyddsområdet vanligen görs med minimibestämmelser trots att valet av harmoniseringsmetod kan leda till att olikheter i konkurrensvillkoren bevaras.

Djurrelaterad tjänsteverksamhet bedöms i huvudsak omfattas av tjänstedirektivet. Som exempel på sådana tjänster nämns bl.a. veterinärtjänster, hovslagartjänster, cirkusverksamhet och förevisning av djur i djurparker. I promemorian sägs att tjänstedirektivet endast är tillämpligt på krav som påverkar tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet. Det är därför inte tillämpligt på krav som t.ex. byggstandarder, vilka inte särskilt

reglerar eller särskilt påverkar tjänsteverksamheten, men som måste följas av tjänsteleverantörer vid utövandet av deras ekonomiska verksamhet på samma sätt som av enskilda som agerar i egenskap av privatpersoner. Flertalet bestämmelser om hantering av djur gäller lika för tjänsteleverantörer vid utövandet av verksamhet som för enskilda när de agerar i egenskap av privatpersoner. Dessa krav kan därför inte ses som krav som påverkar tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet och omfattas därmed inte av tjänstedirektivet.

Enligt artikel 16 i tjänstedirektivet får medlemsstaterna inte för att tillåta tillträde till eller utövande av en tjänsteverksamhet på sitt territorium ställa krav som inte respekterar principerna om icke-diskriminering, nödvändighet eller proportionalitet. Med principen om nödvändighet avses att kravet ska motiveras med skäl som avser allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd. I tjänstedirektivet anges att med begreppet allmän ordning omfattas enligt EU-domstolens tolkning skydd av ett faktiskt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar något av samhällets grundläggande intressen. Det anförs vidare att begreppet särskilt kan innebära bl.a. djurskydd. Det är således tydligt att det är lagstiftarens vilja att medlemsstater ska kunna åberopa djurskyddsaspekter för att motivera undantag från artikel 16 i tjänstedirektivet. I promemorian framhålls bl.a. att djurskydd är en viktig fråga som har bred och djup förankring i människors medvetande och att höga djurskyddskrav är väl förankrade i samhället. I Sverige finns generellt ett starkt förtroende för att samhället tar sitt ansvar och säkerställer att de högt ställda djurskyddskraven efterlevs. Det är därför motiverat av hänsyn till allmän ordning att upprätthålla vissa nationella krav som syftar till att säkerställa djurskyddet. I promemorian räknas upp djurskyddskrav beträffande bl.a. slakttjänster, förbud mot förevisning av djur i menagerier och krav på cirkusverksamhet som bör upprätthållas även vid tillfällig tjänsteutövning i Sverige.

2.3 Historik över lagstiftning om djurskydd i Sverige

Niklas Cserhalmi har skrivit en avhandling om hur synen på djur har varit i det svenska bondesamhället. Han anser att det finns en benägenhet hos människor i dag att framställa synen på djur i förfluten tid som grymmare än dagens syn (Cserhalmi 2004).

Cserhalmi har bl.a. studerat domar från tiden 1860–1925 och inte funnit att synen på djur på den tiden var rårare eller okänsligare än idag. Tvärsom visar t.ex. vittnesmålen på att allmänheten var uppmärksam på djurens välfärd, och faktorer som att selen var felvänd eller att det saknades foder och vatten till hästen i kärran vid längre körningar. Även avvikande beteenden som ett kraftigt flåsande hos en häst eller ett djurs hull kunde uppmärksammas och kunde leda till klander och anmälan.

Cserhalmi har i sin avhandling också gjort en genomgång av den lagstiftning som gällde under perioden 1844–1925. Beskrivningen nedan bygger till stor del på denna avhandling.

Den första motionen med anknytning till djurskydd handlade om djurmisshandel och behandlades i Sveriges riksdag 1844. Det var riksdagsman Nicolaus Torsten Roos hos ridderskap och adel som skrev att djur for illa och att det borde finnas lagstiftning som skyddade djur från att misshandlas av sina ägare.

Lagutskottet fick motionen på remiss och svarade med ett betänkande med förslag om att den skulle avslås. Motiveringen var att det är svårt att avgöra ”...den olika stränghet, hvarmed serskilda djur måste behandlas för att bringas till lydnad...”. Lagutskottet trodde inte heller att människor i gemen skulle vara intresserade av en djurplågerilag. Riksdagen beslutade enligt Lagutskottets förslag.

I förslag till ny strafflagstiftning 1847–48 föreslog lagberedningsgruppen en paragraf bland sedlighetsparagraferna mot misshandel av kreatur.

Det dröjde dock fram till 1856 innan sex nya motioner lades fram i riksdagen om införandet om en lag mot misshandel av lantbrukets djur. Lagutskottet behandlade motionerna under 1856–57 och stödde denna gång förslagen i sitt betänkande. Även denna gång diskuterades hur mycket våld som djuret kunde utsättas för utan att djurägaren riskerade att straffas. Detta problem löstes 1857 med den allmänna regeln om att domaren fick göra en bedömning i varje enskilt fall. *[h]onom tillhör att urskilja huruvida djuret blifvit handteradt på ett förnuftigt sätt eller om icke ändamålet kunna vinnas genom andra, känslan ej upprörande medel.* Lagutskottet föreslog att 22 kap. 2 § byggningsbalken angående misshandel av andras kreatur skulle ändras till att även omfatta misshandel av egna djur. Riksdagen antog förslaget och lagtexten fick lydelsen *(w)isar någon i behandling av egna eller andras kreatur uppenbar grymhet; straffas med böter från och med fem till och med etthundra riksdaler riksmünt.*

En ny strafflag infördes i Sverige 1864 och bestämmelserna om misshandel mot kreatur flyttades över från byggningsbalken till sedlighetsparagraferna i denna lag. Formuleringen från 1857 behölls dock ända fram till 1907. År 1890 höjdes emellertid straffskalan genom att böter kunde utdömas om maximalt 500 kronor. Straffskalan skärptes ytterligare 1900 till att även omfatta maximalt sex månaders fängelse.

År 1907 skrevs lagen om så att formuleringen *egna och andras kreatur* byttes mot *djur*. Detta innebar att även sällskapsdjur och vilda djur nu kom att omfattas av lagstiftningen.

Nästa förändring av lagen kom 1921 sedan det funnits missnöje med hur lagen var formulerad och hur den tillämpades. I motioner som har lagts fram löpande under åren i riksdagen hade föreslagits att lagen borde ändras. Det ansågs att lagtexten var otidsenlig eftersom förbudet krävde att *uppenbar* grymhet mot djur hade visats. Likaså fanns en frustration hos yrkesgrupper som i sitt arbete använde lagen så som poliser, jurister och veterinärer över att det inte gick att komma åt ”de förhårdade” djurplågarna. Dessa kunde upprepade gånger fällas för djurplågeri, betala sina böter och sedan återuppta sin dåliga djurhållning. Detta resulterade i en proposition (prop. nr 6, 1921) med ett lagförslag där formuleringen *uppenbar grymhet* var bortagen ur lagtexten och där polisen föreslogs få rätten att omhänderta vanvårdade djur. Förslaget motiverades med att den allmänna rättsuppfattningen i flera fall låg före lagen och sådant som allmänheten ansåg som djurplågeri föll i många fall utanför lagens tillämpningsområde. Det främsta syftet med förändringen var att minska tveksamheten kring vilka handlingar mot djur som skulle bestraffas. Bestämmelsen kom att få lydelsen:

d[en] som gör sig skyldig till oförsvarlig misshandel eller överansträngning av djur eller genom vanvård tillfogar djur lidande, straffas för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet; må till fängelse i högst sex månader dömas. (Cserhalmi 2004)

I en skrivelse 1935 till Kungl. Maj:t/regeringen begärde riksdagen att frågan om en särskild djurskyddslag skulle utredas (Rskr. 1935:61). Begäran ledde till att Gustaf Adolf Bouveng 1937 utsågs för att utreda frågan. Arbetet resulterade i *Betänkande med förslag rörande djurskyddslagstiftning* (SOU 1938:36), som presenterades i november 1938 (SOU 1938:36.). I januari 1944 lämnades en

proposition till riksdagen med förslag om bl.a. en djurskyddslag (prop. nr. 1944:43.).

I propositionen framgår tydligt att lagen var avsedd att innehålla grundläggande bestämmelser om djurskydd och att mer detaljerade bestämmelser skulle komplettera lagen. Departementschefen uttalar följande i prop. nr. 1944:43.

På sätt utredningsmannen förutsatt torde det icke vara lämpligt att i djurskyddslagen giva uttömmande föreskrifter i alla de hänseenden, som kunna ifrågakomma. I speciella avseenden torde alltså erforderliga tillämpningsföreskrifter böra meddelas i administrativ ordning.” (...) ”(å)tskilliga av de lagbud som sålunda torde böra inflyta i djurskyddslagen, kräva tillämpnings- och detaljföreskrifter.

Propositionen behandlades av första Lagutskottet i betänkandet LU 1944:28. Utskottet menade att strafflagens bestämmelser om djurplågeri inte var tillräckliga utan att den lagens bestämmelser behövde kompletteras av mer detaljerade föreskrifter, vilka den föreslagna djurskyddslagen ansågs innehålla. Utskottet stödde också de principer om ramlagstiftning som förslaget var uppbyggt efter (Betänkande LU 1944:28).

Lagförslaget antogs och Sveriges första djurskyddslag, lagen (1944:219) om djurskydd, trädde i kraft den 1 januari 1945. Sverige var det sista landet i Skandinavien som antog en särskild djurskyddslag. Danmark hade infört en sådan lag redan 1916, Finland 1934 och Norge 1935. Det hade dock redan tidigare funnits svenska detaljbestämmelser om djurskydd. Exempelvis förordningen (1916:596) angående förbud mot förevisning av djur i s.k. menagerier och lagen (1937:313) angående slakt av husdjur. Lagen om djurskydd kompletterades senare av föreskrifter utfärdade av Kungl. Maj:t/regeringen och av den ansvariga förvaltningsmyndigheten (Djurskyddsmyndighetens PM Dnr 2007-0117), vilken utgjordes av Medicinalstyrelsen under 1945–1959. Därefter var Veterinärstyrelsen ansvarig myndighet under 1959–1972, Lantbruksstyrelsen under åren 1972–1991, Jordbruksverket under 1991–2004, Djurskyddsmyndigheten under 2004–2007 och sedan 2007 åter Jordbruksverket.

2.4 Bakgrund till utformningen av 1988 års lag om djurskydd

Nedanstående beskrivning och motivering är hämtad från regeringens proposition 1987/88:93 om djurskyddslag, m.m.

Efterkrigstidens jordbrukspolitik hade som mål att effektivisera jordbruket i Sverige. När 1988 års djurskyddslag (1988:534) tillkom hade jordbruksföretagen blivit färre men större och produktionen hade blivit alltmer specialiserad. Husdjursskötseln hade från att ha varit anpassad till klimatet och baserad på tidskrävande omvårdnad, utvecklats mot att vara så rationell som möjligt och mer teknik- och ekonomianpassad. Utvecklingen hade också förbättrat djurens förhållanden. Djurens näringsbehov tillgodosågs på ett mer tillfredsställande sätt än tidigare. Sjukdomsbekämpningen hade förbättrats genom bättre kunskap om djurens sjukdomar. Bättre kunskap om närmiljöns inverkan på djuren hade lett till dragfria, ljusare och mer lättskötta stallar. Detta var dock inte enbart till förmån för djurens välfärd. Rationaliseringen hade strävat efter att få in så många djur som möjligt per ytenhet, sänka arbetsinsatsen för tillsynen och producera så billiga livsmedel som möjligt.

1988 års djurskyddslag föregicks av en livlig etisk debatt i samhället om uppfödning och hållande av djur i s.k. "djurfabriker". Man ansåg att den intensiva husdjursskötseln som ledde till högproducerande djur kom att utnyttja djuren till gränsen av deras biologiska kapacitet. Detta fick till följd att svaga individer utnyttjades över sin förmåga och utvecklade sjukdomar. Skarp kritik riktades mot dessa produktionsformer som bara tog hänsyn till teknik och ekonomi och inte till djurens naturliga beteende. Det framfördes också att man bättre borde anpassa djurens miljö till deras biologiska förutsättningar.

Under 1973 hade en bestämmelse om förprovning av djurstallar införts i djurskyddslagen. Att djurskyddsaspekterna skulle beaktas när djurstallar utformades ansågs grundläggande eftersom en god djurhälsa är starkt beroende av djurens närmiljö. Det skulle givetvis även tas hänsyn till ekonomi och produktionsteknik. Det framhölls dock att om större hänsyn togs till djurens välfärd så skulle det ofta även leda till bättre ekonomi för djurägaren, eftersom sambandet mellan bättre djurvälfärd och bättre djurhälsa ofta leder till ett bättre produktionsresultat.

Våren 1986 antog riksdagen ett förslag om ett forsknings- och utvecklingsprogram för nya produktionsformer, bl.a. inom jordbruket. Programmet grundades på ett förslag från Skogs- och jordbrukets forskningsråd och byggde på grundsynen att produktionsformer som syftar till att förena effektivitet med hänsyn till miljön förutsätter en biologisk och ekologisk helhetssyn. Forskningsinsatserna skulle ökas på områden som djurmiljö, djurskötsel, djurhälsa, beteendestörningar och stress. Genom sådana forskningsinsatser sågs ökade möjligheter att kunna begränsa eller eliminera provocerande miljöfaktorer och därigenom kunna utveckla djurhållning och skötselsystem som skulle tillgodose djurens biologiska krav.

Inom Statens jordbruksnämnd pågick under denna tid även ett arbete med att utreda en ökad möjlighet till kvalitetsbetalning för jordbruksprodukter. Ett förslag togs fram som innebar lägre betalning för slaktkroppar med skador som tydde på att djuren inte fötts upp i en god miljö. Förslaget ledde inte till lagstiftning, men med stöd från bl.a. Jordbruksverket träffades en frivillig branschöverenskommelse. Överenskommelsen innebar att producenten får prisavdrag för smutsiga djur på grund av att de vistats i en dålig miljö, vilket leder till att djurhudarnas kvalitet försämras.

När 4 § i djurskyddslagen infördes i 1988 års djurskyddslag var det en ny bestämmelse som inte hade haft någon motsvarighet i 1944 års lag. Paragrafen hade lydelsen:

Djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller päls ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

Den infördes uttryckligen för husdjursproduktionen eftersom denna grupp av djur bedömdes vara särskilt utsatt på grund av de ekonomiska intressen som ligger i djurhållningen. Övriga bestämmelser i den nya lagen som rör hur husdjur ska hållas och skötas hade motsvarigheter i den tidigare lagstiftningen. Även om vissa av dem har redigerats eller utvecklats så fanns ändå grundtankarna redan med i den tidigare lagstiftningen.

I propositionen till 1988-års djurskyddslag gav departementschefen följande motivering till varför den nya 4 § skulle införas. Bestämmelsen är ett komplement till kravet i 2 § på att "djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom" som behövs för att förtydliga vad som särskilt bör gälla för djuren inom

husdjurskötseln”. Att paragrafen har begränsats till att gälla djur inom husdjurskötseln innebär således inte i och för sig att motsvarande krav gäller också för övriga djur beträffande vilka lagen är tillämplig för. Djur inom husdjurskötseln utgör emellertid en särskilt utsatt grupp i det aktuella hänseendet på grund av de ekonomiska intressen som ligger i djurhållningen. Genom att begränsa stadgandet till dessa djur betonas vikten av att produktionsformerna inte ges en sådan inriktning att inte tillräcklig hänsyn tas till djuren. Den kritik som har framkommit mot husdjurshållningen sammanfattas och det uttalas att det framför allt gäller karga djurmiljöer som begränsar djurens möjligheter till att bete sig naturligt. Det angavs att djuren många gånger inte alls kunde tillgodose sina beteendebeständigheter i de moderna djurstallarna och att det tidvis krävdes även en omfattande medicinering för att hålla djuren friska.

Vidare pekade departementschefen ut några former av djurhållning som behövde utvecklas för att kunna leva upp till de nya kraven. En generell synpunkt var att djurtätheten i stallarna måste minska och att detta skulle säkras genom förprovning och föreskrifter som reglerade byggnadernas minsta mått inom olika typer av djurhållning. Vidare skulle ny teknik förprövas före det att den tas i bruk för att säkerställa att inte ny, från djurskyddssynpunkt olämplig, teknik och system skulle börja användas. De djurhållningsformer som nämns är uppbundna mjölkkor, nötköttproduktion, fixerade suggor, slaktsvin, slaktkyckling samt höns i oinredda burar. De oinredda hönsburarna föreslogs bli förbjudna och de nya kraven skulle börja gälla vid nyproduktion och med en övergångstid på tio år för befintliga stallar. När det gällde kravet på betesgång skulle alla mjölkkor gå på bete. Kravet skulle införas utan någon längre omställningstid vid de jordbruk där betesmark och praktiska förutsättningar fanns. Inom nötköttproduktionen var kalvförmedlingen ett av de allvarligaste problemen, vilka ledde till stora påfrestningar och ibland till sjukdom. För slaktsvinen var det ökade utrymmen och tillgång till halm som togs upp. I fråga om slaktkycklingsuppfödningen togs framför allt den dåliga luftkvaliteten veckan före slakt upp som ett stort problem.

När det gällde kompensation till jordbrukarna för de eventuellt uppkomna merkostnader som blev följden av övergången till de nya typerna av djurhållning framfördes att dessa, liksom övriga produktionskostnader i jordbruket, fick lösas inom ramen för överläggningarna om jordbrukspriser. På längre sikt bedömdes

dock att ett ökat hänsynstagande till djurens förhållanden ger bättre djurhälsa och även medför en förbättrad produktionsökonomi.

När det gick att lösa de uppkomna merkostnaderna på detta sätt inom statens ram så uppstod inte någon negativ konkurrenssituation gentemot andra länders producenter. Trots uttalandena om att kostnaderna skulle tas inom ramen för överläggningarna om jordbrukspriset så måste det betonas att denna övergång inte gick utan problem inom alla områden. Det gällde både att få de nya produktionsformerna som skulle användas att fungera i stora besättningar och finansieringen av de nya systemen som ledde till stora kostnader för producenterna många år senare (som exempel så beskrivs den tekniska omställningen av oinredda hönsburar i *Nulägesbeskrivning med analys*). I 1988 års lag infördes också andra nya bestämmelser som inte direkt rörde husdjursområdet. Enligt den äldre lagen skulle djur behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande. Nu lades i 2 § ordet "sjukdom" till. Genom detta stärktes djurskyddet, dels genom att kravet på friska djur betonas dels genom att det uttryckligen anges att det inte är tillåtet att utsätta djur för sjukdom.

I 7 § gavs regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Lantbruksstyrelsen bemyndigande att föreskriva om förbud eller villkor för att hålla djur i fångenskap. Anledningen till denna bestämmelse var att man ville kunna begränsa vilka exotiska djur eller vilda djur som skulle få hållas som sällskapsdjur.

Enligt 10 § förbjöds operativa ingrepp av andra anledningar än av veterinärmedicinska skäl. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Lantbruksstyrelsen fick bemyndigande att föreskriva om undantag för produktionsdjuren eller om det finns särskilda skäl. Tidigare hade det bara funnits detaljföreskrifter om kastrering och kupering av svansar och öron samt stämbandsoperationer på hundar. Man ansåg det vara viktigt att inte någon onödiga eller kosmetiska operativa ingrepp utfördes. Problemen skulle i stället åtgärdas genom miljöberikning. I och med de nya reglerna så blev det tillåtet att kastrera husdjur men förbjudet att kupera svansar och trimma näbbar av andra skäl än veterinärmedicinska.

I 12 § gavs regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Lantbruksstyrelsen bemyndigande att föreskriva om förbud mot eller villkor för användning av genteknik på djur, tillförsel av hormoner eller andra ämnen som påverkar djurets egenskaper i

annat syfte än att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom samt avel med en sådan inriktning som kan medföra att djuret lider eller påverkar djurets naturliga beteende. Det fanns en oro att gentekniken skulle börja användas inom husdjursproduktionen, exempelvis inom mjölk- eller köttproduktionen via tillväxthormon som var framställt med genteknik. Departementschefen framförde i propositionen att användandet av genteknik i vissa fall måste ifrågasättas från etisk synpunkt och att det därför är viktigt att användningen kan styras i önskvärd riktning. Det pekades också på att aveln i andra länder hade lett till att husdjur inte kunde föda normalt och även fick spontana benbrott.

Enligt 13 § föreskrevs att djur, när de förs till slakt och när de slaktas, ska skonas från obehag och onödigt lidande. Eftersom enstaka incidenter har hänt när djur avlivats utan bedövning eller fortsatt in i slaktprocessen utan att blivit avlivade ville man påängtera slakteriernas ansvar i denna sak.

Enligt 16 § gällde tillståndsplikt för verksamheter som bedrevs yrkesmässigt eller i större omfattning. Tillståndsplikten utvidgades från att tidigare ha gällt enbart hundar och i vissa fall anmälningsplikt av ridskoleverksamhet till att också omfatta all ridskoleverksamhet och pälsdjursuppfödning. Anledningen till att det infördes en tillståndsplikt för ridskoleverksamhet var att man ville kunna styra upp verksamheten före det att den hade startat och att man ansåg att det fungerat mycket bra i fråga om verksamhet med hundar där man hade åstadkommit en sanering. I fråga om pälsdjuren ansågs att denna produktion innebar att man höll djur under för dem extrema förhållanden och därför infördes tillståndsplikten.

I 17 § infördes en bestämmelse om att djur inte får tränas för eller användas vid tävling på ett sådant sätt att de utsätts för lidande. Bestämmelsen innebar ett absolut förbud mot lidande och utgör därigenom en skärpning för denna djurhållning jämfört med det generella kravet i 2 § om att djur inte får utsättas för onödigt lidande.

I 18 § infördes en bestämmelse om att tävlingsdjur inte fick påverkas otillbörligt i prestationshöjande syfte. Bestämmelserna i 17 och 18 §§ infördes när man ansåg att det fanns så stora ekonomiska intressen som rörde dessa djur att risken var speciellt stor för hård drivning och otillbörlig påverkan.

I 20 § reglerades att inrättningar som använder försöksdjur ska ha en godkänd föreståndare och att de som arbetar med dessa djur

ska ha erforderlig utbildning. Syftet med bestämmelsen att ha en godkänd föreståndare skulle gälla för alla inrättningar, inte enbart de som var undantagna från tillståndskravet. Syftet var också att uppfylla de krav som, enligt Europarådets konvention om försöksdjur (ETC 123), ställs på utbildning av dem som använder försöksdjur. I 23 § reglerades även kravet på uppgiftslämnande som ställs i konventionen.

Dessutom infördes ytterligare bestämmelser i djurskyddslagen om avgifter, rätten att få del av handlingar, rätten att förfoga över djur, fastställande av omhändertagande och nya eller ändrade straffsatsar.

I ljuset av denna genomgång av vad som förändrades i 1988 års djurskyddslag jämfört med lagen från 1944 framgår att för produktionsdjurens del utgick man från de produktionsformer som fanns och bestämde att vissa förändringar eller förbättringar skulle göras för att komma upp i en nivå som samhället skulle kunna tycka var acceptabel. När det gällde andra former av djurhållning än lantbruksdjur så såg man till de problemställningar som fanns på de olika områdena och sedan lades nivån efter vad som var acceptabelt för samhället. På detta sätt fick man en i många stycken ologisk nivåskillnad för kraven på hur djur fick hållas och på vilket sätt deras behov av att utföra sina naturliga beteenden skulle kunna uppfyllas. Exempel på detta var att burar till värphöns förbjöds men man gjorde inte någonting omedelbart åt produktionsformen för pälsdjursuppfödningen där djuren hålls i nätburar med mycket lite miljöberikning. Däremot infördes en tillståndsplikt för att försäkring om att pälsdjursproducenterna hade tillräcklig kunskap för att klara hanteringen av djuren. Vidare uttalades också att kraven på att djuren skulle kunna "bete sig naturligt" gällde även pälsdjuren samt att en översyn av riktlinjerna för pälsdjurhållningen borde göras framför allt vad gällde burstorleken.

2.5 Vad hände med djurskyddet vid EU-inträdet?

Vid införandet av den nya djurskyddslagen 1988 hade Sverige en marknad för jordbruksprodukter som var reglerad mot omvärlden. Politiken syftade bl.a. till att den svenska produktionen i huvudsak skulle tillgodose efterfrågan på den svenska marknaden. Den s.k. självförsörjningsgraden var relativt hög. Sverige skyddade alltså den inhemska jordbruksproduktionen från konkurrens av importerade

varor. På så sätt skyddades den svenska produktionen även från effekterna av de merkostnader som de strängare svenska djurskyddsreglerna medförde och var därför inte något oöverstigligt problem för producenterna. Det ansågs av lagstiftarna att djurskyddets mervärde var värt dessa ökade kostnader för konsumenterna.

Jordbruket avreglerades genom 1990 års jordbrukspolitiska beslut i riksdagen, vilket ledde till att produktionen minskade snabbt under några år. Riksdagen beslöt 1991 att Sverige skulle ansöka om medlemskap i Europeiska Gemenskaperna (EG), numera Europeiska Unionen (EU). Därefter skedde under några år en gradvis anpassning av produktionen. Genom medlemskapet 1995 skedde en radikal omläggning av jordbrukspolitiken i och med att EU:s gemensamma jordbrukspolitik, Common Agricultural Policy (CAP), infördes i Sverige.

Efter Sveriges EU-inträde 1995 sattes de jordbrukspolitiska ramarna i Sverige på EU-nivå och frihandel råder mellan medlemsländerna. Det tidigare så betydelsefulla självförsörjningstänkandet har nu försvunnit och de enskilda medlemsländernas konkurrensförmåga styr i hög grad in- och utförsel på livsmedelsområdet inom EU liksom export och import från tredje land. Ländernas konkurrensförmåga påverkas bl.a. av att det regelverk som styr produktionen inte är fullständigt harmoniserat på EU-nivå.

De svenska producenterna fick inte någon kompensation för avregleringen vid EU-inträdet, dock fick man statliga medel för att marknadsföra det svenska mervärdet. En sak som är värd att notera är att de svenska konsumenterna fortfarande betalar för det mervärde som svenskproducerade varor står för i butikerna.

Vid Sveriges inträde i EU lämnades försäkringar från EU om att de svenska nationella djurskyddsreglerna kunde behållas. EU-kommissionen har också framfört att man ser Sverige som ett föregångsland som bidrar till att höja nivån på djurskyddet inom EU. Under de år som Sverige har varit medlemmar i EU så har Sverige arbetat hårt för att höja djurskyddsnivån på den inre marknaden, vilket även till vissa delar lyckats. Vid tidpunkten för det svenska inträdet i EU fanns viss reglering av djurskyddet för djur som hölls för livsmedelsproduktion och som försöksdjur. Denna reglering som inte var särskilt omfattande har nu utökats eller skärpts på ett flertal områden. Det finns fortfarande områden där Sverige har mer omfattande och strängare regler än övriga EU-länder. En tendens som kan noteras är att regleringen av djur-

skyddet på EU-nivå går från direktiv, som medlemsstaterna ska inarbeta i den egna lagstiftningen, till förordningar, vilka gäller direkt i alla medlemsländer. I fråga om förordningar får medlemsländerna som huvudregel inte heller ha avvikande regler även om de tidigare har ställt högre krav än förordningen. Ett antal avgöranden från EU-domstolen i Luxemburg har visat att om lagstiftningen ställs på sin spets har oftast EU-regler om den fria rörligheten på den inre marknaden och förbud mot handelshinder företräde framför djurskyddsregler. Domstolen har dock också vid ett flertal tillfällen konstaterat att om området är oharmoniserat (inte har fullständigt gemensamt regelverk på området) så får medlemsländerna anta handelshindrande bestämmelser. Detta gäller så länge som bestämmelserna bl.a. är nödvändiga för att skydda djuren och är proportionerliga. Konkurrenssituationen på den inre marknaden har numera hårdnat ytterligare i och med tillkomsten av tolv nya medlemsländer 2004 och 2007, av vilka en del är stora jordbruksproducenter.

År 2010 har det inom EU börjat diskuteras om gemensamma djurskyddsregler ska införas för sällskapsdjur, i första hand hund och katt.

2.6 Europarådet och dess inflytande på djurskyddsområdet

Under 1980- och 1990-talen utgjorde Europarådet den plattform där det europeiska djurskyddsarbetet kunde drivas. Sverige har med framgång varit en drivande kraft i rådet. Under 1979–1987 har Sverige innehaft ordförandeposten och 1987–1998 suttit som vice ordförande i den ständiga kommittén för lantbrukdjur (T-AP) som arbetar fram djurskyddsregler för de olika djurslagen inom lantbrukets djur.

Europarådet består av 47 medlemsländer och numera även av länder från tidigare Sovjetunionen inräknat Ryssland.

Europarådet har genom olika konventioner för skydd av djur haft ett stort inflytande på utvecklingen av djurskyddet i Europa. Den första konventionen om skydd av djur vid transporter trädde i kraft redan 1971. Det finns även konventioner om skydd av djur som hålls för produktionsändamål (trädde i kraft 1978), skydd av djur vid slakt (trädde i kraft 1982), skydd av djur som hålls för

vetenskapliga ändamål (trädde i kraft 1991) och skydd av sällskapsdjur (trädde i kraft 1992).

Med grund i de olika konventionerna finns rekommendationer som innehåller detaljerade regler för exempelvis olika slags produktionsdjur. Rekommendationerna är bindande för de medlemsländer som har ratificerat (skrivit under) konventionen och ska, efter att de har blivit antagna, införlivas i nationell lagstiftning inom sex månader. Det finns emellertid inte några sanktioner mot medlemsländerna vid bristande efterlevnad. Vid möten ska medlemsländerna rapportera om hur arbetet med konventioner och rekommendationerna fortskrider i respektive land.

På försöksdjursområdet har regelarbetet bedrivits parallellt i EU och Europarådet.

På senare år har medlemsländernas möjligheter att driva djurskyddsfrågor i Europarådet begränsats eftersom EU har reglerat flera områden som gäller djurskydd. Detta innebär att medlemsländerna inte kan driva frågor som ställer mer långgående krav än den nivå som ställs inom EU. I praktiken innebär detta att kommissionen koordinerar medlemsländerna inför alla omröstningar i Europarådet. Exempelvis kan nämnas den nya grisrekommendationen (Recommendation concerning Pigs (adopted by the T-AP on 2 December 2004, entry into force on 2 June 2005) (Replacing the previous Recommendation adopted on 21 November 1986)) som Europarådet antog 2004, vilket var tre år efter att EU:s grisdirektiv beslutats. Här hade vissa förändringar med högre djurskydds krav förhandlats fram under en flerårig process i Europarådet. När rekommendationen skulle antas krävde kommissionen att avvikelser från grisdirektivet skulle justeras för att uppnå överensstämmelse mellan samtliga bestämmelser i såväl rekommendationen som i direktivet. Sedan koordinerade kommissionen samtliga medlemsländer att rösta på det ändrade förslaget till rekommendation, även de länder som tidigare hade drivit frågor om högre krav. Numer har arbetet inom Europarådet på djurskyddssidan prioriterats ned av rådet på grund av brist på budgetmedel. Nya frågor som terrorism och trafficking har kommit högre upp på agendan. Vissa medlemsländer som exempelvis Sverige kämpar dock aktivt för att aktivera arbetsgruppen T-AP igen.

2.7 World Organisation for Animal Health:s (OIE) betydelse för djurskyddsarbetet internationellt

World Organisation for Animal Health (OIE) är en internationell referensorganisation för djurhälsa. Alla handelsavtal mellan olika länder bygger sina krav på OIE:s koder innehållande standarder rörande smittskydd för djur och djurprodukter.

Djurskydd identifierades för första gången som en prioritet av OIE:s strategiska plan för 2001–2005.

OIE:s medlemmar gav organisationen i uppdrag att utveckla rekommendationer och riktlinjer för djurskyddsrutiner ("practices") för internationell handel. Detta uppdrag styrker att djurhälsa internationellt anses vara en nyckelkomponent för djurskydd.

OIE:s arbetsgrupp för djurskydd upprättades vid OIE:s generalförsamling i maj 2002, och de första rekommendationerna antogs ett år senare. OIE:s rekommenderade principer för djurskydd inkluderades i koden för landlevande djur år 2004. Man hade också den första globala konferensen för djurskydd samma år, i syfte att öka medvetandet om sambandet mellan djurskydd och djurhälsa bland medlemmarna och förklara OIE:s initiativ inom djurskyddsområdet.

Sedan maj 2005 har OIE:s medlemmar (f.n. 178 medlemmar) antagit följande sju djurskyddsstandarder för landlevande djur och två för akvatiska djur/vattenbruksdjur:

1. Transport av djur på land
2. Transport av djur till sjöss
3. Transport av djur med flyg
4. Slakt av djur för human konsumtion
5. Avlivning av djur i sjukdomskontrollsyfte
6. Kontroll av lösdrivande hundar
7. Användande av djur inom forskning och utbildning
8. Djurskydd för odlad fisk under transport
9. Djurskyddsaspekter rörande bedövning och slakt/avlivning av fisk för human konsumtion

Kapitlen om djurskyddsstandarderna, liksom andra OIE-kapitel i koden, uppdateras kontinuerligt och återfinns på OIE:s hemsida (www.oie.int).

OIE:s andra globala djurskyddskonferens "Putting the OIE Standards to Work" hölls i oktober 2008, vid vilken man enades om vikten av ett aktivt engagemang från veterinära myndigheter och veterinärer för att uppnå ett förbättrat djurskydd. Man identifierade nyckelbehov och redskap för att hjälpa medlemmarna att förstärka sina möjligheter att tillämpa OIE:s standarder.

I den 5:e strategiska planen (2011–2015) fortsätter OIE sitt arbete med prioriterade frågor, t.ex. djurskydd för djur inom forskning och utbildning, djurskydd och produktionssystem inom lantbruket samt djurskydd för fisk (www.oie.int).

Den internationella handeln mellan länder och handelsblock regleras av olika handelsavtal beroende på vad som importeras eller exporteras. Djurskydd finns inte reglerat i något av dessa internationella handelsavtal, ex. SPS (Sanitära och fytosanitära frågor) el TBT (tekniska handelshinder). EU har dock som ambition vid förhandlingar av de veterinära delarna av handelsavtal med tredje länder att inkludera bestämmelser om djurskydds-samarbete.

2.8 Hur har djurskyddslagen ändrats sedan 1988?

Vid en jämförelse mellan innehållet i dagens djurskyddslag och den djurskyddslag som antogs av riksdagen 1988 framkommer vissa generella förändringar, dessa innebär inte någon ändring i sak. Alla bemyndiganden har ändrats på grund av att tillsynsmyndigheten har ändrat namn, men även på grund av att tillsynen har flyttats från kommunerna till länsstyrelserna. Vissa bestämmelser om försöksdjur har också lagts till för att förtydliga vad som gäller för dessa djur. Vidare har det förts in definitioner på försöksdjursområdet och samtliga bestämmelser har därför ändrats redaktionellt. Bemyndigandena har också anpassats så att de täcker situationer när bestämmelserna ändras. Exempel på det är när ett nytt djurslag har förts in i en bestämmelse så har det även förts in i bemyndigandet.

Hänvisningar till EU-lagstiftning som kompletterar djurskyddslagen och kontrollagstiftningen har förts in. Ordet tillsyn har bytts ut mot kontroll eftersom detta begrepp används i EU-samman-

hang. En viss modernisering och förenkling av språket kan också ses.

I det följande redogörs i korthet för de bestämmelser i djurskyddslagen som har ändrats eller utvecklats efter lagens tillkomst.

Grundläggande bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas (3–9 §)

I 3 § har lagts till att bestämmelsen också gäller hägn. Vidare har detaljregler för hur foder och vatten ska vara beskaffat införts.

I 3 a § har ett nytt bemyndigande tillkommit om att en särskild avgift får tas ut om en åtgärd kräver föreskriven förprovning men sådan har inte gjorts. I 3 b § har en bestämmelse tillkommit enligt vilken beslut kan fattas om att åtgärd eller byggnad som kräver förprovning inte får användas om förprovning underlåtit. Sådant förbud ska dock inte meddelas om åtgärden kan godkännas i efterhand.

Bestämmelsen i 4 § om att djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt var tidigare begränsad till produktionsdjur. Numer gäller bestämmelsen samtliga djur som omfattas av lagen. Detta framgick redan av propositionen till 1988 års djurskyddslag, men det ansågs då att de stora ekonomiska intressen som finns i fråga om produktionsdjur gjorde dessa särskilt utsatta.

Bemyndigandet i 7 § har ändrats från en föreskriftsrätt om villkor för eller förbud mot att hålla djur i fångenskap till att även omfatta föreskrifter om försäljning eller annan överlåtelse av djur.

Bestämmelsen i 9 § har utvecklats så att djur ska ges vård av veterinär om så krävs vid skada eller sjukdom. Tidigare fanns det inte krav på att veterinär ska tillkallas. Vidare ska djuret, om det genom sitt beteende visar tecken på ohälsa, också ges vård eller så ska andra åtgärder vidtas. Det innebär även att åtgärder ska vidtas vid ohälsa som djuret visar genom andra onormala beteenden än tydliga sjukdomssymtom.

Operativa ingrepp m.m. (10–12 §§)

Enligt 10 § är injektioner en förbjuden åtgärd om de ges av andra skäl än veterinärmedicinska.

En ändring av 11 § har gjorts på grund av den nya lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård (2009:302) som medger att även annan djurhälsopersonal än veterinär har rätt att utföra vissa åtgärder beroende på kompetens. I punkten 3 har lagts till att behandling under allmän bedövning eller lokalbedövning genom injektion tillhör de åtgärder som enbart djurhälsopersonal får göra.

I 12 § har en tidigare bestämmelse tagits bort enligt vilken bemyndigande gavs om att anta föreskrifter eller förbjuda genteknik på djur. I definitionerna om djurförsök har formuleringen ”med djurförsök avses också framställning av djur med förändrad arvs massa, om gentekniska, kemiska eller andra liknande metoder används” förts in.

Bestämmelser om slakt i 13-15 §§

Bestämmelserna har ändrats endast i den del som de anger behörig myndighet.

Tillståndsplikt för viss djurhållning (16 §)

Bestämmelsen har ändrats från att tidigare ha gällt hundar till att omfatta sällskapsdjur generellt. I fråga om hästar gällde bestämmelsen tidigare endast upplåtelse av djur och ridskoleverksamhet, men numer omfattas även uppfödning, försäljning, förvaring och utfodring. Det har också lagts till ett förtydligt krav på att både verksamheten och den som driver den ska vara lämpliga. Ett nytt bemyndigande att meddela föreskrifter om villkor för verksamheten eller undantag från bestämmelsen har även införts.

Djurförsök (19–23 §§)

I 19 § har en bestämmelse förts in om att djurförsök endast får genomföras om syftet med försöket inte kan uppnås genom andra tillfredsställande metoder. Så få djur som möjligt ska användas och djuren får inte utsättas för större lidande än vad som är nödvändigt.

I 19 a § har nya bestämmelser införts om tillståndsprövning. För att tillstånd ska ges måste föreståndaren anses vara lämplig att bedriva verksamheten. Dessutom ska anläggningen vara lämplig från djurskyddssynpunkt. Behovet av uppfödning av försöksdjur ska också bedömas vid tillståndsgivning.

Omfattningen av 20 § har utökats genom att krav ställs på att en veterinär ska vara knuten till verksamheten och att personalen är tillräckligt stor och har erforderlig utbildning och kompetens. Samtidigt föreskrivs krav på att föreståndare och veterinär ska se till att verksamheten följer regelverket.

I 21 § har det förts in hur och när en djurförsöksetisk nämnd kan godkänna ett djurförsök.

I 23 § har det lagts till att försöksdjur ska vara märkta samt att instruktioner och anteckningar ska föras om verksamheten.

Kontrollmyndigheternas offentliga kontroll och övriga åligganden (24–25 §§)

Ett krav på att den myndighet som utövar kontroll över djurskyddet ska ha tillgång till djurskyddsutbildad personal i den omfattning som krävs för att uppgiften ska fullgöras tillfredsställande har lagts till i 24 §.

Kontrollmyndighetens övriga åligganden återfinns numer i 24 a–b §§ (*c–f har upphört att gälla*). Bestämmelsen om skyldighet för polismyndigheten att på begäran lämna hjälp har flyttats från denna bestämmelse.

Föreskrifter om offentlig kontroll (25–25 a §§)

Här har lämnats ett nytt bemyndigande för den samordnande myndigheten att meddela föreskrifter om hur kontrollen ska bedrivas och en informationsplikt för kontrollorganen. Vidare har bemyndigandet om att ta ut avgifter för kontrollen flyttats bort.

I 25 a § ges särskilt bemyndigande till regeringen att föreskriva om vilka av kontrollförordningens ((EG) nr 882/2004) bestämmelser som ska tillämpas vid kontroll av andra djurhållare än sådana som håller livsmedelsproducerande djur.

Avgifter (25 b §)

Bestämmelser om avgifter finns numer i 25 b §.

Förelägganden, förbud och rättelse (26 §)

Bestämmelsen är oförändrad.

Rätt till upplysningar och tillträde m.m. (27 §)

Bestämmelsen är oförändrad, utöver att hänvisning görs till fler bestämmelser som gäller samma fråga på grund av ändringar i lagen.

Hjälp av polismyndighet (27 a §)

Bestämmelsen har flyttats till 27 a §.

Undantag för djur som används inom försvarsmakten (28 §)

Bestämmelsen är i sak oförändrad.

Anmälan om vanvård m.m. (28 a §)

Bestämmelsen är ny och fanns tidigare i förordningen (1971:810) om allmän veterinärinstruktion. När denna skyldighet infördes för all djurhälsopersonal angavs det att rapporteringsskyldigheten på olika områden bör regleras i den lagstiftning som rör saken.

Förbud att ha hand om djur (29 §)

Bestämmelserna i 29 § har skärpts kraftigt i och med de ändringar som trädde i kraft 1993 och 2003.

Normen för hur bedömningen ska göras, gällande om förbud ska meddelas eller inte, har skärpts under åren. Lagen gav inledningsvis inte någon ledning för bedömningen. Den 1 januari 1993 infördes en handlingsplikt för länsstyrelsen. I stället för att som tidigare föreskriva att länsstyrelsen får fatta beslut så föreskrev den nya lydelsen en skyldighet för länsstyrelsen att fatta beslut (ska) om de i paragrafen beskrivna kriterierna uppfylldes. För att ge en möjlighet till rimlighetsbedömning infördes ett nytt andra stycke i paragrafen: ”Förbud ska inte meddelas om det kan antas att ett upprepande inte kommer att inträffa”.

Den 1 januari 2003 skärptes paragrafen ytterligare genom att två nya kriterier infördes för när förbud ska meddelas dels om någon har dömts för djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken och dels om någon vid upprepade tillfällen har dömts för brott enligt 36 § eller vid upprepade tillfällen har varit föremål för beslut enligt 26 §.

Den kraftigaste skärpningen var dock att orden ”kan antas” i andra stycket byttes ut mot ”är uppenbart”. Det ställer mycket höga krav på bedömningen av att ett upprepande inte kommer att ske.

Omhändertagande av djur m.m. (31–34 §§)

Bestämmelserna i 31 och 32 §§ skärptes kraftigt i och med de ändringar som trädde i kraft den 1 januari 2003. I stället för att som tidigare föreskriva att länsstyrelsen, och i fallet 32 § även en tillsynsmyndighet eller polismyndigheten, får fatta beslut så innebär den nya lydelsen en skyldighet för myndigheten att fatta beslut (ska) om de i paragrafen beskrivna kriterierna uppfylls.

Bestämmelsen i 31 § har utökats med samma två punkter vid omhändertagande av djur som i 29 § vad avser djurförbud dels när det gäller personer som är dömda för djurplågeri, dels när någon har dömts för brott enligt 36 eller 36 a § eller när någon vid upprepade tillfällen har varit föremål för beslut enligt 26 §.

Ett förtydligande har införts i 33 § om att beslut enligt 31 och 32 §§ även gäller avkomma som det omhändertagna djuret föder under omhändertagandet.

I 34 § har ett förtydligande införts om att omhändertagna djur kan överlätas även på annat sätt än genom försäljning. I 1988 års lag föreskrevs att länsstyrelsen i samma beslut som omhändertagandet även skulle besluta om djuret skulle säljas eller avlivas. Det mildrades 1993 till att länsstyrelsen snarast ska besluta om detta.

Straffbestämmelser (36–37 §§)

36 § anger bl.a. vilka paragrafer i djurskyddslagen som är straffsanktionerade. År 2003 inkluderades även 13 § (djurskydd vid slakt) i listan över straffsanktionerade paragrafer.

Ett nytt andra stycke infördes i 36 § den 1 januari 2003; ”Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, döms till fängelse i högst två år”. Att enbart fängelse finns i straffskalan för det brottet innebär att ett uppsåtligt brott mot en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt har samma straffvärde som djurplågeribrott.

År 2006 infördes en ny 36 a § som med samma formuleringar som i 36 § straffsanktionerade EG-bestämmelserna angående djurskydd.

I 37 § finns ett förtydligande om att om den som har ålagts att betala särskild avgift för att inte ha låtit förpröva stall eller motsvarande inte dessutom ska dömas till ansvar enligt 36 §.

Överklagande m.m. (38–39 §§)

En ändring har gjorts av 38 § för att göra det tydligt att man ska följa förvaltningsrättsliga grunder vid överklagande.

I 39 § har en ändring införts så att regeringen får bemyndigande att meddela föreskrifter om när ett beslut enligt detta regelverk ska gälla omedelbart även om det överklagas.

2.8.1 Analys

Av denna genomgång drar utredaren slutsatsen att några genomgripande förändringar av djurskyddsreglerna som handlar om djurhanteringen inte har skett under de drygt 20 år som lagen har funnits. Det som har skett är att det i vissa fall har tillförts

ytterligare detaljregleringar, utöver de generella ändringar som beskrivits tidigare i detta kapitel. Däremot har reglerna angående djurskyddskontroll ändrats genomgripande på flera punkter liksom straffbestämmelserna.

2.9 Hur har djurskyddsförordningen ändrats sedan 1988?

Vid en motsvarande genomgång och jämförelse när det gäller djurskyddsförordningen visar i stort sett samma sak som för lagen.

Samtliga bemyndiganden har ändrats dels på grund av att tillsynsmyndigheten har bytts ut, dels för att tillsynen har flyttats. När det gäller förordningen har inte enbart tillsynen flyttats från kommun till länsstyrelse utan det har också tidigare skett en överflyttning av visst centralt tillsynsansvar från Centrala försöksdjursnämnden till Djurskyddsmyndigheten. Den senare myndigheten har därefter lagts ner och tillsynen har flyttats över till Jordbruksverket. Till följd av de definitioner på försöksdjursområdet som har förts in i djurskyddslagen har även alla bestämmelser i djurskyddsförordningen som rör försöksdjur ändrats. Vidare har även hänvisningar till EU-lagstiftningen som förordningen kompletterar förts in både på djurskyddslagstiftningens och på kontrollagstiftningens områden. Ordet *tillsyn* har bytts ut mot *offentlig kontroll* eftersom detta begrepp används i EU-sammanhang. Det har även skett en viss modernisering och förenkling av språket.

I det följande redogörs i korthet för de bestämmelser i djurskyddsförordningen som har ändrats eller utvecklats i sak under tiden efter djurskyddslagens tillkomst.

Djurstallar (1 b–4 §§)

I 2 § har förtydligats att Jordbruksverket utöver att meddela föreskrifter om undantag från fönster för dagsljusinsläpp, även i särskilda fall kan medge undantag från detta krav.

I 3 § har lagts till att bestämmelsen även gäller för utrustning i hägn.

Förprovning av djurstallar och ny teknik (5–6 b §§)

Bestämmelsen i 5 § har utvidgats till att, förutom att gälla stall, också omfatta andra förvaringsutrymmen samt hägn för hästar. Den har också ändrats från att tidigare ha innehållit en uppräkningslista av de djurslag som traditionellt hålls för produktion till att omfatta djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar eller för djur som används i sådan undervisning som inte är djurförsök. Bemyndigandet i bestämmelsen har också utvidgats så att Jordbruksverket även får meddela föreskrifter om villkor för förprovning. Tidigare fick bara meddelas undantag från kravet på förprovning.

Förprovningen har enligt 6 § flyttats från lantbruksnämnden till länsstyrelsen. I bestämmelsen medges även att besiktningen av byggnaden kan ske, förutom innan den tas i bruk, även snarast möjligt om det är mer lämpligt.

I 6 a § har nya regler införts om att särskild avgift ska tas ut när byggnader har uppförts utan förprovning. Även avgiftens storlek regleras. Här anges även att särskild avgift inte får tas ut om frågan inte har tagits upp av länsstyrelsen inom fem år från det att åtgärden vidtogs.

I 6 b § finns också nya regler som förskriver att beslut om förbud ska fattas av länsstyrelsen att hålla djur i byggnader som har uppförts utan förprovning om inte åtgärden kan godkännas i efterhand.

Djurbållning (8 a–21 a §§)

Jordbruksverket har enligt ett nytt bemyndigande i 8 a § rätt att meddela föreskrifter om utfodring och vattning av djur.

Bestämmelsen i 9 § innehöll tidigare ett förbud mot att hålla höns i burar för äggproduktion. Detta har ändrats till att djuren får hållas i inhysningssystem som uppfyller deras behov av rede, sittpinne och sandbad. Krav finns på att inhysningen ska ske så att dödlighet och beteendestörningar hos hönsen hålls på en låg nivå. Ett bemyndigande har också getts till Jordbruksverket att meddela ytterligare föreskrifter om hur höns ska inhysas.

I 9 a § har ett nytt krav på att rävar ska hållas så att deras behov av att vara tillsammans med andra rävar, röra sig, gräva och ägna sig åt annan sysselsättning kan tillgodoses. Jordbruksverket har getts

ett bemyndigande att anta ytterligare föreskrifter om hur rävar ska hållas.

Bestämmelsen i 11 § har utvidgats så att undantaget från kravet på bete eller utevistelse också gäller djur som hålls i karantän.

En ändring av 13 § har skett så att möjligheten för kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd att medge undantag i särskilda fall har övergått till ett bemyndigande av Jordbruksverket att meddela föreskrifter om hur bete ska anordnas.

Bestämmelsen i 13 a § är ny och reglerar när beslut kan meddelas i enskilda fall om undantag från 10 och 11 §§. Vidare anges i vilka fall som det är Jordbruksverket eller länsstyrelsen som gör detta. Vidare har Jordbruksverket ett bemyndigande att meddela föreskrifter om undantag från bestämmelserna för stall byggda före 1988 samt föreskrifter för omprövning av beslut om undantag från föreskrifterna.

I 15 § har förbudet mot elektriska kodressörer utökats till att gälla all utrustning eller sådana anordningar som ger djur elektriska stötar i avsikt att styra deras beteende. Det fastslås också att dessa anordningar inte får finnas monterade i stall etc. Ett undantag görs för elstängsel. Jordbruksverket kan även meddela föreskrifter om användning av sådana stängsel samt att medge undantag från förbudet mot elektriska pådrivare och elavvisare på fodervagnar. Verket ges också möjligheter att föreskriva om villkor för sådan användning.

I 17 § har bemyndigandet vidgats från att omfatta endast produktionsdjur till att omfatta all djurhållning. Vidare har bemyndigandet vidgats från att gälla föreskrifter om hur djur föds upp eller hålls till att omfatta föreskrifter om villkor för eller förbud mot viss djurhållning.

I 19 § fanns tidigare ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för att hålla djur i fångenskap som har flyttats till 17 §. I denna bestämmelse finns nu ett förbud mot innehav av och avel med hundar med extrem stor kamplust som lätt blir aggressiva och biter, bara med svårigheter kan förmås avbryta ett angrepp och har benägenhet att rikta kampintresset mot människor eller andra hundar.

Tidigare föreskrevs i 21 § att kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd skulle godkänna lokaler etc. för djur som användes i yrkesmässig handel med sällskapsdjur. Bestämmelsen har nu flyttats till 32 b § om tillståndspliktig verksamhet.

I 21 a § ges Jordbruksverket bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur.

Transport av djur (22–24 §§)

Bemyndigandet i 23 § har preciserats från att tidigare endast omfatta bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om transporter av djur till att gälla föreskrifter om villkor för eller förbud mot sådana transporter.

Operativa ingrepp m.m. (25–29 §§)

Bestämmelsen i 25 § har ändrats på flera olika punkter. När det gäller kastrering av husdjur är det tillåtet utan veterinärmedicinska skäl, men en lekman får numera bara utföra sådant ingrepp utan bedövning på grisar och renar. Grisens ålder har också sänkts från sex veckor till sju dagar. Tidigare var det också tillåtet att kastrera nötkreatur och får före det att de uppnått två månaders ålder utan att veterinär anlätades. Det har också ställts krav på att grisar som kastreras efter sju dagars ålder ska vara bedövade. Avhorning av nötkreatur och get var tidigare tillåtet av lekman utan bedövning före det att djuren uppnått en månads respektive två veckors ålder. Numer är det tillåtet endast om det sker under bedövning och utförs av veterinär eller av någon annan person som veterinären finner vara lämplig. Kupering av svans på får har tagits bort som ett ingrepp som är tillåtet utan veterinärmedicinska skäl.

I 26 och 27 §§ har ett förtydligande införts om att bestämmelserna också gäller injektioner.

I 29 § har ett förbud införts mot att bedriva avel med en sådan inriktning att det kan medföra lidande för djuren. Ett bemyndigande som Jordbruksverket tidigare hade att förbjuda denna typ av avel har nu ändrats till ett bemyndigande att meddela föreskrifter om förbudet.

Slakt m.m. (30–32 a §§)

I 31 § har en bestämmelse införts om att Jordbruksverket, förutom att meddela föreskrifter, också får fatta beslut i enskilda fall om undantag från kravet på bedövning för fjäderfä och kanin.

Bestämmelsen i 32 a § är ny och här ges officiell veterinär på slakteri ett bemyndigande och en skyldighet att, när djur lider i onödan på slakteri, förbjuda slakten omedelbart, avliva djuret eller vidta andra åtgärder som omedelbart krävs från djurskyddssynpunkt. Vidare har verket getts ett bemyndigande om att föreskriva om officiella veterinärers uppgifter från djurskyddssynpunkt.

Tillståndsplikt för viss djurhållning (32 b och 32 c §§)

Länsstyrelsen ges här ett nytt bemyndigande att även hantera de ärenden som gäller tillstånd för alla sällskapsdjur. Bemyndigandet gällde tidigare hundar och kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd angavs som tillståndsgivande myndighet i 16 § djurskyddslagen. Bestämmelsen i 32 b § jämförd med 59 § visar att den länsstyrelse som enligt avtal har kontrollansvar för ett visst kontrollobjekt även ansvarar för tillståndsprövningen av det objektet. Vidare har Jordbruksverket getts ett nytt bemyndigande om att föreskriva vad som avses med ”större omfattning” samt att meddela undantag från krav på tillstånd.

Tävling med djur och förevisning av djur (33–39 §§)

I 33 § har Jordbruksverkets bemyndigande om utvidgats till att omfatta föreskriftsrätt när undantag kan medges från kravet på att en veterinär som har förordnats av verket ska besiktiga tävlingsområdet och de deltagande djuren. I särskilda fall och om det finns särskilda skäl får verket medge undantag från bestämmelsen om tävlingsveterinärer (bestämmelsen upphörde att gälla den 1 juli 2010). I 33 § har verket fått ett nytt bemyndigande om att föreskriva om i vilka fall som man genom en utsedd veterinär ska närvara vid offentliga tävlingar. Här har en ändring skett från att meddela undantag till att föreskriva om vilka tävlingar där veterinär ska vara representerad. Det har också preciserats vilka befogenheter och skyldigheter som veterinären har. Verkets

bemyndigande har utvidgats till att omfatta föreskriftsrätt om undantag från dessa skyldigheter och rättigheter som tillkommer veterinär som har förordnats av Jordbruksverket. Samtidigt har det preciserats att verket endast får medge undantag från bestämmelsen om tävlingsveterinärer i särskilda fall och om det finns särskilda skäl.

I 35 § har ren undantagits från de hjorddjur som inte får föras omkring och förevisas offentligt.

Bestämmelsen i 36 a § är ny och föreskriver att länsstyrelsen årligen ska kontrollera cirkusar och även vid sådana förändringar av djurbeståndet eller utrustningen som är av väsentlig betydelse för från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt. Bestämmelsen innehåller också ett bemyndigande om att verket får meddela föreskrifter om skyldigheter för den som förevisar djuren, att föra anteckningar om verksamheten och djuren samt att lämna upplysningar om verksamheten.

Bestämmelsen i 37 § har ändrats så att länsstyrelsen, i stället för som tidigare Jordbruksverket, ska godkänna djurparker eller liknande.

Djurförsök (40–57 §§)

I 40 § har preciserats för vilka djurklasser som tillstånd krävs för djurförsök.

I 40 a § ges ett nytt bemyndigande till Jordbruksverket att meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur.

Den etiska prövningen har ändrats till ett etiskt godkännande i 41 §.

Bestämmelsen i 44 § har ändrats på så sätt att i de fall som en djurförsöksetisk nämnd har flera avdelningar så får varje avdelning bestå av högst 14 personer. Den längsta tid som dessa personer utses på har ändrats från tre till fyra år.

På grund av den förändring som har gjorts i 19 § djurskyddslagen har 49 § upphävts.

Bestämmelsen i 49 a § är ny och specificerar vilka regler i djurskyddslagen som man kan frångå när den djurförsöksetiska nämnden godkänner ett djurförsök. I bestämmelsen ges också Jordbruksverket ett bemyndigande om att föreskriva om hur ansökningarna om undantagen och hur besluten om godkännande

ska utformas. Här införs också ett krav om att nämnden är skyldig att rapportera till Jordbruksverket vid beslut som ger undantag från 9, 10, 11, 14, 15 och del av 16 §§.

I 50 § har bemyndigandet utvidgats till att Jordbruksverket även får meddela föreskrifter om undantag från destinationsuppfödning av djur. Vidare får undantag medges från krav på tillstånd för förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur.

Bestämmelsen i 50 a § innehåller ett nytt bemyndigande för Jordbruksverket att föreskriva eller i enskilda fall fatta beslut om vad som ska gälla för föreståndare och veterinär vid uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur. Verket får också meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om den utbildning eller kompetens som personalen ska ha vid uppfödning, förvaring och tillhandahållande av försöksdjur.

I 51 § har Jordbruksverkets bemyndigande vidgats till att också gälla meddelande av föreskrifter om utbildning och kompetens för personal som deltar i användning av försöksdjur och för dem som vårdar försöksdjur vid en anläggning för djurens användning.

Bestämmelsen i 53 § har förtydligats på så sätt att det anges vilka djurklasser som måste bedövas före det att man företar ett djurförsök som kan medföra ett fysiskt eller psykiskt lidande. Det har också förtydligats att om bedövningen i sig själv orsakar mer lidande än användningen av djuret i försöket så är bedövningen undantagen. I sådana fall har det specificerats att smärtstillande eller lugnande medel ska användas så att djuret inte utsätts för svår smärta, svår ångest eller annat svårt lidande.

I 54 a § har ett nytt bemyndigande införts för Jordbruksverket om att meddela föreskrifter om skyldigheter för den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder djuren att märka dem, upprätta instruktioner för skötsel och för andra uppgifter av betydelse från djurskyddssynpunkt. Vidare ska anteckningar föras och upplysningar lämnas om verksamheten.

I 55 § har man fört in ett förtydligande om att lokaler motsvaras av anläggningar eller andra förvaringsutrymmen. Motsvarande bestämmelser som gäller för förprovning av stallar har förts in i bestämmelsen, men i detta fall är det Jordbruksverket som är den som godkänner och besiktigar anläggningarna. Det har också förts in att djurhälsan också ska beaktas vid förprovningen.

I 56 § föreskriver om de särskilda avgifter som ska tas ut om någon utför en åtgärd enligt 55 § utan förhandsgodkännande av Jordbruksverket.

Bestämmelsen i 57 § har en ny lydelse som motsvarar bestämmelsen i 16 b § om att länsstyrelsen ska fatta beslut om förbud att använda stallar om inte förprovning har genomförts, om man inte finner att det kan godkännas i efterhand. I så fall ska Jordbruksverket fatta beslutet.

Handläggning av ärenden om tillstånd (57 a–57 b §§)

Bestämmelsen i 57 a § är ny och fastställer att en behörig myndighet som begär ett intyg eller liknande för att visa att vissa krav är uppfyllda vid tillståndsgivning måste godta intyg som utfärdats i ett annat EU-land. Myndigheten får dock begära en översättning.

I 57 b § har Jordbruksverket fått ett nytt bemyndigande om att meddela föreskrifter om inom vilken tid som en myndighet ska lämna tillstånd samt att denna tid inte ska börja löpa före det att inspektion av vad som är tillståndspliktigt gjorts. Vidare föreskrivs att tillståndet ska anses vara beviljat om inte myndigheten har meddelat ett beslut om något annat inom tidsfristen.

Behörig myndighet (58 §)

I bestämmelsen, som är ny, fastställs att Jordbruksverket är behörig myndighet om inte annat framgår av 59 eller 62 § eller om inte regeringen beslutar annat.

Kontrollmyndigheter (59–63 §§)

Bestämmelsen i 59 § är ny och här utpekas länsstyrelsen som den myndighet som utövar den offentliga kontrollen. Denna bestämmelse fanns tidigare i 56 §.

Bestämmelsen i 60 § har en ny lydelse enligt vilken länsstyrelsen utövar den offentliga kontrollen för sjötransporter som utgår från länet.

I 61 § finns en ny bestämmelse där Livsmedelsverket, genom de officiella veterinärerna och officiella assistenterna på slakteri, ska utöva den djurskyddskontroll som ankommer på dem enligt EU-förordningen om offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

Bestämmelsen i 63 § har ny lydelse som utpekar Jordbruksverket som den myndighet som har det centrala tillsynsansvaret och som ska samordna övriga kontrollmyndigheter och ge stöd, råd och vägledning.

Offentlig kontroll över icke livsmedelsproducerande djur (64 §)

Denna bestämmelse har ny lydelse som fastställer att den offentliga kontrollen ska följa vissa av de regler som finns i EU:s kontrollförordning även vid kontroll av andra djurhållare än sådana som håller livsmedelsproducerande djur.

Föreskrifter om offentlig kontroll (65–66 §§)

I 65 § finns ett nytt bemyndigande för Jordbruksverket om att få meddela föreskrifter om hur offentlig kontroll ska bedrivas, hur kontrollmyndigheter ska samverka samt skyldigheter för en kontrollmyndighet eller liknande att lämna information till Jordbruksverket om den kontrollverksamhet som bedrivits.

Avgifter (67–70 §§)

I 67 § finns en ny bestämmelse som trädde i kraft den 1 juli 2010. Bestämmelsen reglerar att Jordbruksverket får meddela föreskrifter om avgifter för ärenden om godkännande av ny teknik, registrering av djurtransportörer och undantag från krav på ligghall för utgångsdjur, tillstånd enligt 19 a § djurskyddslagen, godkännande enligt 20 § djurskyddslagen och 37 § i djurskyddsförordningen och undantag enligt 13 a § i djurskyddsförordningen. Motsvarande regler återfanns i den gamla djurskyddsförordningens 57 §.

I 67 a §, som är ny, ges verket bemyndigande om att meddela föreskrifter om att avgifter ska betalas för veterinär medverkan vid tävling. Denna regel trädde i kraft den 1 juli 2010.

I 68 § finns ett nytt bemyndigande till Jordbruksverket om att meddela föreskrifter om de avgifter som ska betalas för extra kontroll enligt EU:s kontrollförordning.

Bestämmelsen i 69 § är ett nytt bemyndigande till Livsmedelsverket om att föreskriva om att avgift ska betalas för den

djurskyddskontroll som utförs av officiella veterinärer och officiella assistenter på slakteri.

Förbud att ha hand om djur och omhändertagande av djur (71 och 72 §§)

Innehållet i 71 § angående skyldigheten för polismyndigheten att till länsstyrelsen skyndsamt anmäla om man finner att det finns förutsättningar för att besluta om förbud enligt 29 § att ha hand om djur, har flyttats från 58 § i 1988 års djurskyddsförordning. Formuleringen före den 1 januari 2009 var dock ”Om en annan kontrollmyndighet än länsstyrelsen finner...” Den formuleringen inkluderade alltså även den centrala kontrollmyndigheten. Från 2009 gäller paragrafen endast polismyndigheten.

Innehållet i 72 § med bemyndigande för Jordbruksverket om att föreskriva om förfarandet vid omhändertagande av djur fanns tidigare i 59 §.

Överklagande m.m. (73 och 74 §§)

I 73 § hänvisas till att bestämmelser om överklagande finns i 38 § djurskyddslagen.

I 74 § uppräknas de bestämmelser i djurskyddslagen och EU:s transportförordning för vilka beslut ska gälla omedelbart även om de överklagas. Den beslutande myndigheten kan dock bestämma något annat.

Verkställighetsföreskrifter (75 §)

Denna bestämmelse har flyttats från tidigare 60 §.

2.9.1 Analys

Utredaren konstaterar att djurskyddsförordningen har förändrats sedan 1988 i betydligt större utsträckning än djurskyddslagen. Detta är inte förvånande eftersom förordningen är mer detaljerad och det har funnits ett större behov av att ändra denna på grund av ny kunskap och den utveckling som har skett. Dessutom är det

mycket lättare att ändra i förordningen eftersom sådana ändringar beslutas av regeringen till skillnad från en ändring i djurskyddslagen som ska fattas genom riksdagsbeslut. I djurskyddsförordningen har regeringen också en möjlighet att visa sin politiska vilja.

Om man bortser från alla nya eller mer preciserade bemyndiganden som har införts i stället för gamla regler samt en utveckling och precisering av de tidigare reglerna, är det endast ett fåtal helt nya regler som har tillkommit.

Det har tillkommit en rätt för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om utfodring och vattning av djur. Ett nytt krav har tillkommit om att rävar endast får hållas om deras behov av att vara tillsammans med andra rävar, röra sig, gräva och ägna sig åt annan sysselsättning, kan tillgodoses. Jordbruksverket har också getts ett bemyndigande om att meddela ytterligare föreskrifter om hur rävar ska hållas.

Ett förbud mot innehav av och avel med ”farliga” hundar har införts. Jordbruksverket har fått ett nytt bemyndigande om att anta ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud emot försäljning eller annan överlåtelse av djur. En annan ny regel ger den officiella veterinären på slakteri ett bemyndigande om och en skyldighet att vidta åtgärder omedelbart om så krävs från djurskyddssynpunkt.

Vidare har Jordbruksverket getts ett bemyndigande om att meddela föreskrifter om de uppgifter från djurskyddssynpunkt som åligger officiella veterinärer vid slakterier. Ett nytt krav är att cirkusar årligen ska kontrolleras av länsstyrelserna. Här har också Jordbruksverket getts bemyndigande om att föreskriva om kontroller och skyldigheter vid uppgiftslämnande m.m.

På försöksdjursområdet har regelmassan ökat betydligt, men detta är i första hand fråga om förtydliganden och en utveckling av de grundläggande regler som fanns i djurskyddsförordningen från 1988.

Som ovan nämnts har det även tillkommit ett antal regler om hur regelverket ska administreras och kontrolleras. Reglerna handlar om handläggning av ärenden om tillstånd, behörig myndighet, kontrollmyndigheter, offentlig kontroll över icke livsmedelsproducerande djur, föreskrifter om offentlig kontroll, avgifter och överklaganden m.m. Många av de bemyndiganden som har meddelats har handlat om att ge Jordbruksverket möjlighet att fatta beslut om undantag från förbud eller att förskriva om hur kraven ska genomföras. Enligt utredarens åsikt har detta medfört

ett mer detaljstyrt regelverk som i vissa fall samtidigt har inneburit en större möjlighet till flexibilitet att uppfylla regeln. Detta har exempelvis skett genom att Jordbruksverket har förskrivit att mjölkkor ska vara ute sex timmar per dygn under tre månader mellan den 1 maj och den 15 oktober i stället för att, som det står i djurskyddsförordningen, *nötkreatur som hålls för mjölkproduktion sommartid ska hållas på bete*. Det senare skulle kunna tolkas som att mjölkorna ska vara ute på bete hela tiden under sommar-månaderna utom när de mjölkas. Alltså ges den enskilde producenten en större flexibilitet eftersom denne kan välja hur lång utevistelse som djuren ges, allt från sex timmar till hela dygnet. Djurskyddsförordningens skrivning kan emellertid även tolkas som en form av mer målstyrning där det med denna lagtext ges flexibilitet och ansvar till producenten att själv bedöma när och på vilket sätt som det är lämpligt att på hans eller hennes gård uppfylla lagkravet. Det är emellertid inte utan anledning som verket har fått detta bemyndigande om att föreskriva om hur betesgången som en minimumnivå ska genomföras. Både producenter och kontrollmyndigheten har haft problem med hur denna regel ska tolkas för att den ska anses vara uppfylld.

2.10 Utvecklingen av myndighetsföreskrifterna om djurskydd

Jordbruksverkets föreskrifter om djurskydd, vilka är samlade i Statens jordbruksverks författningssamling (SJVF), reglerar olika djurslag och områden. Det finns nu föreskrifter som bl.a. reglerar hållande av hund och katt, djur avsedda för sällskap och hobby, djur att använda för vetenskapliga ändamål, odlad fisk, cirkusdjur, träning och tävling av djur, slakt och annan avlivning, operativa ingrepp, ny teknik, och förprovning av djurstallar. Dessa föreskrifter har arbetats fram och förändrats under tiden efter 1988. Ett exempel på föreskrifter som har ändrats och utökats många gånger under årens lopp är *Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om djurhållning inom lantbruket m.m.* (SJVFS 2010:15) (lantbruksdjurföreskriften). De har ändrats 18 gånger sedan de infördes 1989. Vid införandet bestod de av 111 paragrafer, i dag omfattar de 168. De delar som reglerade hästhållning har tagits bort ur lantbruksdjurföreskriften och samlats i egna föreskrifter som reglerar endast häst *Djurskyddsmyndighetens*

föreskrifter och allmänna råd om hästhållning (DFS 2007:6) (hästföreskriften). Dessa består i dag av 60 paragrafer. Det är dock en hel del bestämmelser som är allmänna och gäller samtliga djurslag och som nu återfinns i båda föreskrifterna.

2.10.1 Analys

Enligt utredarens mening har utformningen av föreskrifterna påverkats av samhällsdebatten vid de olika tillfällena när de har tillkommit. Strömningarna i samhället har varit olika starka vid olika tidpunkter och detta har påverkat föreskrifternas inriktning och innehåll. Regler om samma företeelse i äldre föreskrifter har inte heller uppdaterats om en ny regel som grundas på ny forskning eller kunskap meddelats i en annan föreskrift.

Utredaren kan konstatera att denna utveckling har lett till att det även i föreskrifterna finns ologiska skillnader mellan föreskrifter om samma eller liknande djurslag dels när djuren hålls för olika syften, dels mellan djurslag med liknande behov. Här kan nämnas två exempel. Kraven på utrymme för kaniner som hålls som sällskapsdjur respektive djurparksdjur och hur man ska tillfredsställa olika djurs behov av vatten. Det första exemplet gäller att minsta tillåtna yta för sällskapskaniner är en halv kvadratmeter enligt *Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby* (DFS 2004:16). För vinterförvaring av djurparkskaniner där publik inte förekommer är minsta tillåtna yta en kvadratmeter. Om däremot kaninerna ska visas upp för publik är den minsta tillåtna ytan fem kvadratmeter, vilket framgår av *Jordbruksverkets föreskrifter om djurbållning i djurparker m.m.* (SJVFS 2009:92).

Det andra exemplet är tillgången till vatten där hästar enligt 4 kap. 3 § hästföreskriften ska vattnas två gånger dagligen. Även i fråga om nötkreatur anges i 1 kap. 29 § lantbruksdjursföreskriften att djuren ska erbjudas vatten minst två gånger per dygn. Grisar ska däremot enligt 3 kap. 5 § ha fri tillgång till dricksvatten.

I bilagan, *Analys av Svenska djurskyddsföreskrifter och EU-direktiv*, finns en analys som Jordbruksverket gjort mellan svenska djurskyddsbestämmelser och EU-direktiven avseende hållande och skötsel av lantbrukets djur. En jämförelse har gjorts av vilka regler som grundar sig på EU-regler och vilka som är enbart nationella

regler. Vidare har analyserats om de regler som grundar sig på EU lagstiftningen är mer långtgående än grundregleringen i EU.

I jämförelsen ingår djurskyddsförordningen 1-16 §§, Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om djurhållning inom lantbruket m.m. (SJVFS 2010:15 saknr L 100) och de på området aktuella direktiven. Dessa är *Rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd för animalieproduktionens djur*, *Rådets direktiv 2008/120/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning*, *Rådets direktiv 2008/119/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskyddskrav för kalvar*, *Rådets direktiv 2007/43/EG av den 28 juni 2007 om fastställande av minimiregler för skydd av slaktkycklingar* och *Rådets direktiv 1999/74/EG av den 19 juli 1999 om att fastställa miniminormer för skyddet av värphöns*.

2.11 Referenser

Bernitz, U., Kjellgren, A. Europarättens grunder, fjärde upplagan
(Norstedts Juridik 2010)

Bernitz, U., Kjellgren, A. Introduktion till EU, tredje upplagan
(Norstedts Juridik 2010)

Cserhalmi, N. 2004 Djuromsorg och djurmisshandel 1860–1925
s. 86–97. Doktorsavhandling Sveriges lantbruksuniversitet.
Uppsala.